BIURO PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA W SZCZECINIE

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecina

TOM - I
UWARUNKOWANIA

Tekst „UWARUNKOWANIA”- załącznik nr 1
do Uchwały XXVIII/706/08
Rady Miasta Szczecin z dnia 24 listopada 2008 r.

STRUKTURA DOKUMENTU *Studium*

1. *Studium* posiada formę kilkutomowego dokumentu wraz z mapami, które zawierają kolejno:

- tom 0 – „Merytoryczne i formalno-prawne ramy studium" – zawiera wyciąg z dokumentów strategicznych i politycznych gminy i regionu, ważnych dla prawidłowej oceny istniejących uwarunkowań rozwoju i problematyki zagospodarowania przestrzennego Szczecina; przedstawia cel, przebieg i metodę prac nad *Studium* oraz strukturę dokumentu; określa zakres obowiązywania *Studium* oraz zasady odczytywania zawartych w nim ustaleń, w tym także dla potrzeb badania zgodności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego ze *Studium*.
- **tom I – „Uwarunkowania"**
- tom II – „Kierunki" - zawiera ustalenia ogólne dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego, w tym zachowania dotychczasowej struktury i planowanych zmian oraz standardy zagospodarowania i użytkowania terenów przeznaczonych dla wyodrębnionych funkcji; tom ten jest odpowiedzią na generalne wnioski i zidentyfikowane potrzeby mieszkańców oraz przedsiębiorców: uszczegółowieniem ustaleń są zapisy dotyczące konkretnych terenów planistycznych oraz rysunek *Studium* „Kierunki".
- tom III – „Jednostki planistyczne", – zawiera charakterystyki stanu zainwestowania oraz podstawowe ustalenia szczegółowe dla jednostek planistycznych wyznaczonych na rysunku *Studium*; tom składa się z „kart jednostek planistycznych" mających formę tabel, w których dla każdej jednostki planistycznej podano symbol określający lokalizację na obszarze miasta (nazwa osiedla, nr jednostki), jej powierzchnię, uporządkowane tematycznie informacje o istniejącym stanie zagospodarowania i kierunkach planowanych do realizacji w przyszłości (w tym: kompozycja i zasady zabudowy, obsługa komunikacyjna, wyposażenie w infrastrukturę, ochrona przyrody oraz ochrona zabytków).
- tom IV – Aneksy - zawiera materiały uzupełniające do tomu I i II, dostarcza szczegółowych informacji, zawiera wykazy jednostek lub danych omawianych w poszczególnych rozdziałach *Studium.*

2. Integralną część dokumentu stanowią rysunki *Studium* – będące załącznikami graficznymi do tomów 0, I, II i III:

Rysunek uwarunkowań	skala 1:10 000
Rysunek kierunków	skala 1:10 000

SPIS TREŚCI

STRUKTURA DOKUMENTU *STUDIUM*..... 2

I. SFERA PRZESTRZENNO-EKOLOGICZNA..... 6

I. 1. POŁOŻENIE 6
I. 2. ŚRODOWISKO I ZASOBY PRZYRODNICZE.....6
I. 2. 1. WODY POWIERZCHNIOWE 6
I. 2. 2. OBSZARY PODMOKŁE I BAGIENNE 7
I. 2. 3. WODY PODZIEMNE 7
I. 2. 4. ZIELEŃ URZĄDZONA 8
I. 2. 5. LASY 9
I. 2. 6. GRUNTY ROLNE 11
I. 2. 7. FLORA I FAUNA 11
I. 2. 7. 1. FLORA.....11
I. 2. 7. 2. FAUNA 12
I. 2. 8. KRAJOBRAZ..... 12
I. 2. 9. ZAGROŻENIA GEOGENICZNE 13
I. 2. 9. 1. OSUWISKA 13
I. 2. 9. 2. OBSZARY POTENCJALNEGO ROZWOJU OSUWISK 13
I. 2. 10. ZASOBY ZŁÓŻ KOPALIN, ICH WYKORZYSTANIE I OCHRONA..... 14
I. 2. 11. LOKALNE SYSTEMY I OBSZARY OCHRONY PRZYRODY 15
I. 2. 11. 1. SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH.....15
I. 2. 11. 2. UŻYTKI EKOLOGICZNE I ZESPOŁY PRZYRODNICZO - KRAJOBRAZOWE 15
I. 2. 11. 3. LASY OCHRONNE 16
I. 2. 12. POWIĄZANIA ZE STRUKTURAMI PONADREGIONALNYCH SIECI OCHRONY PRZYRODY 16
I. 2. 12. 1. REGIONALNY I PONADREGIONALNY SYSTEM OBSZARÓW CHRONIONYCH 16
I. 2. 12. 2. PARKI KRAJOBRAZOWE.....17
I. 2. 12. 3. EUROPEJSKA SIEĆ EKOLOGICZNA EECONET 18
I. 2. 12. 4. EUROPEJSKA SIEĆ EKOLOGICZNA NATURA 2000 19
I. 2. 12. 5. POWIĄZANIA FORMALNE STRUKTUR PRZYRODY CHRONIONEJ.....23
I. 2. 12. 6. POWIĄZANIA FUNKCJONALNE STRUKTUR PRZYRODY CHRONIONEJ.....23
I. 2. 13. STAN CZYSTOŚCI RZEK..... 24
I. 2. 13. 1. RZEKA ODRA 24
I. 2. 13. 2. RZEKA PŁONIA 24
I. 2. 14. STAN CZYSTOŚCI JEZIOR..... 25
I. 2. 15. ZAGROŻENIA POWODZIOWE..... 25
I. 2. 16. STAN CZYSTOŚCI ATMOSFERY 25
I. 2. 17. ŹRÓDŁA HAŁASU..... 27
I. 3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....27
I. 3. 1. ZAOPATRZENIE W WODĘ 27
I. 3. 2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW 28
I. 3. 3. ZAOPATRZENIE W GAZ 29
I. 3. 4. CIEPŁOWNICTWO 29
I. 3. 5. ELEKTROENERGETYKA..... 30
I. 3. 6. TELEKOMUNIKACJA..... 30
I. 3. 7. GOSPODARKA ODPADAMI..... 31
I. 3. 8. ODPADY KOMUNALNE..... 32
I. 3. 9. ODPADY INNE NIŻ KOMUNALNE (PRZEMYSŁOWE) 32
I. 3. 10. ODPADY NIEBEZPIECZNE..... 32
I. 3. 11. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA 32

I. 4. TRANSPORT 33
I. 4. 1. INFRASTRUKTURA DROGOWA 33
I. 4. 2.PARKOWANIE 34
I. 4. 3. SYSTEM ŚCIEŻEK ROWEROWYCH 35
I. 4. 4. KOMUNIKACJA ZBIOROWA 36
I. 4. 5. TRANSPORT KOLEJOWY 37
I. 4. 6. TRANSPORT WODNY 38
I. 4. 7. PRZEWOZY ŚRÓDLĄDOWE 40
I. 4. 8. TRANSPORT MORSKI 41
I. 4. 9. PORT MORSKI 41
I. 5. STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA 44
I. 5. 1. KRAJOBRAZ KULTUROWY, ZASÓB ZABYTKOWY I DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ 44
I. 5. 2. ZABYTKOWE UKŁADY KRAJOBRAZOWE I ICH EKSPOZYCJA 47
I. 5. 3. RELIKTY OSADNICTWA PRADZIEJOWEGO I ŚREDNIOWIECZNEGO (STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE) 48
I. 5. 4. ZABYTKI RUCHOME I WARTOŚCI NIEMATERIALNE 48
I. 5. 5. DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ 49
I. 5. 6. PROCESY PRZEKSZTAŁCEŃ STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ SZCZECINA 49
I. 5. 7. OPIS STRUKTURY FUNKCJONALNO–PRZESTRZENNEJ MIASTA 51
I. 5. 8. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW 51
I. 5. 9. DZIELNICA ŚRÓDMIEŚCIE I MIĘDZYODRZE 52
I. 5. 10. DZIELNICA PÓŁNOC 53
I. 5. 11. DZIELNICA ZACHÓD 53
I. 5. 12. DZIELNICA PRAWOBRZEŻE 54
I. 5. 13. OBSZARY MIASTA O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU 55
I. 5. 14. MIEJSKIE OBSZARY REPREZENTACYJNE 55
I. 6. MIESZKALNICTWO 57

II. SFERA GOSPODARCZA 60

II. 1. GOSPODARKA MORSKA 60
II. 2. TURYSTYKA 62
II. 3. PODMIOTY GOSPODARCZE 64
II. 4. PRZEMYSŁ 65
II. 5. BUDOWNICTWO 67
II. 6. TRANSPORT 67
II. 7. HANDEL I USŁUGI 68
II. 8. GASTRONOMIA I RZEMIOSŁO 70
II. 9. USŁUGI KOMERCYJNE W OTOCZENIU BIZNESU 71
II. 10. SFERA BADAŃ I ROZWOJU - OŚRODKI BADAWCZO-ROZWOJOWE 72

III. SFERA SPOŁECZNA 72

III. 1. DEMOGRAFIA 72
III. 1. 1. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA 72
III. 1. 2. MIGRACJE, PRZYROST NATURALNY 73
III. 1. 3. PROGNOZA ZMIAN POTENCJAŁU LUDNOŚCIOWEGO SZCZECINA 75
III. 2. OCHRONA ZDROWIA 77
III. 3. SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ 78
III. 3. 1. OŚRODKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE 78
III. 3. 2. OŚRODKI WSPARCIA 79
III. 4. KULTURA 79
III. 4. 1. PLACÓWKI I INSTYTUCJE KULTURALNE 79

III. 4. 2. DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA 80
III. 5. ADMINISTRACJA 80
III. 5. 1. OBSZAR METROPOLITALNY SZCZECINA 80
III. 5. 2. ZACHODNIOPOMORSKA ADMINISTRACJA RZĄDOWA 81
III. 5. 3. SAMORZĄD GMINNY I POWIATOWY 83
III. 5. 4. SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO 88
III. 5. 5. ORGANY NADZORU I KONTROLI 89
III. 6. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI 89
III. 7. WOJSKO I OBRONA CYWILNA 89
III. 7. 1. WOJSKO 89
III. 7. 2. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE – OBRONA CYWILNA 90
III. 8. SPORT MASOWY I REKREACJA 90
III. 8. 1. ROLA MIASTA W ROZWOJU SPORTU I REKREACJI 90
III. 8. 2. OBIEKTY SPORTOWE 91
III. 8. 3. ŚCIEŻKI ROWEROWE 92
III. 9. EDUKACJA I OŚWIATA 92
III. 9. 1. SYSTEM EDUKACJI I OŚWIATY 92
III. 9. 2. PRZEDSZKOLA 92
III. 9. 3. SZKOŁY PODSTAWOWE 93
III. 9. 4. GIMNAZJA 95
III. 9. 5. SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE 95
III. 9. 6. SZKOLNICTWO ZAWODOWE 96
III. 9. 7. SZKOLNICTWO WYŻSZE 96
III. 9. 8. JEDNOSTKI BADAWCZO–ROZWOJOWE 97
III. 9. 9. PLACÓWKI KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO 97
III. 9. 10. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE 98
III. 10. STAN PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO 98

I. SFERA PRZESTRZENNO-EKOLOGICZNA

I. 1. POŁOŻENIE

I. 1. 1. Szczecin położony jest w obrębie 5 różnych jednostek fizycznogeograficznych:
- Wzgórza Warszewskie,
- wysoczyzny morenowe Lewobrzeża,
- Dolina Odry,
- fragment Równiny Goleniowskiej,
- Wzgórza Bukowe.

I. 1. 2. Szczecin posiada urozmaicone ukształtowanie terenu, przy przeciętnym wyniesieniu nad poziom morza wynoszącym ok. 25 m n.p.m. Do głównych form ukształtowania powierzchni terenu należą Wzgórza Bukowe i Wzgórza Warszewskie oraz Dolina Dolnej Odry. Najwyższym wzniesieniem w granicach miasta jest Wielecka Góra – 131 m n.p.m. (Wzgórza Warszewskie), poza granicami miasta – Bukowiec – 147 m n.p.m. (Góry Bukowe). Najniżej położonym terenem w Szczecinie jest Międzyodrze wyniesione zaledwie od 0,1 do 0,5 m n.p.m. (pojawiają się niewielkie powierzchnie depresyjne rzędu - 0,10 m p.p.m.).

I. 2. ŚRODOWISKO I ZASOBY PRZYRODNICZE

I. 2. 1. WODY POWIERZCHNIOWE

I. 2. 1. 1. Szczecin należy do miast, o bogatej i urozmaiconej sieci wodnej oraz znacznej powierzchni gruntów pod wodami, które stanowią ok. 24 %. powierzchni miasta, tj. 7196 ha. Udział morskich wód wewnętrznych wynosi 686 ha, wód powierzchniowych płynących 6 391 ha, wód powierzchniowych stojących 119 ha. Głównym elementem sieci hydrograficznej w granicach miasta jest rzeka Odra kształtująca stosunki wodne na całym obszarze. Mniejszą powierzchnię posiadają zlewnie rzeki Płoni i Jeziora Dąbie.
I. 2. 1. 2. Odra płynie dwoma nurtami o niewielkim spadku, nurtem wschodnim zwanym Regalicą (o średniej głębokości ok. 7 m i szerokości ok. 160 m na odcinku od Widuchowej do Jeziora Dąbie) i zachodnim - Odrą Zachodnią (o głębokości od 5 do 10 m i szerokości od 140 do 200 m poniżej Widuchowej). Oba nurty łączą liczne kanały portowe i odnogi, w których przepływ wody jest bliski zeru. Kończąc swój bieg Odra wpada do Zlewiska Przymorskiego utworzonego przez duży zespół wodny: Roztokę Odrzańską i Zalew Szczeciński.
I. 2. 1. 3. Dolna Odra znajduje się w zasięgu tzw. cofki[1] z Zalewu Szczecińskiego, polegającej na przepływie wód w górę rzeki, w ich warstwie powierzchniowej. Poniżej Mostu Długiego na Odrze Zachodniej głębokość rzeki jest sztucznie utrzymywana, w celu zachowania drożności toru wodnego Szczecin – Świnoujście, niezbędnej dla utrzymania żeglugi śródlądowej.
I. 2. 1. 4. Z ekologicznego i społecznego punktu widzenia wszystkie cieki wodne, kanały i zbiorniki, znajdujące się w granicach miasta lub z nim sąsiadujące, mają ogromne znaczenie dla utrzymania zarówno jakości życia w mieście, jak i jego wizerunku, tworzą, bowiem sieć korytarzy ekologicznych, stwarzając dogodne warunki pozwalające na zachowanie

[1]Zjawisko piętrzenia się wód powodowane silnym wiatrem wiejącym w kierunku przeciwnym do kierunku spływu wód; zjawisko to jest szczególnie niebezpieczne w okresie wiosennym, w którym nałożenie się tzw. cofki na utrudnienia w odprowadzaniu kry, wynikające z niewielkiej głębokości akwenu, mogą stać się przyczyną groźnych powodzi.

bioróżnorodności siedlisk i bytowania, występujących w mieście, unikatowych gatunków fauny.
I. 2. 1. 5. Wody powierzchniowe, ze względu na ich ogromny potencjał rozwoju sportu i rekreacji, należy zaliczyć do zasobów podlegających szczególnej ochronie.

Tab. 1. Ważniejsze cieki, kanały i zbiorniki wodne

Cieki wodne)[2]	*Długość [km]*	*Kanały*	*Zbiorniki wód stojących*
Bukowa	14,2 km	Przecznica	Jezioro Dąbie
Osówka	12,6 km	Kanał Żeglarski	Jezioro Głębokie
Grzęziniec	5,5 km	Skośnica	Jezioro Głuszec
Grzybnica	5,5 km	Parnica	Jezioro Goplany
Glinianka	5,5 km	Przekop Parnicki	Jezioro Portowe
Przęsocińska Struga	5,5 km	Kanał Grodzki	Jezioro Rusałka
Skolwinka	5,1 km	Kanał Grabowski	Jezioro Słoneczne
Płonia	17,7 km	Kanał Klucki	Jezioro Szmargdowe
Chełszcząca	9,8 km	Kanał Wrocławski	Staw Cysterski
Niedźwiedzianka	7,8 km	Kanał Dębicki,	Stawy Bliźniaki
Rudzianka	7,8 km	Przekop Mieleński	Staw Brodowski
Choinówka	7,0 km	Duńczyca	Staw Kijewski
			Staw Kupały
			Stawy Potorfowe
			Syrenie Stawy
			Staw Uroczysko

I. 2. 2. OBSZARY PODMOKŁE I BAGIENNE

I. 2. 2. 1. Występowanie terenów podmokłych i bagiennych wynika z ukształtowania terenu, warunków gruntowo-wodnych, obecności cieków i zjawisk powodziowych. Część z nich to pozostałości po dawnych zbiornikach i oczkach wodnych, a pozostałe to obszary położone w dolinie Odry i wokół Jez. Dąbie oraz wzdłuż cieków.
I. 2. 2. 2. Do najcenniejszych z nich można zaliczyć ciąg wysp rozdzielających Odrę od Jez. Dąbskiego, tereny pomiędzy Stołczynem, a Skolwinem, łąki nad Jez. Dąbie, a przede wszystkim obszar Międzyodrza.
I. 2. 2. 3. Pełnią one ważną rolę retencyjną, zmniejszają zagrożenie związane z gwałtownymi wezbraniami wód w ciekach. Obszary te charakteryzuje okresowe podtapianie, są one siedliskami cennych gatunków flory i fauny, w tym także gatunków objętych ścisłą ochroną, jak np.: orzeł bielik.

I. 2. 3. WODY PODZIEMNE

I. 2. 3. 1. System wodonośny miasta Szczecina tworzą zasoby odnawialne i zasoby dyspozycyjne rejonów zasobowych w zlewni: Zalewu Szczecińskiego, rzeki Odry, rzeki Gunicy, rzeki Kalicy – Tywy, rzeki Płoni, rzeki Iny i Międzyodrza.
I. 2. 3. 2. W przekroju czwartorzędowego piętra wodonośnego wydzielone zostały trzy główne użytkowe poziomy wodonośne: I - o głębokości od kilku metrów do 25, a nawet 40 m, II –międzyglinowy górny o miąższości od kilku do 20 m i III – o miąższości od kilku do 50 m. System wodonośny piętra czwartorzędowego charakteryzuje się zmiennością i urozmaiceniem form występowania w strukturach hydrogeologicznych, wynikłych z budowy geologicznej oraz zasilania i drenażu wód.
I. 2. 3. 3. Użytkowe poziomy wód słodkich na obszarze Głównych Zasobów Wód Podziemnych (GZWP) występują w utworach czwartorzędowych od głębokości 100 do 160 m p.p.t., w którym wyodrębniono zbiornik GZWP 122 „Dolina kopalna Szczecin”,

[2] Całkowita długość ok. 60 km - lewobrzeże i ok. 53 km prawobrzeże

o powierzchni ok.132 km^2. Na obszarze GZWP 122 wydzielono obszar najwyższej ochrony (ONO) o powierzchni ok. 2,3 km^2 i obszar wysokiej ochrony (OWO) o powierzchni ok. 27,2 km^2. Obejmują one rynnę glacjalną Tanowo – Pilchowo – Szczecin, będącą strefą zasilania II poziomu międzyglinowego górnego zbiornika. Bazę drenażu dla wód zbiornika stanowią Zalew Szczeciński oraz Dolina Odry. Obszary zasilania zbiornika położone są w zachodniej części Niziny Szczecińskiej. Zasoby dyspozycyjne dla obszaru zbiornika wynoszą: w rejonie B (zlewnia rzeki Gunicy): 12 016 m^3/d i w rejonie C (zlewnia rzeki Odry): 23 796 m^3/d.

I. 2. 3. 4. Wody podziemne w utworach czwartorzędowych na wschód od Odry charakteryzują się przypowierzchniowym poziomem wodonośnym, który budują osady rzeczne piaszczyste, w spągu piaszczysto-żwirowe o miąższości 20 – 30 m. Zwierciadło swobodne występuje na głębokości od 1,0 m p.p.t. do około 6,0 m p.p.t. Poziom ten występuje bez izolacji, co stwarza dogodne warunki zasilania, ale brak izolacji powoduje, że jest narażony na skażenie antropogeniczne. Uzyskuje się tu wydajność od 30 m^3/h do 120 m^3/h. Korzystają z niego wszystkie lokalne wodociągi i wodociągi przemysłowe znajdujące się w obszarze równiny Goleniowskiej.

I. 2. 3. 5. Rzędna poziomów wodonośnych struktury Wzgórz Bukowych waha się od 42,0 m p.p.t. do 115,0 m n.p.m. Lokalne poziomy wód podziemnych w strukturze Wzgórz Bukowych zasilają głęboki poziom wodonośny nawiercony w Kołowie na rzędnej 42,0 m n.p.m.

I. 2. 3. 6. Wyniki analiz chemicznych obszaru Międzyodrza dokumentują wyjątkowo niekorzystną jakość wód podziemnych w utworach doliny pomiędzy Odrą Zachodnią i Wschodnią. Wody podziemne w tych osadach dolinnych nie spełniają wymogów III klasy czystości. W rejonie między Odrą Wschodnią, a krawędzią wysoczyzny morenowej na tarasie nadzalewowym i częściowo na tarasie zalewowym występują wody o lepszej jakości niż w obszarze Międzyodrza. Z tego względu obszar został określony jako użytkowy poziom wodonośny. Biorąc pod uwagę czynniki uniemożliwiające eksploatację wód Międzyodrza uznano, że jest to obszar pozbawiony użytkowego poziomu wodonośnego.

I. 2. 3. 7. Z badań wykonanych w latach 1995 – 97 wynika, że wody gruntowe Szczecina należą do II i III klasy jakości. Wody poziomu II zakwalifikowane są do II klasy. W wodach tych stwierdza się podwyższone stężenia żelaza, manganu i fosforanów. Natomiast jakość wód poziomu III powoli pogarsza się pod wpływem zanieczyszczenia będącego wynikiem antropopresji na środowisko naturalne, powodującej zmiany w ekosystemach. Obserwuje się wzrost zanieczyszczenia wód chlorkami, związkami azotu i fosforu.

I. 2. 4. ZIELEŃ URZĄDZONA

I. 2. 4. 1. Na terenie Szczecina występują duże skupiska zieleni w postaci parków, cmentarzy, zieleńców, skwerów i zieleni ulicznej. Ogólna powierzchnia terenów zieleni miejskiej wynosi 530,47 ha. Największą powierzchnię zajmują parki spacerowo -wypoczynkowe.

I. 2. 4. 2. W Szczecinie znajduje się 16 parków o łącznej powierzchni 142,5 ha. Do największych parków należą:

- Park Kasprowicza (o powierzchni 27,03 ha) położony na wzniesieniu i stoku Doliny Niemierzyńskiej ze sztucznie utworzonym jeziorkiem Rusałką, jest to największy i najpopularniejszy park w Szczecinie,
- Park Żeromskiego (o powierzchni 21,97 ha), drugi pod względem wielkości, powstał na terenach zlikwidowanych cmentarzy na początku XX wieku.

Pozostałe parki to:

- Park Dendrologiczny im. prof. St. Kownasa,
- Park Brodowski,
- Park Andersa,
- Park Powstańców,

- Park Arkoński,
- Park Noakowskiego,
- Park Jasne Błonia,
- Park przy ul. Niemierzyńskiej,
- Park przy ul. Goleniowskiej,
- Park przy ul. Jasnej,
- Park przy Stawie Brodowskim,
- Park przy ul. Sąsiedzkiej,
- Park przy ul. Przodowników Pracy,
- Park im. Stanisława Nadratowskiego.

I. 2. 4. 3. Dużym i ciekawym skupiskiem zieleni są cmentarze o ogólnej powierzchni 193,87 ha (w tym cmentarze czynne - 179,41 ha). W Szczecinie w 2007 roku znajdowało się łącznie 20 cmentarzy, w tym 5 czynnych:

- Cmentarz Centralny,
- Cmentarz na terenie os. Wielgowo,
- Cmentarz na terenie os. Zdroje,
- Cmentarz na terenie os. Dąbie,
- Cmentarz na terenie os. Płonia.

I. 2. 4. 4. W granicach miasta znajduje się też wiele mniejszych terenów zieleni, do których należą zieleńce, w tym zieleń przy budynkach użyteczności publicznej, bulwary i promenady. W mieście istnieje 90 zieleńców o łącznej powierzchni 55,2 ha. Największe z nich zlokalizowane są przy ulicach: Jana z Kolna/Teatr Polski, Boryny, Spółdzielczej, Chopina/Krasińskiego, Obotryckiej i Ojca Bejzyma, na Wałach Chrobrego, Promenadzie Leszczyńskiego oraz na Placu im. Janiny Szczerskiej i Placu Słowiańskim.

I. 2. 4. 5. Zieleń uliczna zajmuje 138,9 ha. Są to tereny zieleni towarzyszącej komunikacji miejskiej, pasy zieleni, trawników, krzewów i drzew wzdłuż dróg.

I. 2. 5. LASY

I. 2. 5. 1. Lasy w granicach miasta Szczecina, o łącznej powierzchni ok. 5056 ha, położone są głównie w północnej, południowej i południowo-wschodniej części miasta.

I. 2. 5. 2. Lasy Państwowe zajmują powierzchnię 2716,03 ha, i wchodzą w skład trzech nadleśnictw:

- Nadleśnictwo Trzebież (828,71 ha pow. ogólnej, w tym 654,82 ha pow. leśnej),
- Nadleśnictwo Kliniska (658,03 ha pow. ogólnej, w tym 633,33 ha pow. leśnej),
- Nadleśnictwo Gryfino (1229,29 ha pow. ogólnej, w tym 1098 ha pow. leśnej).

I. 2. 5. 3. W drzewostanach będących pod zarządem Lasów Państwowych dominuje sosna (42,2%) i olsza (40,6%), a następnie dąb (5,3%) i topola (5,1%) oraz buk (2,9%), brzoza (2,1%), robinia (1,4%). Udział takich gatunków jak: jesion, kasztanowiec, wierzba i świerk wynosi po 0,1%.

I. 2. 5. 4. Lasy Miejskie zajmują ogólną powierzchnię 2764,17 ha. Są one częścią trzech puszcz położonych w dolnym biegu Odry. Lasy po zachodniej stronie Odry znajdują się w rejonie Puszczy Wkrzańskiej, południowo-wschodnia część związana jest z Puszczą Bukową, natomiast od wschodu i północnego-wschodu są częścią Puszczy Goleniowskiej.

I. 2. 5. 5. Obszar Lasów Miejskich podzielony jest na dwa leśnictwa:

- Leśnictwo Głębokie, o powierzchni 1735,27 ha, obejmujące swym zasięgiem lasy położone po zachodniej stronie Odry,
- Leśnictwo Dąbie, o powierzchni 1044,90 ha, obejmujące lasy położone po wschodniej stronie Odry.

I. 2. 5. 6. W skład przedmiotowych Lasów Miejskich wchodzi głównie 13 kompleksów leśnych zwanych uroczyskami (potocznie część z nich nazywana jest parkami leśnymi).

Największe uroczyska to: Las Arkoński (976,90 ha), Dąbie (465,56 ha), Głębokie (351,77 ha), Mścięcino (281,46 ha), Zdroje (151,03 ha). Pozostałe zajmują powierzchnię od kilku do kilkudziesięciu hektarów. Są to: Płonia (58,89 ha), Kupały (51,64 ha), Wielgowo (38,97 ha), Bukowe (32,42 ha), Jezierzyce (24,69 ha), Klęskowo (23,39 ha), Trzech Strumieni (23,07), Skolwin (2,86 ha).

I. 2. 5. 7. Na terenie Lasów Miejskich dominują siedliska leśne zajmujące łącznie ponad 76% powierzchni leśnej, przy czym najczęściej spotykane jest siedlisko lasu mieszanego świeżego (LMśw, ponad 41% pow.). Zajmujące nieco ponad 23% powierzchni siedliska borowe najczęściej występują w leśnictwie Dąbie. Stosunkowo dużą powierzchnię zajmują olsy (ponad 5% pow.). Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna, która tworzy drzewostany na ponad 51% powierzchni leśnej. Drugim, co do częstości występowania gatunkiem jest dąb zajmujący 15% powierzchni i kolejno olsza (10,7%) oraz buk (9%). Pozostałe gatunki zajmujące od 1,3% do 3,4% to: brzoza, robinia akacjowa, modrzew, świerk i grab.

I. 2. 5. 8. Nieznaczna część lasów mieszczących się w granicach administracyjnych miasta jest własnością osób fizycznych i prawnych (lasy prywatne o pow. ok. 73 ha).

I. 2. 5. 9. Na obszarach leśnych spotkać można następujące gatunki roślin objętych ochroną ścisłą: gnieźnik leśny, jarząb szwedzki, kruszczyk szerokolistny, listeria jajowata, paprotka zwyczajna, pióropusznik strusi, przylaszczka pospolita, rokitnik zwyczajny, sasanka łąkowa, śnieżyczka przebiśnieg, wiciokrzew pomorski, widłak goździsty.

I. 2. 5. 10. Występują tu także liczne gatunki roślin objęte ochroną częściową: bluszcz pospolity, barwinek pospolity, kalina koralowa, kocanka piaskowa, konwalia majowa, kruszyna pospolita, porzeczka czarna, pierwiosnek lekarski, marzanka wonna, turówka wonna.

I. 2. 5. 11. W granicach miasta występuje dość bogate środowisko mikoflory. Szczególnie bogate jest ono na obszarach leśnych. Obejmuje około 320 gatunków, z czego ochroną ścisłą objętych jest 9 gatunków: (Piestrzyca kędzierzawa, Piestrzyca zatokowata, Smardz jadalny, Mitrówka półwolna, Flagowiec olbrzymi, Purchawica olbrzymia, Sromotnik bezwstydny, Żagwica listkowata, Szmaciak gałęzisty).

I. 2. 5. 12. W obrębie kompleksów leśnych znajdują się tereny cenne przyrodniczo, objęte ochroną prawną, m. in.: rezerwat przyrody „Zdroje”, pomniki przyrody, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

I. 2. 5. 13. Lasy pełnią wiele ważnych funkcji:

- ze środowiskowego punktu widzenia, są łącznikiem pomiędzy Systemem Zieleni Miejskiej, a kompleksami leśnymi, korytarzami ekologicznymi i siedliskami o randze europejskiej zapewniając utrzymanie bioróżnorodności i potencjał biologiczny pozwalający łagodzić skutki antropopresji,
- tworzą atrakcyjne warunki zamieszkiwania składając się na niepowtarzalny wizerunek Szczecina jako miasta zieleni – miasta ogrodu,
- stanowią zaplecze rekreacyjne i miejsca sobotnio-niedzielnego wypoczynku dla całej aglomeracji szczecińskiej,
- są bogatym źródłem wiedzy przyrodniczej dla szkół i uczelni szczecińskich, pełniąc tym samym ważną rolę w kształtowaniu postaw proekologicznych.

I. 2. 5. 14. Lasy, ze względu na znaczenie i funkcję w środowisku, podlegają specjalnej ochronie, a zmniejszanie ich powierzchni traktowane jest zawsze jako sytuacja wyjątkowa, wynikająca z ważnych uwarunkowań społecznych i gospodarczych.

I. 2. 5. 15. Podstawowym dokumentem gospodarki leśnej dla lasów będących w zarządzie Lasów Państwowych są plany urządzenia lasu Nadleśnictw Kliniska, Gryfino, Trzebież oraz uproszczony plan urządzenia lasu Lasów Miejskich miasta Szczecina.

I. 2. 5. 16. Lasy Miejskie posiadają Uproszczony Plan Urządzenia Lasu na lata 2002-2011, zatwierdzony przez wojewodę 17 lipca 2003 r. Jest to plan opracowywany dla wszystkich obszarów lasu o powierzchni, co najmniej 10 ha, zawierający skrócony opis lasu i gruntów

przeznaczonych do zalesienia oraz podstawowe zadania dotyczące gospodarki leśnej. Dokumentem sporządzanym dla lasów rozdrobnionych, o powierzchni do 10 ha, niestanowiących własności Skarbu Państwa jest inwentaryzacja stanu lasów, która określa zadania z zakresu gospodarki leśnej.
I. 2. 5. 17. Lasy Państwowe, Lasy Miejskie oraz lasy innych właścicieli wchodzą w skład Leśnego Kompleksu Promocyjnego (LKP) „Puszcze Szczecińskie" (Zarządzenie Nr 18 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 1. 07. 1996 r. w sprawie Leśnych Kompleksów Promocyjnych, z późniejszymi zmianami: Zarządzenie nr 63/2004 z dnia 14 października 2004r.), wcześniejsza nazwa LKP „Lasy Puszczy Bukowej i Goleniowskiej". W lasach objętych LPK prowadzona jest promocja zrównoważonej gospodarki leśnej, ochrona zasobów przyrody oraz edukacja leśna społeczeństwa. LKP „Puszcze Szczecińskie" jest obszarem funkcjonalnym o znaczeniu ekologicznym, edukacyjnym i społecznym.
I. 2. 5. 18. Lasy stanowią ważną ostoję dla wielu chronionych i rzadko spotykanych gatunków grzybów roślin i zwierząt. Występują tu siedliska wymagające ochrony w obszarach Natura 2000, takie jak buczyny, grądy i łęgi.

I. 2. 6. GRUNTY ROLNE

I. 2. 6. 1. Użytki rolne na terenie Szczecina zajmują ok. 22,69% i wynoszą 6851 ha ogólnej powierzchni miasta. Tworzą je między innymi trzy większe kompleksy: Sadlińskie Łąki nad jeziorem Dąbie (ok. 580 ha), Rejon Skolwina (grunty orne o powierzchni ok. 160 ha) i Rejon Wielgowa (użytki zielone i grunty orne o powierzchni ok. 200 ha).
I. 2. 6. 2. Większość gleb zaliczana jest do IV i V klasy. Ustawowej ochronie podlegają gleby występujące na terenie miasta i użytkowane rolniczo klas III i IV. Rozwój miasta i jego zabudowy, głównie mieszkaniowej prowadzi do ograniczania działalności rolniczej, co powoduje, że większość gruntów rolnych, w rejonach rozwojowych, od dawna posiada zgodę na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze.
I. 2. 6. 3. Proces eliminacji produkcji rolnej na terenie miasta traktowany jest jako naturalna konsekwencja nakładania się, z jednej strony postępującego w obszarach zurbanizowanych zanieczyszczenia gleb oraz trudności sprostania rosnącym wciąż wymaganiom w zakresie kontaminacji i stanu sanitarnego produktów rolnych, z drugiej zaś strony, odchodzenia od produkcji rolnej przez samych zainteresowanych, którzy z powodów ekonomicznych oczekują od gminy przekształcenia terenów rolniczych na tereny pod zabudowę, głównie mieszkaniową.

I. 2. 7. FLORA I FAUNA

I. 2. 7. 1. Flora

I. 2. 7. 1. 1. Na podstawie analiz wykonanych dla potrzeb Studium i Waloryzacji przyrodniczej Szczecina, na terenie miasta stwierdzono występowanie 86 gatunków roślin chronionych, z tego 74 gatunki podlegają ochronie ścisłej (9 gatunków grzybów, 9 gatunków naczyniowych roślin zarodnikowych, 10 gatunków drzew i krzewów, 46 gatunków ziół), pozostałych 12 gatunków podlega ochronie częściowej. W grupie roślin chronionych jest 15 gatunków zawleczonych i zdziczałych, a aż 34 gatunki uznano za wymarłe. Do gatunków ginących zaliczono 90 taksonów, które są wymieniane w ogólnokrajowych i regionalnych Czerwonych Listach Roślin. Znaczną ich część należy uznać za zaginione. Do rzadko spotykanych zaliczono 37 gatunków, które proponuje się włączyć do regionalnej lub lokalnej Czerwonej Listy Roślin.
I. 2. 7. 1. 2. Na terenie Szczecina występuje szereg siedlisk i biotopów podlegających ochronie (obiekty te i obszary wymienione zostały w Aneksie) są to: pozostałości lasów aluwialnych Alion glutinoso – incanae, lasy grądowe Stellario – Carpinetum, lasy bukowe Asperulo -

Fagetum (żyzna buczyna), lasy bukowe Luzulo - Fagetum (kwaśna buczyna), nizinne łąki kośne z Alopecurus pratensis i Sanguisorba officinalis, łąki ciepłolubne i murawy napiaskowe ze zbiorowiskami Brachypodium pinnatum, Diantho-Armerietum, Spergulo vernalis-Corynephoretum, Polygalo-Nardetum, ziołorośla eutroficzne, jeziora eutroficzne z roślinnością typu Magnopotamion lub Hydroharition, torfowiska porośnięte lasem, torfowiska na gruntach rolnych, torfowiska śródleśne, bagna i łąki na terenach śródleśnych oraz śródpolne i śródleśne oczka wodne o powierzchni do 1 ha. Znaczenie ponadregionalne mają łęgi wierzbowe Salici - Populetum w dolinie Odry; znaczenie regionalne mają natomiast zbiorowiska roślinności podwodnej z jezierzą morską i łąkami ramienic, np.: Jezioro Głębokie.

I. 2. 7. 2. Fauna

I. 2. 7. 2. 1. Na podstawie analiz wykonanych dla potrzeb Studium i Waloryzacji przyrodniczej Szczecina stwierdzono osiedlenie się na terenie miasta wielu gatunków bezkręgowców i kręgowców. Z pośród kręgowców obserwowano: 1 gatunek krągłoustych, 37 gatunków ryb słodkowodnych i wędrownych, 13 gatunków płazów, 7 gatunków gadów, 209 gatunków ptaków, w tym 148 gatunków lęgowych, 68 gatunków ssaków, w tym 7 udomowionych oraz 6 gatunków obcych. Większość z nich to gatunki objęte ochroną prawną. Stwierdzono bytowanie, co najmniej 5 gatunków bezkręgowców i 9 kręgowców z Europejskiej Czerwonej Listy Zwierząt oraz 20 gatunków bezkręgowców i 23 kręgowców z Polskiej Czerwonej Listy Zwierząt.
I. 2. 7. 2. 2. W Waloryzacji przyrodniczej Szczecina wyodrębniono 14 węzłowych – zbiorczych stref faunistycznych, mających istotne znaczenie dla ichtiofauny i krągłoustych, herpetofauny, awifauny lęgowej, przelotnej i zimującej oraz teriofauny. Do najważniejszych należą Dolina Odry obejmująca korytarz Odry Zachodniej i Odry Wschodniej (Regalicy), a także obszar Międzyodrza i jeziora Dąbie, Wzgórza Warszewskie i kompleks lasów Puszczy Bukowej oraz Doliny: Płoni, Bukowej, Trawnej, Leszczyńca, Chełszczącej, Niedźwiedzianki.
I. 2. 7. 2. 3. Stanowiska rozrodu i stałego przebywania zwierząt gatunków chronionych, dla których Zarządzeniem nr 266/97 Wojewody Szczecińskiego z dn. 8 grudnia 1997r. wyznaczono strefy ochronne:
- stanowiska orła bielika - Nadleśnictwo Trzebież - Wyspa Dębina – symbol na mapie S – 1,
- stanowisko kani rudej - Nadleśnictwo Trzebież - Żabi Ostrów – symbol na mapie S – 2.

I. 2. 8. KRAJOBRAZ

I. 2. 8. 1. Szczecin zakwalifikowany został do krajobrazu typu naturalnego, krajobrazu klasy nizinnej.
I. 2. 8. 2. Rozróżniono następujące rodzaje krajobrazu: doliny i równiny akumulacyjne o gatunkach krajobrazu den dolin (część centralna miasta), deltowy (cześć północna i północno-wschodnia miasta), tarasów z wydmami (część południowo-wschodnia miasta) oraz młodoglacjalny z gatunkiem krajobrazu równin i wzniesień morenowych (część północno-zachodnia oraz zachodnia i południowo-wschodnia miasta).
I. 2. 8. 3. Najcenniejszymi elementami krajobrazu miasta są:
- fragment doliny Odry wraz z jeziorem Dąbie i łąkami nadodrzańskimi i dąbskimi,
- fragment Wzniesień Szczecińskich, na które składają się: Wzgórza Warszewskie, Wał Bezrzecze – Siadło,
- fragment Wzgórz Bukowych,
- fragment Puszczy Goleniowskiej.

I. 2. 9. ZAGROŻENIA GEOGENICZNE

I. 2. 9. 1. Osuwiska

I. 2. 9. 1. 1. W obszarze miasta występują cztery czynne osuwiska: Skolwińskie, Glinki, Doliny Żółwinki i Jeziora Szmaragdowego. W ostatnich latach procesy geodynamiczne zachodzą w nich mało intensywnie.
I. 2. 9. 1. 2. Osuwisko Skolwińskie wraz z osuwiskiem Glinki i Doliny Żółwinki zaliczane są do najbardziej niebezpiecznych rejonów osuwiskowych w Szczecinie. W budowie geologicznej obszaru dominują iły septariowe, wrażliwe na wody gruntowe, pod których wpływem pęcznieją i stają się plastyczne lub miękkoplastyczne. Litologia, warunki wodne, duże spadki, zaburzona struktura warstw stwarzają sprzyjające warunki dla powstawania osuwisk.
1. 2. 9. 1. 3. Podcięcie zboczy przez wyrobiska starych cegielni i erozja w dnach potoków, sprzyjają rozwojowi osuwisk. Aktywność osuwisk zależy od wielkości opadów i działalności gospodarczej na ich terenie i w otoczeniu. Uszkodzony system melioracyjny może zwiększać aktywność procesów osuwiskowych, stanowiąc zagrożenie dla dróg i linii kolejowej przebiegających u podnóża skarpy.
I. 2. 9. 1. 4. Osuwisko Jeziora Szmaragdowego znajduje się na południowej skarpie dawnego wyrobiska, zarówno w części nadwodnej jak i podwodnej. Margle wieku kredowego zalegają u podnóża wschodniej skarpy wyrobiska, na skłonie skarpy zachodniej (wyjście ścieżki ku górze) oraz w samym osuwisku na południowym obrzeżu jeziora. Ostatni gwałtowny ruch osuwiska wystąpił w 1958 roku. Kolejny ruch jest możliwy m. in. na skutek powolnego ługowania margli, destrukcji drzew, które również znajdują się w stożku osuwiskowym w jego części podwodnej. Na podstawie pierwotnej głębokości jeziora ocenia się, że część podwodna stożka osuwiskowego posiada wysokość około 20,0 m.

I. 2. 9. 2. Obszary potencjalnego rozwoju osuwisk

I. 2. 9. 2. 1. Obszar potencjalnego rozwoju osuwisk występuje na całym wschodnim zboczu Wzgórz Warszewskich, z głęboko wciętymi dolinkami włącznie. W obszarze tym dominują ilaste osady trzeciorzędowe i są one współzaburzone osadami czwartorzędowymi (zaburzenia glacitektoniczne). Spadki terenu przekraczają 20%, często sięgając wartości 30-35 %. Nachylenie stoków przy sprzyjającym układzie litologicznym (przewarstwienia gruntów ilastych i niespoistych) i wysiękach wód gruntowych, może spowodować rozwój procesów masowych - w pierwszym etapie spełzanie gruntów, w dalszej kolejności spływy i zsuwy zboczowe, a w efekcie uruchomienie procesów osuwiskowych.
I. 2. 9. 2. 2. Procesy osuwiskowe zachodzące wzdłuż całej długości skarpy nadodrzańskiej, hamowane sa w obszarach zainwestowanych przez infrastrukturę inżynierską (drenaż, pasma oporowe, makroniwelacje), spełniającą swoje zadania z różną skutecznością. Intensyfikacja zmian warunków wodnych oraz naruszanie prawideł stateczności zboczy może doprowadzić do rozwoju procesów geodynamicznych i aktywacji okresowo nieczynnych stref osuwiskowych.
I. 2. 9. 2. 3. Skarpa gocławsko - skolwińska, jako obszar szczególnie predysponowany do rozwoju osuwisk, wymaga monitorowania procesów geodynamicznych, aby odpowiednio wcześniej umożliwić zabezpieczenie infrastruktury inżynierskiej w tej części miasta.
I. 2. 9. 2. 4. Granice potencjalnego występowania osuwisk, określone na rysunku Studium, informują o obszarach zagrożonych procesami osuwiskowymi. Ustalenie rzeczywistych granic „stref ochronnych” dla obszarów osuwiskowych wymaga każdorazowo wykonania specjalistycznego opracowania geologiczno-inżynierskiego.

I. 2. 10. ZASOBY ZŁÓŻ KOPALIN, ICH WYKORZYSTANIE I OCHRONA

I. 2. 10. 1. Do kopalin znajdujących się na terenie miasta Szczecina można zaliczyć: surowce ilaste, torfy i kruszywa naturalne. Są to z reguły osady czwartorzędowe wraz z porwakami skał starszych (iły i piaski oligocenu).
Zasoby kopalin obejmują:
- złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej: Niebuszewo (1 383 tys. m^3), Szczecin – Zgoda (2 418 tys. m^3) i Bukowo – Wschód (628 tys. m^3),
- złoża surowców ilastych do produkcji kruszywa lekkiego: Bukowo - Szczecin Płonia (5 107 tys. m^3).

Złoża te figurują w Bilansie Zasobów Kopalin i Wód Podziemnych w Polsce – Ministerstwa Środowiska. W bilansie tym określone są jako złoża zaniechane.
I. 2. 10. 2. Na terenie Szczecina zaniechano eksploatacji kopalin, ponieważ udokumentowane złoża nie przedstawiają większej wartości gospodarczej i brak jest aktualnych koncesji na ich wydobywanie. Nie wszędzie jednak, zgodnie z wymogami prawa, przeprowadzona została rekultywacja gruntów i zagospodarowanie terenów po działalności górniczej. Obowiązek ten spoczywa na właścicielu terenu lub dotychczasowym przedsiębiorcy prowadzącym wydobycie.
I. 2. 10. 3. Obszary występowania kopalin zostały zabezpieczone dla ewentualnej eksploatacji w przyszłości, poprzez nadanie im statusu przyrodniczych obszarów chronionych. Stan ten gwarantuje ochronę złóż dla ewentualnej ich eksploatacji w przyszłości, bez konieczności ustalania w prawie miejscowym odrębnych obszarów ochrony.
I. 2. 10. 4. W latach 60. udokumentowano szereg złóż torfu i gytii, które nie wchodzą w skład potencjalnej bazy zasobowej kopalin ze względu na kryteria hydrogeologiczne (torfowiska położone na obszarach źródłowych rzek; udokumentowane jako źródliskowe, przytarasowe, przyjeziorowe) i rolniczo-gospodarcze (torfowiska położone na obszarach charakteryzujących się deficytem użytków zielonych; wyposażone w infrastrukturę rolniczą - systemy melioracyjne i drogi) oraz ich lokalizację na terenach zalesionych i przyleśnych lub na terenach chronionych i proponowanych do ochrony.
Wykaz złóż torfu i gytii przedstawiono w tomie IV - Aneksy Studium.
I. 2. 10. 5. Występujące na terenie miasta Szczecina złoża torfów wraz z kopaliną towarzyszącą (gytia ilasta lub krzemionkowa) są rozpoznane wstępnie zarówno pod względem zasobów ilościowych jak i jakościowych.
I. 2. 10. 6. Jedynie złoże torfu „Szczecin-Police” – 36e, wchodzi w skład potencjalnej bazy zasobowej. Jest to złoże torfu miesznotypowe turzycowiskowo – mszarne - wysokie. Powierzchnia złoża o zasobach 1364 tys. m^3 wynosi 35 ha. Średnia miąższość to 3,93 m (max 6,75 m), popielność 11,3%, stopień rozkładu 45%. Dotychczas wyeksploatowano część powierzchni złoża o zasobach 11 tys. m^3.
I. 2. 10. 7. Doceniając istotną rolę torfowisk w środowisku (retencja zasobów wodnych, rozwój i kształtowanie fitocenoz, siedliska bytowe i rozrodcze fauny) uznaje się prowadzenie eksploatacji tej kopaliny za całkowicie nieuzasadnione. Jednocześnie obszary ich zalegania powinny podlegać ochronie przed zainwestowaniem powodującym degradację zasobów i warunków biotycznych torfowisk.
I. 2. 10. 8. Złoża kruszywa naturalnego, czyli piasków i piasków ze żwirem, są związane z powierzchnią obecnego tarasu zalewowego oraz kopalną, późnoplejstoceńską i holoceńską, serią osadów rzecznolodowcowych i rzecznych (dolina roztokowa) wypełniających obecną dolinę Odry, obniżenie Jeziora Dąbskiego i Roztokę Odrzańską. Seria osadowa (złożowa) wypełniająca dolinę sięga kilkudziesięciu (do 40) metrów miąższości i składa się z kilku cyklów akumulacyjnych. Spąg serii zalega na osadach lodowcowych (gliny zwałowe) na głębokości 35 - 40 m p.p.m. i posiada liczne przegłębienia i wypłycenia sięgające 10 m. W profilu serii złożowej wydzielono dwie warstwy:

- dolną piaszczysto-żwirową reprezentującą erozyjno-akumulacyjny etap rozwoju doliny o miąższości do 20 m (w jej stropie często występuje warstwa osadów mułkowych o miąższości 3 ÷ 5 m, np.: Pucice, Załom, Lubczyna),
- górną piaszczystą, znaczącą holoceński, akumulacyjny etap rozwoju doliny (akumulacja korytowa i mielizn śródkorytowych) o zmiennej miąższości warstwy wahającej się od 5 do 20 m z wkładkami osadów organicznych i mułkowatych (mady); w stropie pojawia się warstwa piaszczysto-ilasta (np.: Zdroje i Dąbie) typowa dla Międzyodrza, a zanikająca w kierunku północnym.

Wykaz złóż kruszywa naturalnego przedstawiono w aneksie do Studium.

I. 2. 10. 9. W nadkładzie serii złożowej występuje warstwa osadów organogenicznych, które stanowią torfy, namuły torfiaste i gytie oraz silnie humusowe piaski pylaste i zailone o miąższości do 16 m (Policki Łąki), zmniejszającej się ku południowi i wynoszącej na Wyspie Dębinia 8 - 10 m, na wyspach Mieleńskich 5 - 6 m, a na wschodnim obrzeżeniu jeziora Dąbskiego 2 - 4 m.

I. 2. 10. 11. W obszarze miasta znajdują się podwodne i lądowopodwodne złoża piasków nadające się do eksploatacji. Ich eksploatacja mogła się będzie odbywać po uprzednim zdjęciu nadkładu organicznego. Można je także eksploatować przy pomocy urządzeń ssących. Pola leżące w sąsiedztwie torów wodnych są dostępne dla jednostek czerpalnych o dużym zanurzeniu. Nadkład może być odkładany na istniejące lub projektowane pola refulacyjne, użyty do uzdatniania gruntów lub wykorzystany rolniczo. Eksploatacja podwodna nie powoduje zmian w krajobrazie, nie niesie też za sobą potrzeb rekultywacji.

I. 2. 11. LOKALNE SYSTEMY I OBSZARY OCHRONY PRZYRODY

I. 2. 11. 1. System obszarów chronionych

I. 2. 11. 1. 1. Obiekty i obszary przyrody prawnie chronionej, znajdujące się w granicach administracyjnych Szczecina, zajmują powierzchnię 1719,3 ha, co stanowi ok. 5,7% ogólnej powierzchni miasta. Wykaz obiektów i obszarów znajduje się w tomie IV – Aneksy Studium.

I. 2. 11. 1. 2. System ochrony przyrody na terenie miasta jest silnie powiązany z systemami ochrony przyrody gmin sąsiednich, co wynika z istnienia znacznych obszarów leśnych i wodnych, przeciętych granicami administracyjnymi, których najwartościowsze tereny objęte są różnymi formami ochrony. Powiązania dotyczą Parków Krajobrazowych i ich otulin, obszarów Natura 2000 oraz prawnie ustanowionych, krajowych i europejskich sieci ochrony zasobów przyrodniczych.

I. 2. 11. 1. 3. System Zieleni Miejskiej – ustanowiony w celu zapewnienia ciągłości przestrzennej terenów zieleni, w sposób pozwalający powiązać ze sobą wartościowe i różnorodne tereny zieleni oraz fragmenty terenów otwartych i zainwestowanych z pozamiejskimi terenami przyrodniczymi. Celem ustanowienia tej struktury jest także zachowanie w miejskich terenach przyrodniczych bioróżnorodności flory i fauny, zapewnienie dotrzymania wysokich standardów ekologicznych i uniknięcie powstawania wyspowej zabudowy degradującej przestrzeń miejską.

I. 2. 11. 2. Użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo - krajobrazowe

I. 2. 11. 2. 1. Celem ustanowienia użytków ekologicznych jest ochrona terenów cennych przyrodniczo przed dewastacją, zachowanie ich naturalnego lub półnaturalnego charakteru, zachowanie bioróżnorodności oraz istniejących warunków siedliskowych flory i fauny. Zakazy i nakazy w użytkach ekologicznych regulowane są w ustawie o ochronie przyrody. Wykazy użytków ekologicznych zamieszczono w tomie IV „Aneksy”.

I. 2. 11. 2. 2. Celem ustanowienia zespołów przyrodniczo-krajobrazowych jest ochrona i zachowanie terenów cennego krajobrazu przyrodniczego i kulturowego. Ochrona tych terenów przed nadmierną antropopresją, ochrona terenów źródliskowych oraz cieków i zbiorników wodnych. Zachowanie naturalnego charakteru tych obszarów, nawet przy dopuszczeniu ograniczonego ruchu turystycznego i rekreacji sprzyja zachowaniu bioróżnorodności flory i fauny oraz spełnianiu przez te obszary roli łącznikowej w korytarzach ekologicznych. Zakazy i nakazy w zespołach przyrodniczo-krajobrazowych regulowane są w ustawie o ochronie przyrody. Wykazy zespołów przyrodniczo-krajobrazowych zamieszczono w tomie IV „Aneksy".

I. 2. 11. 3. Lasy ochronne

I. 2. 11. 3. 1. Lasy ochronne na terenie Szczecina tworzą jeden organizm z lasami położonymi poza granicami administracyjnymi miasta. Można wyróżnić następujące kompleksy leśne: Puszcza Bukowa na terenie gmin Szczecin, Stare Czarnowo i Gryfino; Puszcza Goleniowska na terenie gmin Szczecin, Goleniów, Stepnica oraz Puszcza Wkrzańska na terenie gmin Szczecin, Police, Dobra i Trzebież. Około 1/3 terenu Puszczy Wkrzańskiej znajduje się na terenie Niemiec.
I. 2. 11. 3. 2. Na terenie lasów Skarbu Państwa, w rejonie Szczecina w 1996 r. utworzono Leśny Kompleks Promocyjny (LKP) „Lasy Puszczy Bukowej i Goleniowskiej". Zarządzeniem nr 63/2004 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych zmieniono nazwę na LKP „Puszcze Szczecińskie" i wprowadzono zmiany w powierzchni LKP. Na jego obszarze prowadzona jest wielofunkcyjna i zrównoważona gospodarka leśna, oparta na integracji celów gospodarki leśnej z aktywną ochroną przyrody.
I. 2. 11. 3. 3. Ważnym zadaniem LKP jest kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców poprzez edukację ekologiczną. Ośrodek edukacji przyrodniczo-leśnej znajduje się w nadleśnictwie Kliniska. W nadleśnictwie Gryfino, w Glinnej znajduje się ogród dendrologiczny, nad którym opiekę naukową sprawuje Instytut Leśnictwa PAN w Rogowie.
I. 2. 11. 3. 4. Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcze Szczecińskie" obejmuje łącznie powierzchnię 61070 ha, a tworzą go: Nadleśnictwo Kliniska, obręb leśny Kliniska pow. 23844 ha – południowa część Puszczy Goleniowskiej, Nadleśnictw Gryfino, obręb leśny Rozdoły pow. 9472 ha – Puszcza Bukowa, Nadleśnictwo Trzebież, obręb leśny Trzebież pow. 24974 ha – Puszcza Wkrzańska, Lasy Miejskie miasta Szczecin pow. 2764 ha, Ośrodek Dydaktyczno-Muzealny „Świdwie".

I. 2. 12. POWIĄZANIA ZE STRUKTURAMI PONADREGIONALNYCH SIECI OCHRONY PRZYRODY

I. 2. 12. 1. Regionalny i ponadregionalny system obszarów chronionych

I. 2. 12. 1. 1. Wzajemnie uzupełniające się formy ochrony przyrody takie jak parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu oraz sieć NATURA 2000, zawierają strefy faunistyczne powiązane korytarzami ekologicznymi, które odgrywają kluczową rolę w utrzymaniu bioróżnorodności biologicznej pomiędzy miastem, a terenami do niego przyległymi.
I. 2. 12. 1. 2. Na terenie Szczecina wyróżniono 3 najważniejsze węzłowe - zbiorcze strefy faunistyczne. Podobnie jak w gminie Szczecin, strefy faunistyczne na terenie gmin sąsiedzkich tworzą mozaikę zawartą w obszarach już chronionych i proponowanych do ochrony.
I. 2. 12. 1. 3. Na terenie gminy Szczecin i gmin sąsiedzkich ustanowione prawnie elementy nie tworzą zwartego systemu pod względem ochrony przestrzennej. Istnieją jednak naturalne powiązania ekologiczne, obszary o wysokich walorach przyrodniczych stanowiące korytarze

ekologiczne. Są one naturalnym łącznikiem o zasięgu ponadlokalnym między obszarami chronionymi i warunkują prawidłowe funkcjonowanie systemu.

Tab.2. Systemy obszarów chronionych

Lp.	Obiekt	Położenie w gminach
Parki krajobrazowe		
1	Park Krajobrazowy Dolina Dolnej Odry	Gryfino, Kołbaskowo
	Otulina parku	Gryfino, Kołbaskowo, Szczecin
2	Szczeciński Park Krajobrazowy Puszcza Bukowa	Gryfino, Stare Czarnowo, Szczecin
	Otulina parku	Gryfino, Stare Czarnowo, Szczecin, Kobylanka
Rezerwaty przyrody		
1	Zdroje	Szczecin
2	Buczynowe Wąwozy im. prof. Floriana Celińskiego	Stare Czarnowo
3	Bukowe Zdroje im. prof. T. Dominika	Stare Czarnowo, Szczecin
4	Kołowskie Parowy im. J. Lewandowskiego	Stare Czarnowo
5	Trawiasta Buczyna im. prof. St. Kownasa	Stare Czarnowo
6	Źródliskowa Buczyna im. J. Jackowskiego	Stare Czarnowo
7	Kanał Kwiatowy	Kołbaskowo
8	Kurowskie Błota	Kołbaskowo
9	Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem	Kołbaskowo
10	Olszanka	Goleniów, Stepnica
11	Wilcze Uroczysko	Goleniów, Stepnica
12	Uroczysko Święta	Goleniów
13	Świdwie	Police, Dobra
Korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym		
1	Dolina Odry	Gryfino, Kołbaskowo, Szczecin, Police, Goleniów
2	Jezioro Dąbie z kompleksami łąk	Szczecin, Goleniów
3	Puszcza Wkrzańska	Police, Dobra, Szczecin
4	Puszcza Bukowa	Gryfino, Stare Czarnowo, Szczecin
5	Dolina Płoni	Kobylanka, Szczecin
6	Dolina Bukowej	Dobra, Szczecin
7	Dolina Iny	Goleniów

I. 2. 12. 2. Parki krajobrazowe

I. 2. 12. 2. 1. Szczeciński Park Krajobrazowy – utworzony został na obszarze Wzgórz Bukowych, w celu ochrony różnorodnych siedlisk flory i fauny, oraz w celu zachowania i popularyzacji jego walorów krajobrazowych, kulturowych i fizjonomicznych oraz ograniczenia antropopresji i racjonalnego gospodarowania jego zasobami. Powołany został w 1981 r.; Aktualną podstawę prawną stanowi Rozporządzenie Nr 10/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 25 maja 2005 r., w sprawie Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa" (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 45, poz. 1052). Park obejmuje powierzchnię 9096 ha. Powierzchnia jego otuliny wynosi 11842 ha.
Rozporządzeniem nr 113/2006 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 22 sierpnia 2006 r. został ustanowiony Plan ochrony dla Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa" (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 95, poz.1777).
I. 2. 12. 2. 2. Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Odry – utworzony został na obszarze doliny Odry od Widuchowej do Szczecina, w celu ochrony miejsc rozrodu i bytowania różnorodnych, w tym unikatowych gatunków ptactwa wodno - błotnego oraz ochrony walorów

krajobrazowych, kulturowych i estetycznych o randze ponadregionalnej. Powołany został w 1993 r., aktualną podstawę prawną stanowi Rozporządzenie Nr 9/2005 Wojewody Zachodniopomorskiego, z dnia 25 maja 2005 r., w sprawie Parku Krajobrazowego Dolina Dolnej Odry (Dz. Urz. Woj. Zach. Nr 45, poz. 1051). Park obejmuje powierzchnię 6009 ha. Otulina parku zajmuje powierzchnię 1140 ha. Tereny Doliny Dolnej Odry położone na terenie Niemiec objęte są ochroną jako Park Narodowy i Obszar Chronionego Krajobrazu.

Tab.3 Tereny objęte ochroną prawną na obszarze parków krajobrazowych

Lp.	Obiekt	Położenie w gminach
Szczeciński Park Krajobrazowy		
Rezerwaty		
1	Zdroje	Szczecin
2	Buczynowe Wąwozy im. prof. Floriana Celińskiego	Stare Czarnowo
3	Bukowe Zdroje im. prof. T. Dominika	Stare Czarnowo, Szczecin
4	Kołowskie Parowy im. J. Lewandowskiego	Stare Czarnowo
5	Trawiasta Buczyna im. prof. St. Kownasa	Stare Czarnowo
6	Źródliskowa Buczyna im. J. Jackowskiego	Stare Czarnowo
Zespoły przyrodniczo – krajobrazowe		
1	Jezierzyce	Szczecin
2	Park Leśny w Strudze	Szczecin
Użytek ekologiczny - Zgniły Grzyb		Gryfino
35 pomników przyrody		na całym obszarze
Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Odry		
Rezerwaty		
1	Kanał Kwiatowy	Kołbaskowo
2	Kurowskie Błota	Kołbaskowo
3	Wzgórze Widokowe nad Międzyodrzem	Kołbaskowo
Użytek ekologiczny - Klucki Ostrów		Szczecin

I. 2. 12. 3. Europejska sieć ekologiczna EECONET

I. 2. 12. 3. 1. Składnikiem europejskiej sieci ekologicznej EECONET, opracowanej w ramach europejskiego programu Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody IUCN jest krajowa sieć ekologiczna ECONET-PL. Sieć tworzona jest w celu zintegrowania obszarów chronionych istniejących w poszczególnych krajach europejskich i obszarów przewidzianych do ochrony, zgodnie z ustanowionymi kryteriami i standardami. Krajową sieć ekologiczną ECONET-PL tworzą: obszary węzłowe (obejmują około 31% powierzchni kraju) i wiążące je korytarze ekologiczne (obejmują około 15% powierzchni kraju). Sieć ECONET-PL nie jest strukturą formalną, w rozumieniu polskiego prawa.

I. 2. 12. 3. 2. Szczecin i gminy sąsiedzkie leżą w obrębie obszaru węzłowego rangi międzynarodowej – 01 M – Obszar Ujścia Odry (o powierzchni 4045 km^2), który obejmuje: Dolinę Dolnej Odry, Jezioro Miedwie i Dąbie, Zalew Szczeciński z terenami sąsiadującymi. Najcenniejszymi fragmentami obszaru są tereny o ustanowionej już formie ochrony prawnej: Szczeciński Park Krajobrazowy, Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Odry z otulinami oraz rezerwaty. Jednak zachowanie zasobów przyrody na terenie obszaru węzłowego zależy nie tyle od usankcjonowania prawnego, ale przede wszystkim od możliwości zachowania lokalnych i ponadlokalnych obszarów węzłowych i łączących je korytarzy ekologicznych. Dla Szczecina, w powiązaniu z gminami sąsiadującymi, wyróżnia się cztery przedstawione obok obszary węzłowe przeplecione korytarzami ekologicznymi.

Tab. 4 Obszary węzłowe i korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym

Obszary węzłowe o znaczeniu ponadlokalnym		
Lp.	**Obiekt**[3]	**Położenie w gminach**
1	**Dolina Dolnej Odry** - wnikająca do Szczecina od strony południowej przez Zaleskie Łęgi i między Wyspą Pucką na zachodzie oraz Regalicą na wschodzie z kompleksami łęgów, olszyn, łozowisk, łąk, ziołorośli, szuwarów nadrzecznych – ograniczony od północy terenami portowymi	Gryfino, Kołbaskowo, Szczecin
2	**Jezioro Dąbie** - z wyspami na zachodzie i kompleksami łąk na wschodzie, z łęgami, olszynami, łozowiskami, łąkami, ziołoroślami i szuwarami nadrzecznymi	Szczecin, Goleniów
3	**Puszcza Wkrzańska** - wnikająca do Szczecina od strony północnej przez Park Leśny Mścięcino i Arkoński	Police, Dobra, Szczecin
4	**Puszcza Bukowa** - wnikająca do Szczecina od strony południowo - wschodniej przez lasy w dzielnicach Podjuchy, Żydowce, Zdroje, między Kijewem i Płonią.	Stare Czarnowo, Szczecin

I. 2. 12. 4. Europejska sieć ekologiczna Natura 2000

I. 2. 12. 4. 1. Obszar Specjalnej Ochrony (OSO) - DOLINA DOLNEJ ODRY - kod obszaru PLB320003, typ obszaru – J, powierzchnia 60207,1 ha. Ustanowiony na podstawie Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. Nr 229, poz. 2331, zm. z 2007 r. Dz. U. Nr 179 poz. 1275).
Opis obszaru zaczerpnięty ze Standardowego Formularza Danych (SFD), zaktualizowanego 17.01.2007 r.
Obszar obejmuje dolinę Odry pomiędzy Kostrzynem, a Zalewem Szczecińskim (dł. ca 150 km) wraz z Jeziorem Dąbie. J. Dąbie jest płytkim, deltowym zbiornikiem (5600 ha, głęb. max. 4 m), o urozmaiconej linii brzegowej. Zasilane jest zarówno przez wody opadowe i rzeczne, jak i przez wody morskie (zjawisko cofki). Jezioro od nurtu Odry oddzielają wyspy: Czapli Ostrów, Sadlińskie Łąki, Mienia, Wielka Kępa, Radolin, Czarnołęka, Dębina, Kacza i Mewia. Z południowo-wschodnim brzegiem jeziora sąsiadują łąki i mokradła Rokiciny, Sadlińskie i Trzebuskie Łęgi. W J. Dąbie występuje bogata roślinność wodna. Brzegi zajmuje szeroki pas szuwarów (głównie trzcinowych i oczeretów), za którymi wykształcają się ziołorośla nadrzeczne. Duże powierzchnie zajmują łęgi i zarośla wierzbowe. Wnętrza dużych wysp pokryte są olsami i łęgami jesionowo-olszynowymi. W części ujściowej Odra posiada dwa główne rozgałęzienia - Odra Wschodnia i Regalica. Obszar pomiędzy głównymi odnogami (kanałami) (Międzyodrze) jest płaską równiną z licznymi jeziorkami i mniejszymi kanałami, jest on zabagniony, posiada okresowo zalewane łąki i fragmenty nadrzecznych łęgów. Obszar poniżej Cedyni nosi nazwę Kotliny Freienwaldzkiej, w obrębie której szczególne znaczenie dla ptaków posiada tzw. Rozlewisko Kostrzyneckie. Po stronie niemieckiej wzdłuż Odry rozciąga się Park Narodowy Dolina Dolnej Odry. W części środkowej i południowej obszaru włączono doń fragmenty przylegających do doliny lasów o największym zagęszczeniu ptaków drapieżnych.
Wartość przyrodnicza i znaczenie /cytat z SFD/
Ostoja ptasia o randze europejskiej E 06. Występują, co najmniej 34 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Bardzo ważny teren szczególnie dla ptaków wodno-błotnych w okresie lęgowym, wędrówkowym i zimowiskowym.
W okresie lęgowym obszar zasiedla około 10% populacji krajowej (C6) podróżniczka (PCK) i czapli siwej, powyżej 2% populacji krajowej bielika (PCK), kani czarnej (PCK), kani rudej (PCK), krakwy, rybitwy białoczelnej (PCK) i rybitwy czarnej; co najmniej 1% populacji krajowej (C3 i C6) następujących gatunków ptaków: batalion (PCK), bąk (PCK), błotniak

[3] Korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadlokalnym jak w tabeli nr 7

łąkowy, błotniak stawowy, błotniak zbożowy (PCK), gąsiorek, kropiatka, puchacz (PCK), rybołów (PCK), sowa błotna (PCK), trzmielojad; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu występują: derkacz, jarzębatka, wodniczka (PCK) i zielonka, zimorodek i żuraw; w stosunkowo niskim zagęszczeniu występują bączek (PCK) i orlik krzykliwy (PCK).
W okresie wędrówek występuje, co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2 i C3) następujących gatunków ptaków: bielaczek, czernica, gęgawa, gęś białoczelna, gęś zbożowa, głowienka, krakwa i nurogęś; w stosunkowo wysokim zagęszczeniu (C7) występują: cyraneczka (do 3 000osobn.), krzyżówka (5 000-6 000 osobn.) gągoł (do 3500), batalion (do 2200 osobn.), łęczak (do 1500osobn.), czajka (do 5000 osobn.), biegus zmienny (do 800 osobn.), rybitwa białoskrzydła (do 300 osobn.) i łabędź niemy (do 1000 osobn.); ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach >20000 osobn. (C4); na jesiennym zlotowisku zbiera się do 9000 żurawi (C5).
W okresie zimy występuje, co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego (C2 i C3) następujących gatunków ptaków: bielaczek, bielik, czernica, gęś zbożowa, głowienka, nurogęś; powyżej 1% populacji zimującej w Polsce (C2) - Łabędź krzykliwy; w stosunkowo wysokiej liczebności (C7) występują: łabędź krzykliwy, gęgawa, gągoł, gęś białoczelna, łyska i kormoran; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach >20000 osobn. (C4). Najcenniejsze tereny obszaru Doliny Odry wraz z niemieckim Parkiem Narodowym Dolina Dolnej Odry w ustaleniach polsko-niemieckich mają tworzyć w przyszłości jeden transgraniczny obszar chroniony - Międzynarodowy Park Dolina Dolnej Odry.
Zagrożenia /cytat z SFD/
Największe zagrożenia dla obszaru to zanieczyszczenia wód produktami pochodzenia rolniczego, przemysłowego, komunalnego i kłusownictwo.

I. 2. 12. 4. 2. Specjalny Obszar Ochrony (SOO) - Ujście Odry i Zalew Szczeciński - kod obszaru - PLH320018, typ obszaru – K, powierzchnia 52611.99 ha.
Opis obszaru zaczerpnięty ze Standardowego Formularza Danych, zaktualizowanego 17.01.2007 r.
Obszar położony u ujścia rzeki Odry obejmujący również jej dolny odcinek, Zalew Szczeciński, Wyspę Chrząszczewską i Zalew Kamieński. Dźwina i Zalew Kamieński, to najbardziej naturalne elementy ujścia Odry. Średnia głębokość tego rozległego kompleksu wodnego wynosi 3,5-4,0 m. Wokół wybrzeży zalewu ciągną się, zmiennej szerokości płycizny przybrzeżne sięgające niekiedy zwłaszcza po stronie wschodniej 800 metrów w głąb akwenu. Ich maksymalna głębokość osiąga 1,0-1,5 m. W zacisznych enklawach różnych części zalewu są one miejscem występowania wielu gatunków hydrofitów. Zalew Szczeciński ograniczają od północy tereny wyspy Wolin i Uznam. Ze środowiskiem morskim Bałtyku Zalew Szczeciński połączony jest poprzez koryto Dziwny na wschodzie, Świny w środkowej części oraz poprzez Pianę na zachodzie. Przy wylotach ramion ujściowych wód zalewu rozwijają się delty wsteczne powstające w trakcie wlewania się wody morskiej do jego akwenu, co ma miejsce podczas sztormów, bądź przy długotrwałych silnych wiatrach z kierunków północnych. Wiatry północne powodują zjawisko tzw. "cofki", w efekcie której następuje podwyższenie stanu wód w zalewie, sięgające czasem nawet do 1,00 m. Z racji okresowych wlewów wody morskiej zmieniają się w zalewie parametry chemiczne jego środowiska, zwłaszcza w zakresie zawartości chlorków, temperatury i wysycenia powierzchniowych warstw wody tlenem. Stąd poziom zawartości jonów Cl^- w wodach zalewu właściwego waha się w granicach 0,05 do 1,25 g/l. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w obecności roślin słonolubnych. Obszary terenów przyległych głównie po stronie wschodnich wybrzeży stanowią płaską strefę nadzalewową, którą pokrywają utwory mineralne, bądź organiczne torfów zakumulowanych w lokalnych obniżeniach i płytkich basenach nadzalewowych. Jedynie wybrzeża północne na niewielkim odcinku oraz

wschodnie wyspy Wolin mają bardziej zróżnicowaną rzeźbę i znaczną rozpiętość wysokościową.

Wartość przyrodnicza i znaczenie /cytat z SFD/

Laguna, priorytetowy rodzaj siedliska z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG, ponad 80% obszaru. Łącznie zidentyfikowano tu 13 rodzajów siedlisk z tego załącznika. Torfowe obszary Basenu Czarnocińskiego są miejscem występowania wielu prawnie chronionych bądź rzadkich gatunków roślin naczyniowych, a także licznych mchów brunatnych i torfowców. W rejonie Miroszowa, w zachodniej części zalewu, występuje zjawisko abrazji klifowego brzegu - klif żywy. Zalew Szczeciński ma kluczowe znaczenie dla ichtiofauny regionu, a także Polski. Wstępują tu zarówno gatunki ryb i minogów chronionych, jak i innych, cennych z punktu widzenia biologii, czy gospodarki człowieka. Akwen ten położony jest na styku dwu różnorodnych środowisk; słodko i słonowodnego - estuarium. Efektem tego, jest występowanie gatunków ryb charakterystycznych dla obu tych środowisk. Leży on na szlaku wędrówek tarłowych między innymi takich gatunków jak: certa, aloza, łosoś, troć wędrowna, czy węgorz. Jest miejscem tarła wielu gatunków ryb (parposz, różanka). Łącznie zidentyfikowano tu 16 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Wody Zalewu odznaczają się dużym zagęszczeniem organizmów dennych; zwłaszcza ochotkowatych Chironomidae, skąposzczetów Oligochaeta, i mięczaków. Rozległy obszar wód Zalewu Szczecińskiego oraz urozmaicona strefa wybrzeży zasiedlona różnymi zbiorowiskami roślinności bagiennej, szuwarowej i wodnej jest miejscem egzystencji wielu gatunków ptaków, które znajdują tu dobre warunki żerowania, rozrodu i odpoczynku podczas migracji. Niejednokrotnie w okresie zimowym można tu obserwować żerujące bieliki w ilości do 250 osobników. Obszar obejmuje ważne ostoje ptasie o randze europejskiej.

Zagrożenia /cytat z SFD/

Do najważniejszych zagrożeń obszaru "Ujście Odry i Zalew Szczeciński" należą: nadmierna eksploatacja populacji np. ryb - kłusownictwo, zaśmiecanie, składowanie odpadów oraz zanieczyszczenia wód i powietrza. Niekorzystnym zjawiskiem jest również presja związana z rozwojem turystyki i rekreacji. Zmiany sposobu użytkowania gruntów (zaprzestanie wypasu i koszenia łąk) prowadzą do niekorzystnych zmian w siedliskach (zmiany w roślinności, głównie związane z sukcesją gęstych szuwarów trzcinowych, prowadzą do zanikania typowych biotopów - turzycowisk i łąk halofilnych, które są siedliskami rzadkich gatunków ptaków). Uwaga: Dolina podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową wymagają utrzymywania ich w należytym stanie technicznym. Prace z zakresu ochrony przeciwpowodziowej dotyczą różnych fragmentów doliny rzecznej. Przy ich wykonywaniu powinna zostać zachowana dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny i nie pogorszenie stanu zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków, których ochrona jest celem utworzenia obszaru Natura 2000.

I. 2. 12. 4. 3. Specjalny Obszar Ochrony (SOO) - Wzgórza Bukowe - kod obszaru - PLH320020, typ obszaru – E, powierzchnia 11747.55 ha.

Opis obszaru zaczerpnięty ze Standardowego Formularza Danych, zaktualizowanego 17.01.2007 r.

Jest to kompleks leśny, rozciągający się wzdłuż południowo-wschodnich dzielnic Szczecina, pokrywający pasmo morenowych wzgórz (do 147 m n.p.m.). Cały teren cechuje się bardzo zróżnicowaną rzeźbą terenu, wzgórza pocięte są dolinami i wąwozami, wiele bezodpływowych zagłębień wypełnionych jest jeziorami i torfowiskami mszarnymi. Wzgórza stanowią lokalny dział wodny; wody odprowadzane są licznymi strumieniami na zewnątrz obszaru. Lasy to głównie buczyny żyzne i kwaśne, mniejszy udział mają łęgi jesionowo-olszowe i jesionowe, kwaśne dąbrowy oraz olsy, jeszcze mniejsze powierzchnie zajmują brzeziny bagienne, lasy mieszane z sosną i bory sosnowe. Ze względu na bogatą rzeźbę terenu, żyzność siedlisk i długie tradycje ochrony obiektu - lasy mają naturalny charakter.

Zdecydowanie mniejszą rolę od siedlisk leśnych odgrywają w miejscowym krajobrazie tereny rolne (pola uprawne, użytki zielone i sady).

Wartość przyrodnicza i znaczenie /cytat z SFD/

Puszcza Bukowa jest wyjątkowym w skali ponadregionalnej obiektem przyrodniczym, przede wszystkim ze względu na ogromną powierzchnię bardzo zróżnicowanych lasów bukowych. Występuje tu cała gama zbiorowisk leśnych z dominacją buka w drzewostanie, od różnych postaci kwaśnych buczyn i fitocenoz z roślinnością typową dla kwaśnych lasów bukowo-dębowych, poprzez uboższe warianty buczyny niżowej z masowo występującą kostrzewą leśną Festuca altissima, żyzne buczyny z pełnym zestawem masowo występujących gatunków charakterystycznych dla niżowych siedlisk tego typu, po bogate florystycznie buczyny źródliskowe i zbiorowiska o charakterze grądowym. Lasy bukowe poprzecinane są dolinami z lasami łęgowymi. Obok łęgów jesionowo-olszowych, występują tu łęgi jesionowe z unikatową florą o charakterze podgórskim (m.in. występuje tu turzyca zgrzebłowata Carex strigosa na jedynym, na polskim niżu, ale bardzo obfitym stanowisku). Na skłonach wzniesień występują kwaśne lasy dębowe, w obniżeniach bagienne olsy i brzeziny. Należy również podkreślić duże zróżnicowanie siedlisk nieleśnych w obrębie ostoi (naturalne zbiorniki eutroficzne i dystroficzne, mszary, murawy napiaskowe i kserotermiczne, ekstensywnie użytkowane łąki świeże i wilgotne oraz ciepłolubne zarośla). Łącznie stwierdzono tu występowanie 16 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG i 7 gatunków z Załącznika II. Flora ostoi liczy ok. 1000 gatunków roślin naczyniowych, z czego 99 gatunków to rośliny chronione, zagrożone w skali krajowej lub regionalnej. Stwierdzono tu również występowanie 166 gatunków kręgowców objętych ochroną prawną, wśród nich są również rzadkie i zagrożone taksony. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków.

Zagrożenia /cytat z SFD/

Spadek poziomu wód gruntowych, melioracje, presja na zabudowę obszarów nieleśnych, zanieczyszczenie powietrza związane z sąsiedztwem miasta i rosnącym ruchem motoryzacyjnym.

I. 2. 12. 4. 4. Specjalny Obszar Ochrony (SOO) - Dolna Odra - kod obszaru - PLH320037, typ obszaru – K, powierzchnia 29340.63 ha.

Opis obszaru zaczerpnięty ze Standardowego Formularza Danych, zaktualizowanego 30.11.2006 r.

Dolina Odry (z dwoma głównymi kanałami: Wschodnią Odrą i Zachodnią Odrą), rozciągająca się na przestrzeni ok. 90 km, stanowi mozaikę obejmującą: tereny podmokłe z torfowiskami i łąkami zalewanymi wiosną, lasy olszowe i łęgowe, starorzecza, liczne odnogi rzeki i wysepki. Odra jest rzeką swobodnie płynącą (według terminologii hydrotechników). Duży udział w obszarze mają naturalne tereny zalewowe. Ostoja obejmuje również fragmenty strefy krawędziowej Doliny Odry z płatami roślinności sucholubnej, w tym z murawami kserotermicznymi oraz lasami. Tereny otaczające ostoję są użytkowane rolniczo. Gospodarka łąkowa oraz wypas bydła są też prowadzone na niewielkim fragmencie obszaru. W okolicach ostoi zlokalizowane są liczne zakłady przemysłowe.

Wartość przyrodnicza i znaczenie /cytat z SFD/

Dobrze zachowane siedliska, w tym 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Liczne rzadkie i zagrożone gatunki zwierząt, w tym 17 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Międzyodrze, tzn. wyspa torfowa położona pomiędzy Odrą Wschodnią i Odrą Zachodnią to obszar największego w Europie torfowiska fluwiogenicznego o miąższości do 10 m, poprzecinanego siecią kanałów, starorzeczy, rowów i rozlewisk o długości łącznej ok. 200 km. W tych szczególnych warunkach, przy bardzo ograniczonym gospodarowaniu wykształciła się tu charakterystyczna szata roślinna i osiedliły liczne gatunki zwierząt. W kanałach Międzyodrza występuje m. in. Salwinia pływająca Salvinia natans i grzybieńczyk wodny Nymphoides peltata (gatunki zagrożone w Polsce). Rezerwat Bielinek

znajdujący się na zboczach doliny to słynne stanowisko gatunków kserotermicznych i jedyne stanowisko w Polsce świetlistej dąbrowy z okazami dębu omszonego Quercus pubescens o szerokich i nisko rozgałęzionych koronach. Ważna ostoja ptasia o randze europejskiej E006, zwłaszcza dla migrujących i zimujących gatunków ptaków wodno-błotnych. Szczególną rolę odgrywa tzw. Rozlewisko Kostrzyneckie, użytek ekologiczny w obrębie Cedyńskiego PK - miejsce zimowania i odpoczynku dla kilkudziesięciu tysięcy różnych gatunków ptaków.
Zagrożenia /cytat z SFD/
Zmiany w siedliskach spowodowane zmianami w gospodarce rolnej (np. zarzucenie pasterstwa) prowadzące np. do uruchomienia procesu sukcesji. Pozyskiwanie zwierząt, kłusownictwo. Zanieczyszczenia wód oraz powietrza i składowanie odpadów. Prace regulacyjne w dolinie Odry, prowadzące do zniszczenia chronionych siedlisk. Zagrożenie ze strony polskiej i niemieckiej spowodowane jest rozbudową drogi wodnej Szczecin - Schwedt - kanał Hochenzaten). Uwaga: Dolina podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową wymagają utrzymywania ich w należytym stanie technicznym. Prace z zakresu ochrony przeciwpowodziowej dotyczą różnych fragmentów doliny rzecznej. Przy ich wykonywaniu powinna zostać zachowana dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny i nie pogorszenie stanu zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków, których ochrona jest celem utworzenia obszaru Natura 2000.

I. 2. 12. 5. Powiązania formalne struktur przyrody chronionej

I. 2. 12. 5. 1. Powiązania wewnątrz zasobów przyrodniczych i ich oddziaływanie na zewnątrz jest niezależne od tego, czy są chronione. Ochrona ma jednak wpływ na utrzymywanie prawidłowego ich funkcjonowania. Zasoby przyrodnicze – w tym chronione – tworzą mozaikę powiązanych ze sobą struktur oddziaływujących na siebie oraz na obszary przyległe.
I. 2. 12. 5. 2. Objęcie ochroną terenów przez powołanie Parków Krajobrazowych i wyznaczenie dla nich otulin rzutuje na działania w zakresie planowania przestrzennego gmin. Wymóg wzajemnego uzgadniania i respektowania zapisów zawartych w planach ochrony Parków Krajobrazowych, planach i uproszczonych planach urządzania lasów oraz dokumentach planistycznych własnych i gmin sąsiednich ma korzystny wpływ na ochronę zasobów przyrodniczych i ich powiązań.
I. 2. 12. 5. 3. Ustanowienie obszarów Natura 2000 oraz przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wprowadziło dodatkowy obowiązek wprowadzenia w życie zasad określonych w dyrektywach UE, w tym tzw. Dyrektywie Ptasiej i Dyrektywie Habitatowej. Szczegółowe wytyczne dla obszarów NATURA 2000 zostaną zawarte w planie ochrony dla tych terenów. Zasady postępowania na obszarach objętych programem Natura 2000 muszą być uwzględnione w Studium i planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego gminy.

I. 2. 12. 6. Powiązania funkcjonalne struktur przyrody chronionej

I. 2. 12. 6. 1. Terytorialna obecność chronionych zasobów przyrody kształtuje rozwój procesów urbanizacyjnych miasta. Obecność zasobów leśnych wnikających na tereny Szczecina wpływa na jakość środowiska i model życia oraz wypoczynku mieszkańców. Lasy są rezerwowym miejscem dla rekreacji; istnieje możliwość przekształcania ich części w parki leśne, z charakterystycznym dla lasu wyposażeniem i obiektami.
I. 2. 12. 6. 2. Kompleksy leśne oraz teren doliny Odry są elementami klimatotwórczymi dla Szczecina i okolic. Ponadto stanowią ogniwo w sieci tzw. „zielonych płuc" północno-zachodniej części kraju. Kompleksy leśne na wzgórzach okalających miasto, a także dolina Odry, nadają charakter krajobrazowi Szczecina i jego okolic.

I. 2. 12. 6. 3. Działalności Leśnego Kompleksu Promocyjnego towarzyszy edukacja ekologiczna funkcjonująca w ramach, utrzymywania ogrodu dendrologicznego w Glinnej oraz ośrodka edukacji przyrodniczej przy rezerwacie Świdwie. Przyczyniają się one do wzrostu świadomości ekologicznej, a same ośrodki są atrakcją ponadlokalną.

I. 2. 13. STAN CZYSTOŚCI RZEK

I. 2. 13. 1. Rzeka Odra

I. 2. 13. 1. 1. Badania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska wykazują, że wody Odry spływające w rejon ujścia są dobrze natlenione, chociaż skażone bakteriologicznie (III klasa). W wodach tych stwierdza się niski wskaźnik zasolenia. Stężenia metali ciężkich oraz zanieczyszczeń przemysłowych (detergenty, fenole) występują w ilościach śladowych, często poniżej granicy wykrywalności. Badania stężeń 14 substancji niebezpiecznych w 2003 r. nie wykazały przekroczeń wartości dopuszczalnych. Jak wynika z oceny wykonanej w 2003 roku przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (RZGW) Szczecin wody Odry są silnie zeutrofizowane.
I. 2. 13. 1. 2. Ocena możliwości wykorzystania wód Odry wykonana w 2003 roku wykazała, że nie spełniają one wymagań dla wód przeznaczonych na cele pitne, do bytowania ryb w warunkach naturalnych oraz organizowania kąpielisk. Występują zbyt wysokie wartości: azotu azotynowego, fosforu ogólnego, substancji organicznych i miana Coli typu kałowego.
I. 2. 13. 1. 3. Możliwość wykorzystania tych wód do spożycia ograniczona jest przez zawartość związków organicznych wyrażonych wskaźnikami: BZT_5, $ChZT_{Cr}$ i OWO (ogólny węgiel organiczny) i wysokie koszty uzdatniania. Przydatność wód dla bytowania ryb w warunkach naturalnych ograniczają nadmierne stężenia azotynów, fosforu ogólnego i BZT_5, a niezdatność do kąpieli wynika ze złego stanu sanitarnego i wskaźnika BZT_5.

I. 2. 13. 2. Rzeka Płonia

I. 2. 13. 2. 1. Na jakość wód początkowego odcinka Płoni, w granicach miasta oddziałują obiekty produkcji i usług oraz osiedle mieszkaniowe Płonia. W dolnym, ujściowym odcinku, rzeka jest odbiornikiem znacznych ilości ścieków przemysłowych i komunalnych z osiedla Dąbie oraz wód deszczowych i ścieków gospodarczych z największych osiedli Szczecina, zlokalizowanych w rejonie Kijewa i Klęskowa, a także obiektów produkcji, usług, składowania i gospodarczych rozmieszczonych wzdłuż ulicy Struga i Pomorskiej.
I. 2. 13. 2. 2. Badania WIOŚ z 2001 r. wykazują, iż wody Płoni w rejonie Szczecina są silnie zanieczyszczone; skażone bakteriologicznie i użyźnione związkami fosforu. Powyżej osiedla Płonia występują już wysokie stężenia azotu azotanowego oraz wzrasta poziom skażenia bakteriologicznego wód. Dalsze pogorszenie jakości wód następuje poniżej osiedla Dąbie. Zły stan sanitarny oraz stężenia chlorfilu „a" dyskwalifikują jakość wód Płoni przed ujściem do jeziora Dąbie. Wieloletnie badania tych wód wykazują stopniową poprawę ich stanu sanitarnego oraz obniżanie się stężeń związków fosforu. Jest to między innymi efekt zmniejszenia ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do ujściowego odcinka Płoni w wyniku skierowania części ścieków z os. Dąbia na oczyszczalnię mechaniczną w Zdrojach.

I. 2. 14. STAN CZYSTOŚCI JEZIOR

I. 2. 14. 1. Wody jeziora Głębokiego pod względem fizykochemicznym zostały zakwalifikowane do III klasy czystości, co jest powodowane głównie silnym wiosennym zakwitem glonów.
I. 2. 14. 2. Wody jeziora Szmaragdowego odpowiadają II klasie czystości wód. Zbiornik jest dość zasobny w związki biogenne. Na obecny stan wpływa także erozja skarp wokół jeziora oraz nagromadzenie się liści z rosnących wokół drzew.
I. 2. 14. 3. Czystość wód Jeziora Dąbie, znajduje się poniżej III klasy. Podobnie dzieje się w przypadku Jeziora Portowego. Sytuacja spowodowana jest głównie zrzutem nieoczyszczonych ścieków z obszaru zlewni tych jezior (terenów osiedli mieszkaniowych, rolniczych i produkcji, usług i składowania).

I. 2. 15. ZAGROŻENIA POWODZIOWE

I. 2. 15. 1. Średni wieloletni poziom wód rzeki Odry wynosi 515 cm. Najwyższy poziom wody 680 cm wystąpił 07. 03. 1850 r. i 18. 02. 1946 r. Najniższy poziom 433 cm zaobserwowano 14. 11. 1993 r. W czasie powodzi w lipcu 1997 r. poziom Odry w Szczecinie osiągnął stan ostrzegawczy wynoszący 560 cm.
I. 2. 15. 2. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi usytuowane są w obrębie dolnego dorzecza rzeki Odry, gdzie w wyniku niekorzystnych warunków atmosferycznych (silne północne wiatry wywołujące zjawisko tzw. „cofki", wiosenne roztopy, występowanie ulewnych deszczów) poziom wody podnosi się często do poziomu stanu alarmowego.
I. 2. 15. 3. Na terenie Szczecina znajduje się duża liczba strumieni, cieków, kanałów i rowów melioracyjnych, w których, w bardzo wielu przypadkach, prędkość przepływu odpowiada występującej w potokach górskich. Ulewne deszcze, roztopy powodują szybkie wzbieranie wód i zalewanie okolicznych terenów powodując tzw. „małą powódź". Zjawisko to musi być uwzględniane przy projektowaniu sieci kanalizacji burzowej.
I. 2. 15. 4. Obszarami bezpośredniego zagrożenia powodziowego są, z mocy prawa, obszary międzywala, przymuliska i wyspy powstałe w sposób naturalny na wodach powierzchniowych oraz obszar portu morskiego, jako część obszaru pasa nadbrzeżnego. Na obszarach tych obowiązują ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z przepisów odrębnych.
I. 2. 15. 5. Na rysunku studium wskazano granice obszaru narażonego na niebezpieczeństwo powodzi, które są informacją wymagającą zastąpienia, w planach miejscowych, obszarami wynikającymi ze studium ochrony przeciwpowodziowej.
I. 2. 15. 6. Niektóre tereny narażone na niebezpieczeństwo powodzi, chronione są wałami przeciwpowodziowymi: Mścięcino – Skolwin, Wyspa Pucka, Sławociesze, Klucz - Żydowce, Zdroje ul. Łozowa, wał wsteczny Dąbie.
I. 2. 15. 7. Zagrożenie powodzią zwiększają procesy sedymentacji materii niesionej przez Odrę zachodzące w jez. Dąbie. Utrudnienia w odprowadzaniu kry będące skutkiem procesu wypłycania się jeziora, przy zbiegu niekorzystnych zjawisk pogodowych (np.: tzw. „cofki"), mogą doprowadzić do groźnej w skutkach powodzi. Przeciwdziałanie tym zagrożeniom wymaga okresowego pogłębiania nie tylko toru wodnego, ale także jeziora Dąbie, Ze względu na swoją specyfikę zagadnienie pogłębiania jez. Dąbie rozpatrywane jest łącznie z rozwiązywaniem problemu pozyskiwania, składowania i oczyszczania urobku z prac pogłębiarskich (tzw. refulatu z pogłębiania toru wodnego i basenów stoczniowych i portowych).

I. 2. 16. STAN CZYSTOŚCI ATMOSFERY

I. 2. 16. 1. Na jakość powietrza na obszarze aglomeracji Szczecina wpływ mają lokalne źródła emisji, emisje powierzchniowe pochodzące ze źródeł punktowych (indywidualne ogrzewanie

mieszkań) oraz ze źródeł liniowych (drogi będące źródłem zanieczyszczeń z transportu samochodowego), a także emisje transgraniczne (Niemcy) i z obszarów sąsiednich (powiat policki i gryfiński). W mieście występują obszary, gdzie przekraczane są wartości stężeń dopuszczalnych benzo(a)pierenu, a na obszarze całego województwa odnotowywane są przekroczenia stężeń ozonu. Ciągle jeszcze zagrożenie stanowi pył drobny, jego stężenia w roku 2007 mieściły się w dopuszczalnych granicach, jednak przy sprzyjających warunkach meteorologicznych. Przekroczenia stężeń benzo(a)pierenu i pyłu drobnego występują w sezonie grzewczym. Nadal obowiązuje wdrożenie Programu Ochrony Powietrza, w związku z przekroczeniami stężeń pyłu zawieszonego stwierdzonymi w roku 2005 na stanowisku pomiarowym w Szczecinie (ul. Piłsudskiego).

I. 2. 16. 2. Według danych Urzędu Statystycznego w 2006 r. Szczecin należał i nadal należy do miast o dużej skali zagrożenia środowiska w wyniku emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów o szczególnej uciążliwości. Łączna emisja podstawowych zanieczyszczeń do powietrza z podmiotów gospodarczych w 2006 r. wynosiła: w zakresie zanieczyszczeń: pyłowych: 1,289 tys. ton/rok, gazowych: 10,997 tys. ton/rok, z czego 98,0% zanieczyszczeń pyłowych oraz 9,3% zanieczyszczeń gazowych zostało zatrzymanych w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń.

I. 2. 16. 3. Największy udział w emisji zanieczyszczeń gazowych (dwutlenku siarki i azotu) ma sektor energetyczny. Emisja zanieczyszczeń pyłowych ze spalania paliw to aż 88,8% całkowitej emisji pyłów w Szczecinie.

I. 2. 16. 4. W 2007 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie przeprowadził inwentaryzację – punktowej, powierzchniowej i liniowej emisji zanieczyszczeń do powietrza w zakresie dwutlenku siarki, tlenku azotu, pyłu zawieszonego, tlenku węgla i benzenu. Wynika z niej, że emisja pyłu ze źródeł punktowych z obszaru miasta stanowiła tylko 21,3% (25,8 % w 2002 r.) całkowitej emisji pyłu, zaś udział emisji powierzchniowej sięga 33,9% (73,1% w 2002 r.). Wskazuje to na malejący udział emisji z palenisk domowych i niskich emitorów, co stanowi podstawowe ograniczenie rozwojowe, w porównaniu z rosnącym udziałem emisji ze źródeł liniowych. Emisja dwutlenku siarki w około 93,5%, a dwutlenku azotu w 62,3% pochodzi ze źródeł technologicznych. Znaczący udział ma emisja z transportu samochodowego (emisja liniowa) dwutlenku azotu 28,4% i tlenku węgla 44,9%. Głównymi punktowymi źródłami emisji są Elektrociepłownia „Pomorzany" i Elektrociepłownia „Szczecin". Zgodnie z „Roczną oceną jakości powietrza województwa zachodniopomorskiego (Raport za 2007 r.) Szczecińska Energetyka Cieplna „... eksploatuje 23 kotłownie gazowe oraz 2 kotłownie koksowe (w 1991 r. eksploatowano 127 kotłowni koksowych i 2 miałowe). Przejście z kotłowni koksowych na kotłownie gazowe pozwoliło ograniczyć emisję podstawowych gazowych i pyłowych zanieczyszczeń (SO2 o 99%, NO2 o 76% oraz pyłu o prawie 100%)...".

I. 2. 16. 5. W skali miasta Szczecina, w porównaniu z 1998 rokiem emisja pyłów w 2003 roku zmniejszyła się o ok. 34%, emisja zanieczyszczeń gazowych, bez CO_2, zmniejszyła się o ok. 30%, w tym emisja dwutlenku siarki o prawie 13,7%.

I. 2. 16. 6. W ostatnich latach na pogorszenie jakości powietrza znacznie wpływa transport samochodowy i emisja niezorganizowana. Rozwój transportu samochodowego, przy braku odpowiedniej infrastruktury drogowej sprawia, że udział transportu w emisji zanieczyszczeń wykazuje tendencję wzrostową.

I. 2. 16. 7. Miasto Szczecin podobnie jak pozostałe strefy w województwie zachodniopomorskim uzyskało klasę ogólną A (dla celu: ochrona zdrowia) dla wszystkich rodzajów zanieczyszczeń, poza benzo(a)pierenem, dla którego zakwalifikowano miasto do klasy „C". Oznacza to znaczącą poprawę jakości powietrza w ciągu ostatnich lat. Benzo(a)pieren jest zanieczyszczeniem powstającym w procesach niepełnego spalania paliw. Jego występowanie towarzyszy podwyższonej emisji pyłów drobnych, obserwowanej w sezonie grzewczym.

I. 2. 17. ŹRÓDŁA HAŁASU

I. 2. 17. 1. Do najbardziej uciążliwych źródeł hałasu w środowisku miejskim należy komunikacja drogowa. Poziom hałasu na głównych ulicach Szczecina i na trasach wylotowych z miasta osiąga wartości zaliczane do bardzo dużej uciążliwości. Najbardziej uciążliwymi rejonami są dla mieszkańców tereny położone wzdłuż ulic: Wyszyńskiego, Krzywoustego, Kolumba, 3 Maja – Niepodległości, Brama Portowa – Niepodległości, Wyzwolenia – Rondo Giedrojcia, Matejki – Gontyny – Sczanieckiej, Jagiellońskiej, al. Piastów, Rajskiego, Dubois, Niemierzyńskiej, Narutowicza, Bat. Chłopskich, Powstańców Wlkp. i Piotra Skargi. Najwyższe poziomy hałasu występują także w rejonach zabudowy mieszkaniowej przy ulicach, na których torowisko tramwajowe nie jest wydzielone z jezdni. Oddziaływanie autostrady wynika z jej stanu technicznego i miejscowego braku osłon.
I. 2. 17. 2. Największe przekroczenie wartości dopuszczalnych hałasu stwierdzono w osiedlu Zdroje, w obszarze zabudowy mieszkaniowej przy ulicach: Bagienna, Osiedleńcza Czeremchowa. Wynosi ono 9 – 12 dB (A) w porze dziennej i 18 – 22 dB (A) w porze nocnej.
I. 2. 17. 3. Ruch kolejowy od linii kolejowych przebiegających w pobliżu zabudowy mieszkaniowej jest również przyczyną dokuczliwego hałasu w mieście.
I. 2. 17. 4. Hałas powodowany działalnością gospodarczą najczęściej jest problemem o małym zasięgu, ale dla okolicznych mieszkańców bywa mocno uciążliwy. W ostatnich latach w związku z rozwojem turystyki, coraz częściej występują przekroczenia norm hałasu powstałego w wyniku prowadzenia działalności usługowej (w tym rozrywkowej) i handlowej.

I. 3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

I. 3. 1. ZAOPATRZENIE W WODĘ

I. 3. 1. 1. System wodociągowy Szczecina obejmuje niemal cały jego zabudowany obszar obsługując prawie 98 % mieszkańców. Zasilany jest poprzez dwa ujęcia wód powierzchniowych: „Miedwie” i „Pomorzany” oraz sześć ujęć wód podziemnych: „Pilchowo”, „Zdroje”, Świerczewo”, „Arkonka”, „Skolwin”, „1-go Maja”. Ze względu na mniejsze zapotrzebowanie wody w stosunku do wydajności ujęć – dwa z nich wyłączono z eksploatacji, do likwidacji przewidziano ujęcie „Zdroje”, a na pozostałych nie wykorzystuje się pełnych możliwości produkcyjnych. Wynika to z tendencji malejącej zużycia wody od lat 1988-89, kiedy produkcja wody netto przekroczyła 60 mln m^3/rok do około 35 mln m^3/rok w roku 2003, 28 mln m^3/rok w roku 2005 i 24,3 mln m^3/rok w roku 2006. Ostatnie lata wskazują na stabilizowanie się poziomu zużycia wody. W przyszłości będzie można oczekiwać powolnego wzrostu zapotrzebowania na wodę, wynikającego ze wzrostu poziomu życia.
I. 3. 1. 2. Na koniec 2006 roku całkowita długość sieci wodociągowej wynosiła – 817,9 km, w tym sieci: magistralnej – 174,5 km i rozdzielczej – 633,4 km.
I. 3. 1. 3. Z infrastrukturą wodociągową związane są pewne ograniczenia wynikające z:
- wieloletniego braku rezerwowego sposobu dostarczania wody z Jeziora Miedwie, będącego największym ujęciem wody dla Szczecina,
- zagrożenia wód jeziora Miedwie przez zanieczyszczenia w jego zlewni, zwłaszcza przez substancje ropopochodne z byłego lotniska w Kluczewie,
- braku zbiorników wyrównawczych o odpowiedniej pojemności, zapewniających niezawodną pracę całego systemu magistralnej sieci wodociągowej.

I. 3. 2. ODPROWADZANIE I OCZYSZCZANIE ŚCIEKÓW

I. 3. 2. 1. Szczecin nie posiada jednolitego systemu kanalizacyjnego. Na jego obszarze występuje zarówno kanalizacja ogólnospławna, jak i rozdzielcza (pełna i niepełna) w różnych konfiguracjach zlewni, jednak bez możliwości odpowiedniego oczyszczania ścieków. W 2006 r. łączna długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 444,4 km, w tym ogólnospławnej – 227,1 km i sanitarnej – 217,3 km.
I. 3. 2. 2. Lewobrzeżną część Szczecina obsługiwały dotąd zlewnie kanalizacji ogólnospławnej z oczyszczalniami "Górny Brzeg", "Dolny Brzeg" i "Grabów". Wszystkie trzy były wybudowane przed 1930 rokiem i miały taką samą technologię: kratę, piaskownik, dwa sita tarczowe obrotowe typu Riensch-Wurfla oraz pompownię do mechanicznego przerzutu ścieków do Odry w wypadku wysokiego stanu wód w rzece. Obecnie są one całkowicie wyeksploatowane i mogą być traktowane jako kraty na wylotach do Odry. Przepustowości ich wynoszą od 30 do 45 tys. m^3/d (w porze suchej 20 do 35 tys. m^3/d), a redukcja zanieczyszczeń jest niemal zerowa. Oczyszczalnie te nie odbierają ścieków z całego zabudowanego obszaru Lewobrzeża. Z osiedli w północnej i zachodniej części Szczecina odpływają one najczęściej do kanalizacji deszczowej i dalej do Odry lub jej dopływu - rzeki Bukowej. Na obszarach nieskanalizowanych ścieki często odpływają do rowów melioracyjnych lub do gruntu - bezpośrednio, drenażem lub przez nieszczelne zbiorniki bezodpływowe.
I. 3. 2. 3. W ostatnich latach oddano do użytku tymczasowe biologiczne oczyszczalnie ścieków obsługujące tereny nowej zabudowy jednorodzinnej: „Modra”, o przepustowości 500 m^3/d, obsługująca osiedle Bezrzecze i „Dzielnicowa”, o przepustowości 800 m^3/d, obsługująca osiedle Bukowo. Przy ul. Leśnej działa mniejsza oczyszczalnia „Dąbrówki”, o przepustowości 200 m^3/d, która odbiera ścieki z nowej zabudowy jedno - i wielorodzinnej w rejonie ulic Kościelnej i Dąbrówki.
I. 3. 2. 4. Na terenach portowych Międzyodrza istniejący system cieków i kanałów ukształtował szereg małych zlewni - najczęściej kanalizacji ogólnospławnej. Powstały one z kanałów pierwotnie służących odprowadzaniu wód opadowych, do których w miarę zagospodarowywania terenu zaczęto odprowadzać także ścieki sanitarne i przemysłowe podczyszczane w osadnikach gnilnych lub świeżowodnych (najczęściej typu Imhoffa). Urządzenia te - zwykle przeciążone i niewłaściwie eksploatowane - nie spełniają założonych parametrów. Oczyszczalnią o wystarczającej przepustowości 1250 m^3/d i właściwie dobranej technologii jest jedynie oczyszczalnia "PKP-Port Centralny". Aktualnie, na dużej części obszaru portu Spółka Wodna „Międzyodrze” rozbudowuje pompowo-grawitacyjną sieć kanalizacyjną zlewni oczyszczalni „Ostrów Grabowski”. Oczyszczalnia ta, o przepustowości 3200 m^3/d, do której odprowadzane są zarówno ścieki bytowe jak i przemysłowe, jest największą i najnowocześniejszą na obszarze Portu i całego Szczecina.
I. 3. 2. 5. Ze skanalizowanych obszarów prawobrzeżnej części Szczecina większość ścieków odprowadzana jest do oczyszczalni "Zdroje", wybudowanej w związku z realizacją dużego zespołu osiedli mieszkaniowych Słoneczne-Bukowe-Majowe. W 1984 r. oddano do eksploatacji część mechaniczną oczyszczalni o przepustowości 39 tys. m^3/d (przepompownia z kratami łukowymi, piaskowniki, osadniki wstępne i obiekty przeróbki osadu), a w następnych latach stację wirówek do mechanicznego odwadniania osadu. Oczyszczalnia nie jest przeciążona – średni dobowy przepływ wynosi obecnie 12,5 do 14 tys. m^3/d. Od 1993 roku, dzięki wspomaganiu strącania zanieczyszczeń, w tym fosforu, preparatem usprawniającym koagulację posiada ona stosunkowo wysoką sprawność, wymaga jednak rozbudowy o część biologiczną.
I. 3. 2. 6. Największe zaległości w rozbudowie systemu sieci kanalizacyjnych występują na Prawobrzeżu. Praktycznie tylko części Podjuch, Płoni, Zdrojów i Dąbia oraz zespół osiedli Słoneczne-Bukowe-Majowe posiadają system kanalizacji rozdzielczej. Pozostałe rozległe tereny Dąbia, Zdrojów, Podjuch i Płoni oraz całe osiedla Wielgowo, Sławociesze, Klucz, Żydowce, Śmierdnica i Jezierzyce pozbawione są sieci kanalizacji sanitarnej. Osiedle Podjuchy ma

wprawdzie lokalną oczyszczalnię mechaniczną, jednak - wybudowana w 1933 r. – należy ona do najstarszych w Szczecinie i jest mocno przeciążona.
I. 3. 2. 7. Wybudowana w 1977 r. jako oczyszczalnia mechaniczna "Płonia" obsługująca rejon zabudowy wielorodzinnej oraz nową szkołę w Płoni, została w ostatnim czasie zmodernizowana i rozbudowana przez zwiększenie przepustowości do 800 m^3/d oraz zastosowanie w części biologicznej oczyszczalni szybowej typu „BOS”.
I. 3. 2. 8. W przypadku gospodarki ściekowej uwarunkowania stanowią:
- przestarzała technologia i urządzenia służące do oczyszczenia ścieków,
- ponad stuletnia sieć kanalizacyjna, częściowo zniszczona w czasie wojny,
- brak kanalizacji sanitarnej na znacznym obszarze miasta powodujący wykorzystywanie sieci kanalizacji deszczowej do odprowadzania ścieków bytowych,
- rozproszenie zabudowy oraz jej oddalenie od istniejących i projektowanych systemów kanalizacyjnych,
- najwyższe, w stosunku do pozostałego uzbrojenia, koszty realizacji systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków.

I. 3. 2. 9. Wdrożone rozwiązania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, związane z rozbudową oczyszczalni „Pomorzany”, mogą zapewnić rozwiązanie dla intensywnie zabudowanych obszarów miasta, na których istnieje sieć kanalizacyjna, nie obejmuje to jednak peryferyjnie położonych części osiedli, gdzie występują problemy z podłączeniem do sieci kanalizacji sanitarnej odbiorców indywidualnych i zbiorowych.

I. 3. 3. ZAOPATRZENIE W GAZ

I. 3. 3. 1. Szczecin jest zaopatrywany wyłącznie w gaz ziemny. Istniejący układ magistral gazowych, źródła i system zaopatrywania w gaz sprawiają, że Szczecin, położony na końcu systemu przesyłowego gazu, jest najbardziej narażony na różnego rodzaju wahania dostaw. Niepewność dostaw jest podstawowym uwarunkowaniem zewnętrznym, na jakie narażony może być system gazowniczy miasta.
I. 3. 3. 2. W 2006 r. zużycie gazu z sieci wyniosło 77534,8 tys. m^3. Około 90% gospodarstw domowych posiada instalację gazową. Liczba odbiorców gazu wynosiła w 2006 r. 139526 gospodarstw. Długość sieci gazowej na terenie miasta Szczecina w 2006 r. wyniosła 807,6 km.
I. 3. 3. 3. Uwarunkowania związane z infrastrukturą techniczną systemu gazowniczego to:
- znaczny udział, zwłaszcza w przypadku sieci magistralnych, starej stalowej sieci gazowej,
- układ sieci gazowej magistralnej wynikający z poprzednich kierunków zasilania Szczecina w gaz (dawniej z gazowni miejskiej, potem ze stacji gazowej „Sąsiedzka”, a aktualnie z trzech stacji: „Płonia”, „Sąsiedzka” i „Kredowa”),
- na terenie Szczecina znajdują się stacje redukcyjno-pomiarowe II-go stopnia będące niezbędną częścią infrastruktury gazowniczej.
- gazociągi wysokiego ciśnienia wymagają zachowania stref wolnych od zabudowy, które wynikają z prawa budowlanego, obowiązującego w latach budowy/rozbudowy infrastruktury technicznej.

I. 3. 4. CIEPŁOWNICTWO

I. 3. 4. 1. Podstawowym uwarunkowaniem zewnętrznym dla ciepłownictwa jest dostępność źródeł energii cieplnej. W ostatnich latach następuje zmiana priorytetów przez odchodzenie od powszechnie stosowanych paliw stałych, upowszechnienie gazu i paliw płynnych, próby wykorzystania „ekologicznych” - nietypowych źródeł energii. System ciepłowniczy Szczecina ze względu na uwarunkowania geograficzne składa się z dwóch niezależnych systemów ciepłowniczych – lewobrzeżnego i prawobrzeżnego. Głównymi źródłami zasilającymi w ciepło część lewobrzeżną miasta są dwie elektrociepłownie należące do Zespołu Elektrowni Dolna

Odra: EC I Szczecin i EC II Pomorzany. Ponadto ta część miasta jest obsługiwana przez 16 kotłowni lokalnych opalanych gazem i 3 kotłownie lokalne opalane paliwem stałym. W części prawobrzeżnej podstawowymi źródłami są ciepłownie rejonowe przy ul. Dąbskiej (węglowa), ul. Sąsiedzkiej i ul. Gierczak oraz dwie kotłownie lokalne opalane gazem.

I. 3. 4. 2. Dużego znaczenia nabierają w ostatnich latach problemy związane z ochroną środowiska naturalnego. Wymagają one uzupełniania istniejących ciepłowni o kosztowne urządzenia ograniczające emisję zanieczyszczeń, budowy nowych ekologicznych ciepłowni (np. geotermalnych) i wykorzystywania nietypowych źródeł energii (słońce, woda).

I. 3. 4. 3. Technologia wytwarzania energii cieplnej w Szczecinie jest związana z bliskością elektrowni Dolna Odra i występującym nadmiarem energii elektrycznej, który powoduje, że obie szczecińskie elektrownie Pomorzany i Portowa wytwarzają przede wszystkim ciepło, o kosztach produkcji wyższych niż w przypadku gospodarki skojarzonej.

I. 3. 4. 4. Istniejący system przesyłania energii cieplnej powstawał bez docelowego programu uciepłownienia miasta, dla zaspokojenia doraźnych potrzeb. Efektem tego są trasy i przekroje sieci przesyłowej niedostosowane do zapotrzebowania oraz sztuczne dopasowywanie przepustowości do potrzeb poprzez budowę pompowni sieciowych.

I. 3. 4. 5. W Szczecinie nie występują problemy z zaopatrzeniem w ciepło, do podstawowych uwarunkowań należy zaliczyć:

- konieczność wymiany na preizolowane sieci przesyłowe,
- konkurencyjność nowych rozwiązań grzewczych w stosunku do dostaw ciepła z sieci ciepłowiczej,
- możliwość pozyskania odnawialnych źródeł energii.

I. 3. 5. ELEKTROENERGETYKA

I. 3. 5. 1. Z uwagi na liczne źródła produkcji energii elektrycznej w mieście i bliskość elektrowni „Dolna Odra" występuje nadmiar energii, co nie przekłada się na jej dostępność. W systemie sieci elektroenergetycznych brak jest, zwłaszcza w Śródmieściu i w północnych dzielnicach miasta, stacji zasilających wysokiego napięcia. Ze względu na istniejące zagospodarowanie tych obszarów winny one być zasilane liniami kablowymi wysokiego napięcia. Niewystarczający jest rozwój pierścieniowych układów zasilania i niewrażliwych na brak zasilania w energię systemów sterujących, co w przypadku wystąpienia poważnej awarii może skutkować odcięciem dopływu energii elektrycznej.

I. 3. 5. 2. Rozwiązania wymaga też problem stacji transformatorowych 15/04 kV na terenach śródmiejskiej zabudowy mieszkaniowej. Sprzedaż energii elektrycznej na koniec 2007 r dla 186483 odbiorców (w 2006 r. – 161180) wynosiła 171,2 GWh (w 2006 r. – 301,1 GWh), a na terenie miasta znajduje się tylko 12 Stacji WN/SN o łącznej mocy zainstalowanych transformatorów ok. 493 MVA.

I. 3. 5. 3. Przebieg napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia w granicach osiedli mieszkaniowych na terenie miasta, istotnie ogranicza możliwości inwestycyjne, utrudniając prawidłowe kształtowanie struktur urbanistycznych i obniżając standard warunków mieszkaniowych dla terenów zainwestowanych.

I. 3. 6. TELEKOMUNIKACJA

I. 3. 6. 1. Usługi telekomunikacyjne na terenie Szczecina świadczone są zarówno przez operatorów sieci stacjonarnych: Telekomunikacja Polska S. A., Telefonia Polska – Zachód (TeleNet), Netia i inne, jak i telefonii komórkowej: ERA GSM, Plus GSM, IDEA Centertel.

I. 3. 6. 2. Podstawową działalność firm telekomunikacyjnych stanowią: świadczenie powszechnych usług telefonicznych i radiotelefonicznych, telefaksowych, świadczenie całej

gamy usług teleinformatycznych, jak transmisja i wymiana danych, poczta elektroniczna, zapewnienie dostępu do Internetu itp.
I. 3. 6. 3. Na terenie miasta działa kilku operatorów telewizji kablowej. Rozwijają się, budowane przez operatorów lokalnych, sieci telewizji kablowej wysokiej rozdzielczości.
I. 3. 6. 4. W mieście brak jest ograniczeń w dostępie do usług telekomunikacyjnych. Do uwarunkowań rozwojowych należy jednak zaliczyć:
- niski udział sieci światłowodowych zapewniających dostęp do szybkiego Internetu i cyfrowego przesyłu danych i obrazu,
- duże gabaryty anten nadawczo – odbiorczych telefonii komórkowej i związane z tym problemy dotyczące lokalizacji, którym często towarzyszą protesty mieszkańców,
- słaby i ograniczony zasięg korzystania z usług telefonii komórkowej w osiedlach: Osów, Bezrzecze, Bukowe, Gocław, Sloneczne, Niemierzyn,
- konieczność instalowania gęstej sieci nadajników i anten telefonii III generacji – tzw. UMTS.

I. 3. 7. GOSPODARKA ODPADAMI

I. 3. 7. 1. W dziedzinie usuwania odpadów, jednym z najpoważniejszych problemów jest występujący w ostatnich kilku latach wzrost ich objętości, powodujący szybkie wypełnianie się istniejących składowisk, co wynika z powszechnego stosowania opakowań jednorazowych (szkło, tworzywa sztuczne), generalnej wymiany wyposażenia mieszkań i wzrostu ilości wyrzucanego papieru. W 2006 r. w Szczecinie wytworzono 274,2 tys. ton odpadów (336,8 tys. ton w 2005 r.), z czego 63,1 tys. ton unieszkodliwiono (215,5 tys. ton w 2005 r.), a 142,3 tys. ton odzyskano (64,0 tys. ton w 2005 r.).
I. 3. 7. 2. Brak jest segregacji odpadów w gospodarstwach domowych, nie wdrożono też na szerszą skalę selektywnej zbiórki odpadów, stanowiącej podstawowy warunek zmniejszenia ich ilości, wywożonej na składowiska. Segregacja odpadów wiąże się wprawdzie z dużymi kosztami i wymaga edukacji ekologicznej społeczeństwa, jest jednak najbardziej opłacalna zarówno dla ludzi, jak i środowiska, tym bardziej, że oprotestowywane przez okoliczną ludność są zarówno projekty powiększania istniejących składowisk (np. Sierakowo), lokalizacji stacji przeładowczych odpadów, lokalizacji instalacji do przekształcania, unieszkodliwiania oraz odzysku odpadów, punktów zlewnych odpadów płynnych, jak i budowy nowych obiektów na obszarze Szczecina (np. w rejonie Śmierdnicy) i poza granicami miasta.
I. 3. 7. 3. Brak jest na obszarze miasta i w jego sąsiedztwie terenów, odpowiednich pod względem powierzchni i oddalenia od terenów zurbanizowanych, dla zlokalizowania zakładów przetwarzających i składujących odpady. Obiekty te mają szczególne wymagania odnośnie warunków gruntowych i wodnych, możliwości dowozu odpadów oraz położenia w stosunku do zabudowy mieszkaniowej, a każda ich lokalizacja traktowana jest jako uciążliwość lub zagrożenie dla życia i zdrowia.
I. 3. 7. 4. Brak składowiska odpadów, w tym odpadów przemysłowych, powoduje niebezpieczne dla środowiska tworzenie dzikich wysypisk. Część zakładów, w oczekiwaniu na utworzenie takiego składowiska, magazynuje odpady na własnym terenie, co jest rozwiązaniem lepszym, ale tylko czasowym. Próby utylizacji odpadów na własnym terenie (np. przez ich spalanie) napotykają na większy społeczny opór, niż ich składowanie.
I. 3. 7. 5. Do uwarunkowań mniejszej wagi należy brak odpowiednich miejsc dla pojemników na odpady w rejonie zwartej zabudowy wielorodzinnej. Zwłaszcza na obszarze Śródmieścia, stojące na ulicach, przy krawężnikach pojemniki zdecydowanie psują krajobraz tej części miasta i stwarzają niebezpieczeństwo dla ruchu samochodowego.

I. 3. 8. ODPADY KOMUNALNE

I. 3. 8. 1. Szczecin obsługiwało składowisko odpadów komunalnych w Sierakowie (gm. Police) i Kluczu. Deponowanie odpadów w Sierakowie zostało jednak zakończone w czerwcu 2005 r., a eksploatacja składowiska w Kluczu została zakończona w czerwcu 2006 roku.
I. 3. 8. 2. W 2005 r. wytworzono 188,8 tys. ton odpadów komunalnych, w tym 120,5 tys. ton odpadów z gospodarstw domowych. Selektywna zbiórka odpadów komunalnych w Szczecinie prowadzona była przez Miejski Zakład Gospodarki Odpadami, Rethman, Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania, Jantrę. W ostatnich latach ilość odzyskanych surowców wtórnych wynosiła ponad 4 tys. ton. W Szczecinie w 2005 r. ilość nieczystości ciekłych wywiezionych wynosiła 122 000,0 m^3, w tym 99 100 m^3 z gospodarstw domowych.

I. 3. 9. ODPADY INNE NIŻ KOMUNALNE (PRZEMYSŁOWE)

I. 3. 9. 1. Odpady przemysłowe powstające w sektorze gospodarczym stanowią dominujący strumień odpadów wytwarzanych w Szczecinie, w 2003 r. wytworzono ich 336,4 tys. ton., w tym: 50% z procesów termicznych, 27% z rolnictwa, sadownictwa, leśnictwa, rybołówstwa, a 10% z budowy, remontów obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej.
I. 3. 9. 2. Na składowiska: Elektrowni Pomorzany i Szczecin, Huty Szczecin SA, Fabryki Papieru Skolwin SA oraz istniejące na terenie zakładów miejsca magazynowania przyjęto w ostatnich latach 50 308 tys. ton odpadów. Pod względem ilości dominowały odpady paleniskowe (92,75%), budowlano – remontowe i odpady w postaci osadów ściekowych.

I. 3. 10. ODPADY NIEBEZPIECZNE

I. 3. 10. 1. W ostatnich latach wytworzono średnio 7,6 tys. ton odpadów niebezpiecznych, powstających w procesach przemysłowych i działalności usługowej. Na ogólną ich ilość ok. 25% podlega procesowi odzysku, ok. 68% procesowi unieszkodliwiania, natomiast magazynowaniu – ok. 7%. Liczną grupę odpadów niebezpiecznych stanowią odpady zawierające oleje odpadowe, baterie i akumulatory, azbest, pestycydy i specyficzne odpady medyczne i weterynaryjne.
I. 3. 10. 2. Odpady niebezpieczne odbierane są przez specjalistyczne firmy i przekazywane do instalacji odzysku i unieszkodliwiania: w Bytomiu – baterie i akumulatory, w Myśliborzu – azbest, Kobyłce – odczynniki fotograficzne z radiologii i Gorzowie Wlkp. – odpady medyczne.

I. 3. 11. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA

I. 3. 11. 1. Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska może dojść podczas transportu materiałów niebezpiecznych: w wyniku kolizji drogowej bądź kolejowej, a także rozszczelnienia cystern kolejowych, autocystern lub jednostek pływających. Obecnie w Szczecinie funkcjonują trzy przedsiębiorstwa o dużym ryzyku wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia dla środowiska w wyniku awarii przemysłowej. Są to: BALTCHEM Zakłady Chemiczne S.A. - ze względu na paliwa płynne i metanol, INTERGas Ltd. Sp. z o.o. - ze względu na gaz płynny (propan – butan) oraz KRONO-CHEM Sp. z o.o. (zlokalizowany na terenie Huty Szczecin S.A.) - ze względu na terminal przeładunkowo-składowy stałych i ciekłych produktów chemicznych (w tym metanolu). Do przedsiębiorstw o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej skutkującej nadzwyczajnym zagrożeniem środowiska należy zaliczyć także PKN ORLEN S.A. i jego bazy paliwowe 91, 92 i 96, część z nich zostanie w najbliższym czasie likwidowana, a w części ropopochodne zastąpione zostaną paliwami płynnymi (tzw. LPG).

I. 3. 11. 2. W Szczecinie funkcjonują także zakłady, których działalności (związanej ze stosowaniem czynników chłodniczych, środków chemicznych lub procesów technologicznych) może towarzyszyć powstanie awarii skutkujących nadzwyczajnym zagrożeniem dla środowiska. Są to: Szczecińskie Zakłady Nawozów Fosforowych, Zakłady Mięsne "Agryf" Sp. z o.o., Chłodnia Szczecińska Sp. z o.o., LODOM Chłodnia Składowa Sp. z o.o., DROBIMEX Sp. z o.o., P.P.U. PORT RYBACKI GRYF, Szczecińska Stocznia Remontowa GRYFIA, BOSMAN Browar Szczecin, Przedsiębiorstwo Handlowo – Transportowe BOBRYK Szczecin, Przedsiębiorstwo Handlowe HL, Szczecin, TELE – FONIKA Zakład w Szczecinie oraz stocznie SS Nowa i „Pomerania”.

I. 4. TRANSPORT

I. 4. 1. INFRASTRUKTURA DROGOWA

I. 4. 1. 1. Stan sieci ulicznej

I. 4. 1. 1. 1. Najważniejsze powiązania miasta z układem zewnętrznym zapewniają: na kierunku południowym droga krajowa nr 3 (Gorzów Wlkp., Zielona Góra, Lubawka), która jest jednocześnie zaliczona do dróg międzynarodowych (E65) i droga nr 31 (Gryfino, Chojna, Kostrzyn, Słubice); na kierunku wschodnim droga krajowa nr 10 (Stargard Szczeciński, Piła, Bydgoszcz, Płońsk), na kierunku północnym drogi krajowe nr 3 i nr 6 (Świnoujście, Gdańsk) i wojewódzka nr 115 (Dobieszczyn, Police), a także drogi krajowe do przejść granicznych: Lubieszyn/Linken – droga krajowa nr 10, Kołbaskowo/Pomellen i Rosówka/Rosow – droga nr 13 i autostrada A6.
I. 4. 1. 1. 2. Stan zewnętrznych połączeń drogowych uległ w ostatnich latach poprawie. Zmodernizowana została droga nr 13 i jej przebieg w granicach miasta, przebudowywana jest droga nr 10 (w kierunku Stargardu Szczecińskiego). Pozostałe drogi (za wyjątkiem drogi nr 3 i nr 6 w kierunku Świnoujścia i Gdańska) to drogi jednojezdniowe o niskiej prędkości podróżnej i niskim poziomie bezpieczeństwa.
I. 4. 1. 1. 3. Struktura przestrzenna miasta, w tym rozległość miasta, powoduje konieczność odbywania dalekich podróży pomiędzy lewobrzeżną i prawobrzeżną częścią Szczecina i znaczne obciążenie układu ulicznego na Międzyodrzu. Przepustowość ulic: Energetyków i Gdańskiej tworzących główną oś komunikacyjną pomiędzy obu częściami miasta jest już w znacznym stopniu wykorzystana, są to jednocześnie ulice o największej liczbie zdarzeń drogowych. Oddanie do użytku nowej przeprawy mostowej i likwidacja „wąskiego gardła”, jakim był most Cłowy poprawiło sytuację na całym ciągu ulicznym, nadal jednak występują tam dość często zakłócenia ruchu, które m.in. obniżają sprawność funkcjonowania komunikacji zbiorowej. Oddanie do eksploatacji nowych obiektów mostowych przez rzekę Regalicę (Most Pionierów Miasta Szczecina) znacząco poprawiło komunikację pomiędzy prawo– i lewobrzeżem Szczecina. Skierowanie ruchu kołowego na nową przeprawę odciążyło Most Cłowy (kl. obc. C, tj. 30 ton), który wymaga remontu podwieszonego, środkowego przęsła ustroju nośnego. Ruch na trasie będzie się pogarszał w miarę wzrostu liczby pojazdów. Zdecydowanie większą rolę powinna odgrywać ul. Autostrada Poznańska. Obecnie, mimo systematycznie rosnącego na niej ruchu, ze względu na oddalenie celów i źródeł podróży, ale także ze względu na niskie parametry jej samej, jak i układu z nią współpracującego (Batalionów Chłopskich, Granitowa), odgrywa rolę uzupełniającą. Pożądana będzie realizacja nowego połączenia pomiędzy lewo- i prawobrzeżną częścią Szczecina, zwłaszcza w sytuacji spodziewanych zmian w rozkładzie ruchu, spowodowanych nową lokalizacją ważnego zewnętrznego połączenia miasta od południa (realizacja drogi ekspresowej S3).
I. 4. 1. 1. 4. Mimo poprawy parametrów ulic obsługujących trasy wylotowe (Ku Słońcu, Mieszka I – Południowa, Szosa Stargardzka), nadal niewydolne są układy uliczne w ciągu drogi nr 3

(Pyrzycka, Przyszłości), i w ciągu drogi krajowej nr 31 (Granitowa, Metalowa, Rymarska, Przodowników Pracy). Niedostosowane do przyszłych potrzeb, spowodowanych powiązaniem drogi ekspresowej S3 z autostradą A6, jest połączenie ul. Autostrada Poznańska z autostradą A6.
I. 4. 1. 1. 5. Wewnętrzny układ uliczny miasta nie jest w stanie sprostać w pełni potrzebom wzrastającego ruchu samochodowego, jak i zapewnić sprawnego funkcjonowania komunikacji zbiorowej. Na znacznej części sieci ulicznej występują zakłócenia ruchu, przy czym strefa występowania tego zjawiska ulega ciągłemu rozszerzaniu.
I. 4. 1. 1. 6. Położenie miasta w pobliżu przejść granicznych skutkuje odczuwalnym wpływem ruchu granicznego na obciążenie sieci ulicznej. Przez centralny obszar miasta przebiegają drogi krajowe nr 10 i nr 13 oraz droga wojewódzka nr 115. Brak układów obwodowych uniemożliwia wyeliminowanie ruchu tranzytowego, a także ograniczenie przewozów towarowych i przewozów materiałów niebezpiecznych przez intensywnie zabudowane obszary miejskie. Nie ma możliwości takiego zmodernizowania odcinków ulic leżących w ciągach dróg krajowych na obszarze Śródmieścia, aby nie wywoływały one uciążliwości dla przyległej zabudowy.
I. 4. 1. 1. 7. Promienisty układ ulic wychodzących ze śródmieścia powoduje, że praktycznie wszystkie połączenia międzydzielnicowe odbywać się muszą poprzez centralne rejony miasta. Nie do końca ukształtowany układ uliczny w Śródmieściu uniemożliwia wykorzystanie już istniejących odcinków ulic w celu skierowania ruchu tranzytowego na jego obrzeża, ogranicza również możliwość dalszego rozwijania sieci komunikacji zbiorowej, a w szczególności układu komunikacji tramwajowej.
I. 4. 1. 1. 8. W dzielnicy Prawobrzeże istniejąca sieć uliczna (Pszenna, Walecznych, Dąbska, Zoologiczna, Niedźwiedzia, Łubinowa, Handlowa) nie jest przystosowana do obsługi wybudowanego tam wielkiego zespołu osiedli mieszkaniowych. Uciążliwą barierę komunikacyjną, wobec braku wiaduktów, stanowi linia kolejowa oddzielająca Dąbie od południowej części dzielnicy.
I. 4. 1. 1. 9. Przebudowanie w ostatnich latach ciągu ulicznego Duńska – Krasińskiego złagodziło napięcia związane z obsługą komunikacyjną tej części miasta, nadal jednak układ uliczny nie gwarantuje odpowiedniego poziomu obsługi istniejących i planowanych inwestycji.
Zbyt małe nakłady na budowę i remonty sieci ulicznej skutkują ograniczeniem aktywizacji gospodarczej atrakcyjnych terenów wzdłuż Odry, jak również terenów inwestycyjnych w rejonie ul. Lubczyńskiej na Prawobrzeżu.
I. 4. 1. 1. 10. W wyniku budowy nowego połączenia w rejonie ul. Hryniewieckiego oraz jezdni wspomagającej w rejonie Basenu Górniczego nastąpiła poprawa w obsłudze terenów portowych z ul. Gdańskiej. Nadal jednak obecny układ uliczny nie zapewnia sprawnego powiązania portu z zewnętrznym układem drogowym. W każdym przypadku dojazdy do portu wymagają przejazdów przez najbardziej obciążone fragmenty sieci ulicznej.
I. 4. 1. 1. 11. Na części tras o podstawowym znaczeniu dla funkcjonowania miasta (Gdańska, Mieszka I) nastąpiła znacząca poprawa sytuacji w wyniku budowy nowych lub modernizacji istniejących obiektów inżynierskich. Nadal jednak za niezadowalający należy uznać stan techniczny niektórych mostów i wiaduktów. Do obiektów zagrażających funkcjonowaniu części układu ulicznego zaliczyć trzeba w szczególności mosty w ciągu drogi krajowej nr 31 (ul. Autostrada Poznańska) oraz wiadukt nad koleją w ciągu drogi wojewódzkiej nr 115 (ul. Wojska Polskiego). Mosty w ciągu ul. Autostrada Poznańska są aktualnie przebudowywane.

I. 4. 2.PARKOWANIE

I. 4. 2. 1. W Szczecinie, podobnie jak i w innych miastach Polski, następuje systematyczny wzrost liczby samochodów. Wielkość wskaźnika motoryzacji oscyluje w granicach średnich wartości dla dużych miast - w ostatnich latach wynosiła 275 samochodów osobowych na 1000 mieszkańców i jest stosunkowo niska w porównaniu z największymi miastami w Polsce (Warszawa, Poznań, Wrocław, Kraków) gdzie wskaźnik ten przekroczył już wielkość 350

samochodów /1000 mieszk. i gdzie w związku z tym problemy z parkowaniem występują w dużo większym nasileniu. Problemy z parkowaniem łagodzi fakt, że wskaźnik motoryzacji w poszczególnych osiedlach jest mocno zróżnicowany i wynosi od 353 na osiedlu Osów, do 166 samochodów osobowych /1000 mieszk. na osiedlu Stołczyn.

I. 4. 2. 2. Istotnym warunkiem komfortu parkowania, szczególnie w strefie śródmiejskiej, jest pojemność i zdolność przepustowa istniejącej na tym terenie sieci ulic lokalnych oraz zdolność przepustowa ulic doprowadzających ruch. Obecnie, mimo poziomu motoryzacji znacząco odbiegającego od poziomu w dużych miastach, większość rezerw jest bliska wyczerpaniu, i to zarówno na obszarze Śródmieścia (przy obecnym wskaźniku dla tego obszaru ok. 240 samochodów osobowych/1000 mieszk.) pomimo wprowadzenia strefy płatnego parkowania jak i na niektórych powojennych osiedlach mieszkaniowych np. Klonowica, Pomorzany, Książąt Pomorskich.

I. 4. 2. 3. W krajach europejskich, które przeżyły boom motoryzacyjny przed kilkoma laty przeważa pogląd, podzielany obecnie przez samorządy największych miast Polski, borykających się ze wzrastającym zatłoczeniem śródmieść (Kraków, Poznań, Łódź, Warszawa), że zamiast dostosowywać przepustowość sytemu (podaż) do rosnących potrzeb (popytu), trzeba reglamentować popyt do racjonalnie obliczonej podaży, uzależnionej od wymagań wynikających ze stanu środowiska.

I. 4. 2. 4. Na wysokie zapotrzebowanie potrzeb parkingowych wpływa niskie pokrycie miasta siecią transportu publicznego, który pomimo wysokiej jakości obsługi (np. niezawodność, punktualność, prędkość i częstotliwość) dla wielu mieszkańców jest niedostępny. Dotyczy to zarówno miejskiej komunikacji zbiorowej jak i komunikacji publicznej obsługującej podmiejskie przewozy pasażerskie. Brak konkurencyjności ze strony komunikacji zbiorowej, powoduje, że nie wpływa ona na zmniejszenie liczby podróży transportem indywidualnym, a tym samym na ograniczenie, a przynajmniej zahamowanie zapotrzebowania na miejsca postojowe zwłaszcza na obszarze Śródmieścia.

I. 4. 2. 5. W dużych osiedlach mieszkaniowych, powstałych poza Śródmieściem w latach 60., 70. i 80., zrealizowano jedynie część miejsc parkingowych przewidzianych projektami jednocześnie z zabudową mieszkaniową. Na ogół projekty osiedli przewidywały rezerwę terenu pod miejsca parkingowe dla mieszkańców, przy założeniu wskaźnika motoryzacji 150 samochodów osobowych/1000 mieszk. Zakładano, że potrzeby parkingowe wykraczające ponad ten wskaźnik zaspokojone zostaną poprzez spiętrzenie istniejących parkingów lub budowę parkingów podziemnych. Problem parkingów w osiedlach narasta od początku lat 90., czyli od czasu, gdy wskaźnik motoryzacji przekroczył 150 samochodów osobowych /1000 mieszk. Brakuje w osiedlach powierzchni na parkingi strzeżone i garaże boksowe, na które jest duży popyt. Nie stać natomiast mieszkańców na finansowanie drogich garaży wielopoziomowych, wymagających mniej powierzchni przy porównywalnych pojemnościach.

I. 4. 2. 6. Problemem są konflikty na tle budowy garaży i parkingów w już zagospodarowanych osiedlach, które dzielą inicjatorów budowy garaży i innych mieszkańców osiedla, zainteresowanych zachowaniem dotychczasowego zagospodarowania. Problemy pogłębiają się z chwilą wystąpienia konieczności likwidacji garaży czy parkingów zlokalizowanych tymczasowo w pasach terenu rezerwowanych na inne cele, np. na nowe ulice lub rozbudowę istniejących obiektów publicznych.

I. 4. 3. SYSTEM ŚCIEŻEK ROWEROWYCH

I. 4. 3. 1. Obecnie w granicach miasta funkcjonuje ponad 51,7 km ścieżek rowerowych prowadzonych w pasach drogowych (poza jezdnią) oraz samodzielnych ścieżek rowerowych. Układ ścieżek rowerowych jest w dużej mierze wynikiem realizacji i modernizacji układu drogowego. Szacuje się, że ok. 18 km dróg rowerowych powstało w wyniku przebudowy układu drogowego w ostatnich latach.

I. 4. 3. 2. W części dróg rezerwy pod przebiegi ścieżek rowerowych, wynikające jeszcze z rozwiązań planowanych w okresie przedwojennym (np. ul. Ku Słońcu, Mickiewicza, Bohaterów Warszawy, Wyspiańskiego), wykorzystane są na cele parkingowe.
I. 4. 3. 3. Obecny układ ścieżek rowerowych obejmuje tylko fragmenty miasta, w tym ok. 27 km w dzielnicy Zachód i ok. 9 km w dzielnicy Śródmieście. Brak jest praktycznie ścieżek rowerowych w dzielnicy Prawobrzeże oraz Północ. Jest to układ, jak dotąd, dość chaotyczny, nie tworzący spójnego systemu tras rowerowych.

I. 4. 4. KOMUNIKACJA ZBIOROWA

I. 4. 4. 1. Komunikację miejską w Szczecinie obsługuje pięciu przewoźników: Miejski Zakład Komunikacyjny (przewozy tramwajowe), PKS Szczecin – sp. z o.o. (przewozy nocne), Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe „Klonowica" – sp. z o.o., Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe „Dąbie" – sp. z o.o. oraz Szczecińsko-Policki Przedsiębiorstwo Komunikacyjne – sp. z o.o.
I. 4. 4. 2. Przewozy obejmują obszar gmin Szczecin i Police oraz w niewielkim zakresie gminy Kołbaskowo.
I. 4. 4. 3. Miasto obsługuje 12 linii tramwajowych o długości 98 km, 46 linii autobusowych dziennych o łącznej długości linii 546 km oraz 13 linii autobusowych nocnych o długości 228 km. W 2005 r. z komunikacji zbiorowej korzystało dziennie 414 tys. pasażerów.
I. 4. 4. 4. Po wzroście przewozów, który obserwowany był od 1994 r. notowane są spadki przewozów. Na odchodzenie części pasażerów od komunikacji zbiorowej z pewnością ma wpływ wzrost liczby posiadaczy samochodów osobowych, a także komfort podróży samochodem osobowym i stosunkowo „łatwe" i szybkie osiąganie celów podróży. Pewien wpływ mogło mieć podwyższanie cen biletów, zmniejszanie atrakcyjności poprzez obniżanie częstotliwości, wzrost zagrożenia przestępczością kryminalną, czy utrzymujące się niskie prędkości komunikacyjne.
I. 4. 4. 5. Obecnie największe dobowe wartości potoków pasażerskich (poza śródmieściem) notowane są na kierunku wschód – zachód, w szczególności na ul. Gdańskiej, gdzie osiągają wielkość ponad 41 tysięcy pasażerów w obu kierunkach (łącznie dla przewozów tramwajowych i autobusowych). Jest to jednocześnie ciąg uliczny o dużym obciążeniu ruchem, podatny na zakłócenia ruchu, co ma swoje odbicie szczególnie w obsłudze dzielnicy Prawobrzeże opartej wyłącznie na komunikacji autobusowej.
I. 4. 4. 6. Znaczne potoki pasażerskie - choć mniejsze niż jeszcze kilka lat temu - utrzymują się w części północnej miasta w rejonie Wilczej – Obotryckiej. Przebudowa ul. Duńskiej, Rondo Giedroycia, skrzyżowania ul. Wilczej z Przyjaciół Żołnierza i remont wiaduktu na Rugiańskiej uporządkowały nieco ruch w tym rejonie, co poskutkowało wzrostem przejazdów komunikacją indywidualną i spadkiem zainteresowania komunikacją publiczną. W samym Śródmieściu, gdzie dominują przewozy tramwajowe, największe potoki pasażerskie notowane są w ciągu al. Piłsudskiego i osiągają wielkość ok. 43 tysięcy pasażerów na dobę w obu kierunkach, znaczące są też przewozy w obu kierunkach rejestrowane w osi Bolesława Krzywoustego (ok. 30 tysięcy pasażerów na dobę), al. Piastów (ok. 30 tysięcy pasażerów na dobę), al. Wyzwolenia (ok. 25 tysięcy pasażerów na dobę – 35 tysięcy pasażerów na dobę).
I. 4. 4. 7. Brak uprzywilejowania komunikacji masowej przy wciąż wzrastającym zatłoczeniu ulic powoduje m.in. spowolnienie ruchu pojazdów komunikacji zbiorowej (zwłaszcza autobusów) oraz pogarszanie się punktualności i regularności kursowania. Ograniczenia w poruszaniu się komunikacji zbiorowej występują na całym obszarze Śródmieścia.
I. 4. 4. 8. Korzystnym zjawiskiem w komunikacji tramwajowej jest fakt, że blisko 70% stanowią torowiska wydzielone, pozwalające na uniezależnienie ruchu pociągów tramwajowych od ruchu kołowego. Korzyści te w dużym stopniu niweczone są poprzez utrudnienia występujące przy

przejazdach przez skrzyżowania, zwłaszcza regulowanych sygnalizacją świetlną nieuwzględniającą preferencji dla ruchu tramwajowego.

I. 4. 5. TRANSPORT KOLEJOWY

I. 4. 5. 1. Szczeciński węzeł kolejowy tworzą linie Świnoujście – Szczecin - Poznań (E59) i Szczecin - Wrocław (CE59). Linie te obsługują głównie ruch pasażerski dalekobieżny i ruch towarowy. Rozpoczęta modernizacja trasy E59, z planowaną prędkością docelową 160 km/h, zakończona zostanie do roku 2011.
I. 4. 5. 2. Ruch międzynarodowy obsługują linie Szczecin Gumieńce - Berlin oraz Szczecin Gumieńce Pasewalk Neubrandenburg. Realizowana modernizacja nawierzchni pozwoli zwiększyć prędkość maksymalną na odcinku od stacji Szczecin Gumieńce do Granicy Państwa z 80 km/h do 120 km/h. Linia zostanie zelektryfikowana, zlikwidowane zostaną istniejące ograniczenia prędkości, podniesione zostanie na wyższy poziom bezpieczeństwo ruchu (modernizacja urządzeń sterowania ruchem kolejowym, modernizacja 3 przejazdów z zabudową sygnalizacji świetlnej). Przewiduje się zakończenie robót do końca 2008.
I. 4. 5. 3. Linia drugorzędna Szczecin Główny - Police Trzebież Szczecińska wykorzystywana jest głównie do obsługi produkcji i w niewielkim stopniu również do obsługi lokalnego ruchu pasażerskiego.
I. 4. 5. 4. W granicach miasta obsługę przewozów pasażerskich i towarowych dokonuje się poprzez 11 stacji. Podstawowymi stacjami obsługującymi praktycznie cały ruch pasażerski są stacje Szczecin Główny i Szczecin Dąbie. Obsługa ruchu towarowego dokonywana jest przede wszystkim na stacji Szczecin Port Centralny i Szczecin Gumieńce. Praktycznie cały szczeciński węzeł kolejowy jest zelektryfikowany.
I. 4. 5. 5. W przewozach towarowych nadal utrzymuje się tendencja spadkowa, chociaż tempo spadku nie jest już tak szybkie jak na początku lat 90. Niewielki wzrost zanotowano w ostatnim okresie w segmencie przewozów pasażerskich.
I. 4. 5. 6. Generalnie w obrębie całego kolejowego węzła szczecińskiego występują dość znaczne rezerwy zdolności przelotowej linii i łącznic. Rezerwy te powiększają się wraz ze zmniejszaniem się liczby kursujących pociągów. Zakłócenia płynności ruchu, związane z ograniczoną zdolnością przelotową, wystąpić mogą tylko na odcinku Szczecin Podjuchy - Szczecin Port Centralny, który jest jedynym jednotorowym fragmentem linii Wrocław - Szczecin.
I. 4. 5. 7. Do mankamentów tego stanu rzeczy należy zaliczyć brak układu obwodowego, który umożliwiłby eliminację przewozu ładunków niebezpiecznych, głównie do Polic, przez gęsto zaludnione rejony miasta, w tym Śródmieście. Istotną niedogodnością w funkcjonowaniu węzła jest brak łącznicy między stacją Szczecin Podjuchy, a posterunkiem odgałęźnym Dziewoklicz, umożliwiającej bezpośrednie przejazdy pociągów towarowych z linii Wrocław - Szczecin w kierunku stacji Szczecin Gumieńce.
I. 4. 5. 8. Do obiektów, które w najbliższym czasie utrudniać będą prawidłowe funkcjonowanie węzła kolejowego, należy również jednotorowy odcinek łączący stację Szczecin Port Centralny z rejonem SPD (tzw. Park Wrocławski) obsługujący port drobnicowy i tereny Ostrowa Grabowskiego.
I. 4. 5. 9. Najważniejszą dla obsługi ruchu towarowego jest stacja rozrządowa Szczecin Port Centralny, posiadająca znaczne rezerwy zdolności przelotowej. Podobnie inne stacje węzła, pełniące pomocniczą rolę w przekazywaniu wagonów między stacją rozrządową a punktami ładunkowymi, pracują ze znacznymi rezerwami zdolności przelotowej. Jedynie stacja graniczna Szczecin Gumieńce, na której liczba przekazywanych wagonów w ruchu międzynarodowym utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie, wymaga kompleksowej modernizacji układu torowego i urządzeń towarzyszących (I etap modernizacji został zrealizowany), a także odpowiedniego zaplecza dla pracowników służb związanych z odprawami granicznymi.

I. 4. 5. 10. Funkcjonowanie układu nie jest ograniczane przez zaplecze obsługi taboru towarowego (nowa wagonownia i zmodernizowana lokomotywownia na stacji Szczecin Port Centralny). Funkcjonowanie stacji Szczecin Główny utrudnia jej niedokończona modernizacja (tunel pasażerski, urządzenia dla niepełnosprawnych, budynek stacyjny). Przygotowywana jest budowa nowego budynku dworca, obok istniejącego, w skojarzeniu z zabudową handlowo-usługową i zapewnieniem dostępności z tarasu dolnego i górnego, w ramach której planowana jest przebudowa mostów kolejowych na Odrze Zachodniej i Parnicy.
I. 4. 5. 11. Dokończenia wymaga budowa stacji postojowej Szczecin Zaleskie Łęgi przeznaczonej dla obsługi technicznej i sanitarnej taboru pasażerskiego. Działające obecnie zaplecze postojowe na stacji Szczecin Główny i częściowo Szczecin Niebuszewo jest prowizoryczne i nie gwarantuje utrzymania taboru w należytym stanie technicznym i sanitarnym.

I. 4. 6. TRANSPORT WODNY

I. 4. 6. 1. Infrastruktura śródlądowych dróg wodnych

I. 4. 6. 1. Szczeciński węzeł transportu wodnego tworzy złożony układ akwenów naturalnych i sztucznych. W jego obrębie znajdują się wody śródlądowe, administrowane przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie, na których nadzór nad bezpieczeństwem żeglugi sprawuje Urząd Żeglugi Śródlądowej w Szczecinie i wewnętrzne wody morskie administrowane przez Urząd Morski w Szczecinie.
I. 4. 6. 2. Linia rozgraniczająca śródlądowe wody powierzchniowe oraz wody morskie ustalona została w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie granic między śródlądowymi wodami powierzchniowymi a morskimi wodami wewnętrznymi i wodami morza terytorialnego (Dz. U. z 2002 r., nr 239, poz. 2035 ze zm., Dz. U. nr 264, poz. 2632 z dnia 8 grudnia 2004 r.). Granice te dla wód w Szczecinie wyznaczają:
- na jeziorze Dąbie - linie prostopadłe w miejscach ujścia wód Nurtu Babina (z Czapiną) do rzeki Odry oraz w ujściu wód rzeki Duńczyca i cieku Przesmyk Orli do Przekopu Mieleńskiego;
- na rzece Parnica - linia przecinająca oba brzegi Parnicy w miejscu jej połączenia z Regalicą i biegnąca wzdłuż linii zachodniego brzegu Regalicy oraz linia biegnąca wzdłuż wschodniej krawędzi mostu Portowego w miejscowości Szczecin;
- na rzece Odra Zachodnia - linia biegnąca wzdłuż północnej krawędzi mostu Trasy Zamkowej w Szczecinie.

I. 4. 6. 3. W skład wód śródlądowych w obrębie Szczecina, wchodzą przede wszystkim: rzeki: Odra Zachodnia, Regalica i Parnica, przekopy: Parnicki i Klucz-Ustowo, kanały: Zielony, Klucz, Odyńca (Leśny) i Cegielinka oraz jezioro Dąbie.
I. 4. 6. 4. Śródlądowe drogi wodne w rejonie Szczecina zaklasyfikowane zostały do najwyższej w Polsce klasy Vb dróg o znaczeniu międzynarodowym. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 maja 2002 roku określającym kryteria klasyfikacji transportowych dróg wodnych, ich znaczenie oraz warunki eksploatacyjne; przebieg ich jest następujący:
- jezioro Dąbie do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi, długości 9,5 km,
- rzeka Odra – od miejscowości Ognica do Przekopu Klucz - Ustowo i dalej jako Regalica do ujścia do jeziora Dąbie, długości 44,6 km,
- rzeka Odra Zachodnia – od jazu w miejscowości Widuchowa (km 704,1 Odry) do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi wraz z bocznymi odgałęzieniami, długości 33,6 km,
- rzeka Parnica i Przekop Parnicki od Odry Zachodniej do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi, długości 2,9 km.

I. 4. 6. 5. Zaliczenie akwenów szczecińskiego węzła wodnego do klasy dróg wodnych Vb, narzuca określone parametry jakościowe takie, jak: największa długość i szerokość statku lub

zestawu, jaka może być dopuszczona na danej drodze wodnej, oraz minimalny prześwit (pionowy i poziomy) pod mostami i innymi urządzeniami krzyżującymi się z drogą wodną. Dla dróg wodnych lub ich odcinków, które nie odpowiadają w pełni wymaganym parametrom (bez pomniejszania przyjętej w klasyfikacji kategorii danej drogi wodnej), wprowadzono obowiązek[4] ustalania występujących na nich ograniczeń, wskazując jednocześnie, że przy planowanej przebudowie lub modernizacji, należy je odpowiednio skorygować, w celu uzyskania parametrów wymaganych dla danej klasy drogi wodnej.

Tab. 5 Istniejące ograniczenia parametrów szlaku żeglugowego

Lp.	Szerokość szlaku żeglownego	Minimalny prześwit pod mostami ponad WWŻ	Uwagi
1	50 m	5,25 m	Wymagania dla klasy VB
2	Stan istniejący na rzece Odrze Zachodniej		
3	10,00 m		lewe przęsło mostu kolejowego w Szczecinie, km 35,59
4	10,00 m		prawe przęsło mostu kolejowego w Szczecinie, km 35,59
5	17,50 m		most drogowy w Szczecinie, km 35,95 (na całej szerokości łukowego przęsła)
6		3,79 m	lewe i prawe przęsło mostu kolejowego w Szczecinie, km 35,59
7		3,40 m	most drogowy w Szczecinie, km 35,95 (na całej szerokości przęsła)
8		3,78 m	w środku przęsła na szerokości 12,6 m
9	Stan istniejący na rzece Parnicy		
10	12,15 m		lewe przęsło mostu kolejowego w Szczecinie, km 4,45 rz. Parnicy
11	11,85 m		prawe przęsło mostu kolejowego w Szczecinie, km 4,45 rz. Parnicy
12	20,6 m		przęsło mostu drogowego w Szczecinie, km 4,00 rz. Parnicy
13		1,89 m	lewe i prawe przęsło mostu kolejowego w Szczecinie, km 4,45 rz. Parnicy
14		3,82 m	most drogowy w Szczecinie, km 4,00 rz. Parnicy
15	Stan istniejący na rzece Regalicy		
16	12,73 m		przęsło zwodzone mostu kolejowego w Szczecinie – Podjuchach, km 733,7 rz. Regalicy
17	35 m		prawe i lewe przęsło mostu kolejowo – drogowego w Szczecinie – Podjuchach, km 734,6 rz. Regalicy
18		2,96 m	przęsło stałe mostu kolejowego w Szczecinie – Podjuchach, km 733,7 rz. Regalicy

Ograniczenia parametru głębokościowego na szlakach żeglugowych w rejonie Szczecina: Jezioro Dąbie (tor główny) - gwarantowana głębokość 2,50 m przy wymaganej klasą VB 2,80 m, Przekop Klucz-Ustowo - gwarantowana głębokość 2,50 m przy wymaganej klasą VB 2,80 m.
Niskie mosty drogowe na rzece Odrze Zachodniej (m. Długi w km 35,95) i rzece Parnicy (m. Portowy w km 4,0) oraz mosty kolejowe na rzece Odrze Zachodniej (w km 35,59), rzece Parnicy (w km 4,45) oraz na rzece Regalicy (w km 733,7), stanowią wąskie gardło na śródlądowych drogach wodnych. Ograniczają one, a niekiedy całkowicie uniemożliwiają funkcjonowanie żeglugi śródlądowej w ruchu lokalnym, tranzytowym i w połączeniach zespołu portów Szczecin Świnoujście, z krajowymi i europejskimi śródlądowymi drogami wodnymi. Natomiast most kolejowy na rzece Regalicy, stanowi dodatkowo bardzo istotne ograniczenie w skutecznym prowadzeniu czynnej ochrony przeciwpowodziowej, przy użyciu lodołamaczy, uczestniczących w polsko-niemieckiej akcji lodołamania.
I. 4. 6. 6. Ze względu na ograniczone parametry szlaku żeglownego, zgodnie z obowiązującymi przepisami żeglugowymi, statki i zestawy pchane mogą mieć maksymalną szerokość 11,45 m przy długości odpowiednio 82,0 i 156,0 m, a na niektórych odcinkach dróg wodnych zestawy pchane mogą mieć większą szerokość tj. 18,0 m, lecz przy niższej długości maksymalnej 137,0 m. Jednak w związku z parametrami mostów ograniczającymi parametry szlaku żeglownego na rzece Parnicy i Przekopie Parnickim oraz na rzece Odrze Zachodniej od km 33,35 do granic z wewnętrznymi wodami morskimi, maksymalna szerokość statków i zestawów pchanych ograniczona została do 125,0 m przy maksymalnej szerokości do 10,0 m.
I. 4. 6. 7. Utrzymanie Odry Wschodniej i Zachodniej oraz Szczecińskiego Węzła Wodnego (do granic z wodami morskimi) polega głównie na remontach budowli hydrotechnicznych, ubezpieczaniu brzegów i doraźnych robotach pogłębiarskich.

[4] Ibidem.

I. 4. 6. 8. Okresowym utrudnieniem dla żeglugi są też warunki hydro-meteorologiczne:
- wysokie stany wody (średnioterminowy wskaźnik występowania stanów Wielkiej Wody Żeglownej - WWŻ) wynosi ok. jednego dnia w sezonie nawigacyjnym,
- zjawiska lodowe występują corocznie, średnio przez okres półtora miesiąca. Związana z lodami przerwa nawigacyjna trwa średnio 15-20 dni.

I. 4. 6. 9. Oprócz utrudnień nawigacyjnych i hydrometeorologicznych na śródlądowych drogach wodnych na terenie miasta występuje zauważalny deficyt miejsc postojowych dla taboru rzecznego. Dodatkowo, dalsze ograniczenia lub likwidacja miejsc postojowych dla jednostek towarowych powinna być rekompensowana powstawaniem nowych miejsc postojowych.

I. 4. 7. PRZEWOZY ŚRÓDLĄDOWE

I. 4. 7. 1. Port w Szczecinie, ze względu na swoje położenie w ujściu Odry, zaliczany jest do portów morsko-rzecznych. Tor wodny przebiega od Bałtyku do Szczecina, a następnie drogą wodną rzeki Odry na południe kraju. Kanały Hohensaaten – Friedrichsthaler Wasserstrasse i Oder-Spree, które łączą Szczecin z zachodem Europy, Berlinem, Schwedt i Eberswalde, dzięki sprzężeniu transportu morskiego i śródlądowego zapewniają swobodny dostęp do rynków europejskich. Port w Szczecinie pełni w tym systemie ważną funkcję portu tranzytowego do, i ze Skandynawii. Rozbudowany aktualnie port w Schwedt (700 m nabrzeży o głębokości 6 m) konkuruje ze Szczecinem, stwarza też jednocześnie szansę rozwoju transportu kontenerów barkami lub statkami morsko-rzecznymi z portów w Szczecinie i Świnoujściu.
I. 4. 7. 2. Obsługą żeglugi pasażerskiej zajmują się zarówno przewoźnicy polscy jak i niemieccy (do najbardziej znanych można zaliczyć: Unity Line Polska, Adler Schiffe Polska, Żeglugę Pomorską, Polską Żeglugę Bałtycką i Polsteam Żegluga Szczecińska).
I. 4. 7. 3. Morsko-rzecznym łańcuchem transportowym przewożone są: węgiel, ruda, zboże, papier, kruszywa budowlane, wyroby z metali, nawozy sztuczne oraz ładunki ponadgabarytowe, a śródlądową żeglugę towarową prowadzą miedzy innymi: Związek Polskich Armatorów Śródlądowych zrzeszający prywatnych przewoźników: AGT Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Żeglugowe, Albers Hansen Sp. z o.o., Best Logistics Sp. z o.o., Ger Pol Shipping & Forwarding Sp. z o.o., Odra Lloyd Sp. z o.o., Odratrans S.A. O/Szczecin, Navigar, Transbode S.C. Ekspozytura i Żegluga Szczecińska. Wiele z wymienionych firm, poza działalnością z zakresu żeglugi śródlądowej, świadczy też takie usługi, jak: czarterowanie, spedycja, logistyka, przeładunki, remonty statków oraz posiada agencje żeglugowe.
I. 4. 7. 4. Zakres towarowej żeglugi śródlądowej sprowadza się do obsługi ładunków przechodzących przez zespół portowy Szczecin – Świnoujście obsługi ładunków kierowanych z portu morskiego przez system dróg wodnych i połączeń kanałowych Odra Havela z układem śródlądowych dróg Europy Zachodniej, a zwłaszcza Niemiec, obsługi transportu, przeładowni zakładowych i nabrzeży miejskich, obsługi małych portów i przystani. Przewozy barkowe odgrywają pewną rolę jako tzw. most barkowy w transporcie importowanej rudy ze Świnoujścia do Szczecina i w relacji odwrotnej, wyrobów hutniczych i zboża do Świnoujścia w celu doładowania statków, które nie mogą wejść do portu w Szczecinie ze względu na zbyt duże zanurzenie. W Szczecinie barki mogą być obsługiwane przy każdym nabrzeżu przeładunkowym. Przewozami barkowymi na trasie Szczecin – Świnoujście, a także w kierunku Niemiec, zajmuje się PP Żegluga Szczecińska.
I. 4. 7. 5. Większe wykorzystanie wodnego transportu śródlądowego, jako alternatywy dla dominującego obecnie transportu drogowego, w związku z prognozowanym wzrostem wymiany towarowej wschód – zachód i północ – południe, zgodne jest z polityką Unii Europejskiej. Jest też szansą na poszerzenie pakietu usług oferowanych przez zespół portowy Szczecin - Świnoujście.

I. 4. 8. TRANSPORT MORSKI

I. 4. 8. 1. Źródłami obrotów portu szczecińskiego są ładunki polskiego handlu zagranicznego, ładunki w obrocie wewnątrzkrajowym oraz ładunki tranzytowe. Do transportu morskiego zaliczane są ładunki przemieszczane przez port w ramach międzynarodowej wymiany handlowej. Są to ładunki wyładowane ze statków i załadowywane na statki, łącznie z ładunkami objętymi tranzytem. Do transportu morskiego zalicza także bunkrowanie (zaopatrywanie w paliwo statków obsługujących transport morski).
I. 4. 8. 2. Część działalności portowej związana jest także z obrotem wewnątrzkrajowym, obejmującym przeładunki:
- w ramach tzw. kabotażu (krajowego obrotu morskiego) – przewozy drogą morską pomiędzy polskimi portami morskimi,
- związane z obrotem, występującym za pośrednictwem portu, pomiędzy podmiotami krajowymi (w tym np.: przeładunki węgla, przeznaczonego dla Elektrowni Dolna Odra w Gryfinie, w porcie Szczecin),
- z połowów dostarczonych do portów morskich przez podmioty zajmujące się rybołówstwem morskim,
- związane z bunkrowaniem statków nieobsługujących transportu morskiego.

I. 4. 8. 3. Przewozy tranzytowe obejmują ładunki klasyfikowane jako tranzyt:
- morsko-lądowy (ładunków dostarczonych do portu drogą morską z przeznaczeniem do dalszego transportu drogą lądową),
- lądowo-morski (ładunków dowiezionych do portu drogą lądową z przeznaczeniem do dalszego transportu drogą morską),
- morski (ładunków dostarczonych do portu drogą morską przeładowywanych na inny statek w celu ich dalszego transportu drogą morską)[5].

I. 4. 8. 4. Struktura obrotów portowych pokazuje okresową stabilizację obrotów ładunkowych w porcie szczecińskim. Udział drobnicy ogółem w okresie ostatnich trzech lat zmniejszał się i wynosił w 2004 r. 28,2%, w 2005 r. 26,8% i w 2006 r. 25,9%. O ile stabilizację obrotów ładunkowych można uznać za sytuację normalną, to już spadek udziału drobnicy należy uznać za mniej korzystny, pomimo wzrostu udziału w niej przewozów kontenerowych w 2004 r. 10,2%, w 2005 r. 11,5% i w 2006 r. 13,3%.

I. 4. 9. PORT MORSKI

I. 4. 9. 1. Port Morski w Szczecinie, stanowi część zespołu portowego Szczecin-Świnoujście i działa na podstawie Ustawy z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich; jest to podmiot prawny zarządzający portem, infrastrukturą portową i infrastrukturą zapewniającą dostęp do portu, umożliwiając statkom wejście do portu, postój przy nabrzeżu, załadunek i rozładunek towarów lub zaokrętowanie i wyokrętowanie pasażerów.
I. 4. 9. 2. Szczecin nie posiada portu śródlądowego, jako odrębnego podmiotu gospodarczego; żegluga śródlądowa korzysta przede wszystkim z urządzeń portu morskiego i nabrzeży zakładowych.
I. 4. 9. 3. Ze względu na różny sposób finansowania, infrastruktura niezbędna do funkcjonowania portu dzieli się na „infrastrukturę portową" oraz „infrastrukturę zapewniającą dostęp do portów". Do infrastruktury portowej zalicza się znajdujące się w granicach portu morskiego akweny ogólnodostępne, obiekty, urządzenia i instalacje. Do infrastruktury dostępu do portów zalicza się drogi wodne. W naszym przypadku jest to tor wodny i obszar morskich wód wewnętrznych, który jest wyłączony z kompetencji planistycznych Miasta Szczecina.

[5] Akapit opracowano na podstawie wydawnictwa GUS „Porty morskie i żegluga morska w Polsce w latach 2002 – 2004, Szczecin 2005 r. i „Rocznika statystycznego gospodarki morskiej" z 2007 r.

I. 4. 9. 4. Tor wodny prowadzi do Szczecina od Świnoujścia przez Zalew Szczeciński, Roztokę Odrzańską aż do północnych granic portu morskiego przecinających farwater na Odrze na wysokości południowego cypla Mnisiego Ostrowa, tj. na 53,30 km toru. W porcie szczecińskim tor biegnie Odrą i kończy się obrotnicami na wysokości Kanału Dębickiego i na Przekopie Mieleńskim u wejścia do Basenu Górniczego; a na Odrze Zachodniej kończy się na wysokości południowego krańca Wyspy Grodzkiej. Tor wodny na całej swej długości posiada zmienną szerokość w dnie, od 90 do 180 m, z poszerzeniami na łukach toru. W granicach portu szczecińskiego tor ma szerokość 90 m, na odcinku toru na Odrze Zachodniej szerokość wynosi 80 m. Największe głębokości drogi wodnej występują na torach podejściowych z pełnego morza i Zatoki Pomorskiej (głębokość techniczna 14,3 - 14,5 m) oraz w porcie świnoujskim do 3,7 km na wysokości Terminalu Promowego (głębokość techniczna 11,4 – 14,3 m). Dalej, aż do Szczecina, tor wodny ma głębokość techniczną 10,5 m, mniejsza głębokość toru (7,0 m) jest na Odrze Zachodniej. Tor wodny Świnoujście - Szczecin pozwala na wejście do portu w Szczecinie statków o długości całkowitej do 215 m i szerokości 31 m. Przy zanurzeniu statku 9,15 m jego długość nie może przekraczać 160 m. Inne obiekty infrastruktury dostępu do portu w Szczecinie to obrotnice na wejściu do Kanału Grabowskiego o średnicy 280 m i głębokości 10,5 m, obrotnica u wejścia do Basenu Górniczego o średnicy 300 m i głębokości 10,5 m, oznakowanie nawigacyjne, kotwicowiska, pola refulacyjne wraz z przystaniami dalbowymi, umocnienia brzegowe wzdłuż toru wodnego, systemy monitorowania, synchronizacji i zasilania znaków oraz świateł nawigacyjnych.
Obecnie parametry te stają się niewystarczające, stanowiąc barierę rozwojową dla portu i stoczni szczecińskich. Projekt modernizacji, w tym częściowego pogłębiania toru wodnego, jest wpisany na listę rezerwową projektów indywidualnych dla Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, okres realizacji – lata 2010 – 2013.
Brak na torze wodnym mijanek, które umożliwiłyby szersze, bezpieczne wprowadzenie do portu statków z ładunkami niebezpiecznymi. Skomplikowany system hydrauliczny estuarium Odry oraz wartość biologiczna Zalewu Szczecińskiego powodują, że prace pogłębiarskie o większym zasięgu należy prowadzić tu z wielką rozwagą, poprzedzając je odpowiednimi badaniami symulacyjnymi. Od kilku lat realizowana jest przez Urząd Morski w Szczecinie przebudowa toru wodnego na kanałach Piastowskim i Mielińskim w Świnoujściu tak, aby osiągnąć tor o głębokości 12,5 m i szerokości 120 m. Niektóre budowle hydrotechniczne związane z powiększeniem toru wodnego przystosowane zostały do dalszego pogłębiania do 14,5 m przy szerokości w dnie 140 m.
I. 4. 9. 5. Modernizacja drogi wodnej do Szczecina, ale też i bieżące jej utrzymanie, wymaga przygotowania odpowiedniej wielkości pól refulacyjnych do odkładania urobku pogłębiarskiego. Część niezanieczyszczonych refulatów, po ich odwodnieniu, może być użyta jako masy ziemne w procesach budowlanych, np. do uzdatniania gruntów, bądź w budownictwie drogowym. Problemem będzie usunięcie, transport i składowanie urobku zanieczyszczonego, wydobywanego z niektórych akwenów portowych (np. Parnica, nabrzeża CPN, Kanał Przemysłowy). Istniejące regulacje prawne nakazują oczyszczenie urobku zanieczyszczonego (zaliczanego do odpadów) przed jego dalszym wykorzystaniem lub składowaniem w środowisku.
I. 4. 9. 6. Refulat z pogłębienia toru wodnego Świnoujście – Szczecin i akwenów portowych odkładany jest na polach refulacyjnych, zlokalizowanych poza granicami portu Szczecin: „Dębina” (o pow. ok. 31,38 ha, km. 59,3 – 60,4), strona wschodnia toru wodnego i „Mańków” (o pow. ok. 141 ha), km. 44 toru wodnego w okolicach Stepnicy oraz na polu „Ostrów Grabowski” leżącym w granicach portu Szczecin. Pole „Dębina” i „Mańków” utrzymywane są przez Urząd Morski w Szczecinie, natomiast pole „Ostrów Grabowski” przez ZMPSiŚ.
I. 4. 9. 7. Granica morskiego portu biegnie od północnej granicy miasta w niewielkiej odległości od linii brzegu Odry aż do wysokości centrum miasta. W obszarze portu funkcjonują różne

struktury od przemysłowych (rejon nabrzeży: Fosfatowe, Arsenał, Wulkan, Odra Nowe i wyspy Gryfii), przeładunkowo-składowych (rejon nabrzeży Snop I i II, Huk) i usługowych (rejon nabrzeży: Gocławskie, Mak, Cal, Warsztatowe) do związanych z rybołówstwem (teren z basenem przy ul. Łowieckiej), administracją (rejon nabrzeży Urzędu Morskiego w Szczecinie przy ul. Światowida), szkolnictwem (teren Akademii Morskiej w Szczecinie wokół Basenu Drab) oraz obsługą statków pasażerskich (nabrzeża: Bulwar Chrobrego, Pasażerskie i Wieleckie) i jednostek sportowych (Basen Żeglarski, Wyspa Grodzka, okresowo nabrzeże Pasażerskie).
Centrum portu szczecińskiego, z obszarami zagospodarowanymi najintensywniej na cele przeładunkowo-składowe i nielicznymi enklawami przemysłu portowego, znajduje się na Łasztowni (rejon basenów Wschodniego i Zachodniego oraz kanałów Grodzkiego i Dębickiego) oraz wokół Basenu Górniczego aż do Regalicy. Z obszarami tymi sąsiadują tereny rozwojowe portu. Centrum portu handlowego wraz z terenami rozwojowymi objęte jest w całości granicami portu morskiego w Szczecinie.
I. 4. 9. 8. Działalność eksploatacyjna portu obejmuje:
- usługi związane z ładunkiem, w tym załadunek i wyładunek ze środków transportu wodnego i lądowego, sztauowanie i trymowanie ładunków na statkach, składowanie w obiektach magazynowych, ekspedycję,
- budowę, remont i wyposażenie jednostek pływających,
- usługi pasażerskie, w tym zaokrętowania i wyokrętowania,
- usługi dla statków (pilotaż, holowanie, cumowanie, asysta statku pożarniczego, bunkrowanie, odbiór odpadów, dostawa wody, działalność shipchandlerska i agencyjna),
- usługi na akwenach portowych: roboty czerpalne, oczyszczanie akwenów, zabezpieczenie przed rozlewami i ich usuwanie,
- usługi w zakresie napraw sprzętu i urządzeń portowych (remonty i naprawy dźwigów, naprawy palet i kontenerów, przygotowywanie i atestacja zawiesi),
- przetwórstwo surowców i półproduktów przywożonych transportem morskim lub wywóz produktów tym transportem.

I. 4. 9. 9. Portowa działalność związana z obsługą statków pasażerskich ogranicza się do udostępnienia miejsca postojowego wzdłuż nabrzeży zachodniego brzegu Odry, w granicach portu morskiego, od podpór Trasy Zamkowej (część nabrzeża Wieleckiego) w kierunku północnym do budynku dawnego Dworca Morskiego. Nadodrzański ciąg nabrzeży pasażerskich ma kilku właścicieli, różnie wykorzystujących dostęp do drogi wodnej. PP Żegluga Szczecińska, będące właścicielem nabrzeża Pasażerskiego, udostępnia miejsca postojowe, zapewnia usługi cumownicze, dostawę energii elektrycznej i wody pitnej oraz odbiór odpadów. Przy nabrzeżu Bulwar Chrobrego we władaniu Polsteam - Żegluga Szczecińska Sp. z o.o. cumuje statek – restauracja Ładoga (własność PŻM). Ta firma udostępnia również swoje keje statkom wpływającym do Szczecina i świadczy usługi dla statków. Część Bulwaru Chrobrego jest stanowiskiem postojowym Nawigatora XXI (własność Akademia Morska w Szczecinie).
I. 4. 9. 10. Największe obszary rozwojowe, Portu znajdują się na Ostrowie Grabowskim, przy nabrzeżu Spółdzielczym, między ulicami Hryniewieckiego – St. Kujota, na zapleczu nabrzeża Wałbrzyskiego przy ul. Gdańskiej, na półwyspie Katowickim oraz na Ostrowie Mieleńskim, razem ok. 220 ha. Większość terenów rozwojowych leży obecnie poza zasięgiem infrastruktury dostępnej od strony lądu i wymaga przygotowania podłoża gruntowego pod budownictwo.
I. 4. 9. 11. Podstawowym problemem dla inwestorów i użytkowników portu szczecińskiego, wynikającym z położenia portu w ujściu Odry, są warunki gruntowe. Podłoże zbudowane jest z gruntów nasypowych, zalegających w postaci gruntów niespoistych nad warstwami utworów organicznych czwartorzędowych akumulacji - rzecznej oraz lądowej. Grunty organiczne to torfy i namuły, a grunty niespoiste to piaski drobne i średnie. Warstwa gruntów organicznych pojawia się do głębokości od -8 do -10 m n.p.m.; poniżej występują piaski drobnoziarniste, średnioziarniste, lokalnie z domieszkami żwirowymi. Poziom wód gruntowych występuje w stropowych partiach warstwy organicznej oraz w gruntach nasypowych, przeważnie na

rzędnej ok. + 1,2 m n.p.m. ze spadkiem w kierunku wód otwartych. Drugi poziom wodonośny tworzą rzeczne osady piaszczyste o miąższości warstwy ok. 30 m. Określona budowa podłoża gruntowego powoduje, że przed wykorzystaniem terenów na cele budowlane wymagane są prace przygotowujące podłoże dla zwiększenia jego nośności. Najczęściej jest to uzdatnienie przeciążającym nasypem z gruntu piaszczystego, a przez to skomprymowanie gruntów organicznych. Kolejnym wymogiem jest stosowanie palowania pod fundamenty cięższych obiektów, zależnie od przewidywanych obciążeń.

I. 5. STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA

I. 5. 1. KRAJOBRAZ KULTUROWY, ZASÓB ZABYTKOWY I DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

I. 5. 1. 1. Szczecin jest typowym miastem portowym powstałym we wczesnym średniowieczu, które połączyło trakt lądowy ze wschodu na zachód z drogą wodną z południa. Lokacja na prawie Magdeburskim w roku 1243 i wczesne przystąpienie do związku Hanzeatyckiego zadecydowały o jego szybkim rozwoju. W średniowieczu Szczecin był porównywalny z Lubeką, Stralsundem, Gdańskiem i Królewcem. Dopiero liczne wojny, a szczególnie wojna 30-letnia i 7-letnia zahamowały proces wzrostu miasta. Panowanie Szwedów i budowa fortecy zamknęły możliwości ekspansji terytorialnej ograniczając obszar miasta do około 54 ha na lewym i około 10 ha na prawym (Łasztownia) brzegu Odry Zachodniej.
I. 5. 1. 2. Przejęcie Szczecina przez Królestwo Prus wprowadziło miasto w struktury państw niemieckich jako ważną i wzorcową twierdzę. Pozwoliło to na odbudowę miasta ze zniszczeń wojennych bez zwiększenia jego granic. Wojny napoleońskie i kilkuletnia okupacja francuska Szczecina nie miały wpływu na rozwój miasta, ale klęska militaryzmu pruskiego i zapoczątkowane reformy administracyjno-gospodarcze z lat 1808-1815, stworzyły podstawy do starań o uwolnienie terenów fortecznych pod zabudowę.
I. 5. 1. 3. W stosunku do innych miast nadbałtyckich, na Starym Mieście nie przetrwały zbyt licznie budynki średniowieczne, a liczba bogato zdobionych frontów była skromna. Większość zabudowy uległa dużym zmianom w XIX w. Podnoszono i upraszczano budynki, przekształcano partery i oficyny, likwidowano spichlerze a nawet rozebrano kilka kościołów.
I. 5. 1. 4. Pierwszym wyłomem w pierścieniu umocnień było doprowadzenie w 1843 r. kolei z Berlina do granic zabudowy miasta, poprzez fortyfikacje. Rozpoczął się proces urbanizacji terytoriów podmiejskich, poza granicami fortyfikacji. Przemysł zajmował dogodne tereny wzdłuż rzeki na północ i południe od miasta. Rozrastały się stykające ze Szczecinem wsie i miasta, zmieniając się w dzielnice robotnicze.
I. 5. 1. 5. Pod warunkiem otoczenia twierdzy nowymi umocnieniami, władze wojskowe umożliwiły przejęcie przez miasto w 1845 r. około 30 ha terenów na południe od Starego Miasta ponad linią kolejową. Na nowych obszarach nazwanych Nowym Miastem, powstały obiekty administracyjno-reprezentacyjne i kamienice mieszkalne.
I. 5. 1. 6. Włączono do miasta tereny Kępy Parnickiej, przez którą poprowadzono nową linię kolejową do Stargardu. Jednak samo zagospodarowanie wyspy pod budownictwo mieszkaniowe nie powiodło się, w efekcie Kępa Parnicka zwiększyła obszar bezpośredniej obsługi portu.
I. 5. 1. 7. Po stronie zachodniej miasta, na terenach majątków stykających się z rejonami obronnymi, nastąpił rozwój mieszkalnictwa.
I. 5. 1. 8. Decyzja, o likwidacji twierdzy w 1873 r., rozpoczyna gwałtowną urbanizację obszarów pofortecznych wokół Starego Miasta. Ogromny ruch budowlany realizowany był wg planów z 1874 r. miejskiego radcy budowlanego Konrada Kruhla, głównego planisty szczecińskiego śródmieścia, który kontynuował opracowanie planu poprzednika, radcy budowlanego Jamesa Friedricha Rudolfa Hobrechta, dla dzielnicy zachodniej miasta.

I. 5. 1. 9. Plan śródmieścia Szczecina, na północny zachód od ul. Wojska Polskiego, stanowi wybitny przykład dojrzałej kompozycji urbanistycznej drugiej połowy XIX stulecia. Wielkomiejski charakter, przestrzenność i oryginalność kompozycji tego rejonu przetrwały próbę czasu i stanowią o bogactwie dziedzictwa miasta i wartościach jego krajobrazu. Proces zabudowy trwał do wybuchu I wojny światowej. Tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową miały określoną w miejskiej ordynacji budowlanej formę i intensywność zabudowy, minimalne odległości pomiędzy oficynami oraz wysokość zabudowy, a w planie zabudowy - linie regulacyjne ulic, linie zabudowy kwartałów, szerokości frontów i przedogródki. Typowa ulica ma 19 m szerokości przy wysokości budynków do 18,5 m. Pomiędzy oficynami powinno pozostać nie mniej niż 10 m terenu niezabudowanego. Zabudowa mieszkalna kwartałów zapewniać miała dosyć dobre warunki mieszkaniowe i wzajemne oddziaływanie różnych klas społecznych zamieszkujących budynek frontowy i oficyny.
I. 5. 1. 10. Likwidacja twierdzy umożliwiła dostęp do terenów mogących stanowić obszary portowe na międzyodrzu i wykonanie nowych kanałów, przekopów i basenów oraz budowę portowego dworca kolejowego (Dworzec Wrocławski).
I. 5. 1. 11. Szczecin wcześnie uzyskał podstawową infrastrukturę techniczną: sieć gazową wykonano w 1848 r., wodociąg i kanalizację założono w 1864 r., a sieć elektroenergetyczną w 1886 r. Pierwsze linie tramwajowe założono w 1879 r., a ich elektryfikację przeprowadzono w roku 1897.
I. 5. 1. 12. W okresie międzywojennym zaczęły powstawać pierwsze osiedla spółdzielcze i komunalne wielo- i jednorodzinne, lokalizowane na styku z dzielnicami willowymi i na obrzeżach przyłączonych osiedli. Rolę centrum pełniło Stare Miasto i tereny bezpośrednio na jego obrzeżu.
I. 5. 1. 13. Architektura zabudowy śródmiejskiej, pomimo jej średniej wartości indywidualnej, stanowi wartościowy kompleks, który, poza wyróżniającymi się budowlami publicznymi, jest bardzo jednolity i tradycyjnie eklektyczny. Wysoki poziom rzemiosła budowlanego i prawidłowe proporcje wnętrz publicznych, wynikające z dobrej urbanistyki i ordynacji budowlanej, stworzyły z wnętrz ulic i placów unikalne dzieła, tworząc z całości historycznego śródmieścia znaczący zespół zabytkowy w całości objęty ewidencją konserwatorską.
I. 5. 1. 14. W czasie II wojny światowej Szczecin pełnił rolę zaplecza wojennego i był bombardowany przez aliantów. Największe zniszczenia wywołały naloty w latach 1943 – 1944, powodując całkowite zniszczenie terenów Starego Miasta, Bolinka i Grabowa. Ogólnie zakres zniszczenia i uszkodzenia substancji miejskiej oceniano na 45%.
I. 5. 1. 15. Szczególnej wartości nabrała zachowana zabudowa układu śródmiejskiego po zniszczeniach i rozebraniu Starego Miasta. Naloty dywanowe uszkodziły także budowle monumentalne: zamek, ratusz, kościoły Św. Jakuba i Św. Jana, które odbudowano oraz nieodbudowanych kilku szkół, zespołu spichlerzy na Łasztowni, i bardzo efektownych mostów: Kłodnego, Długiego (Hanzy) i Dworcowego.
I. 5. 1. 16. Pomimo zniszczeń, w Szczecinie nadal istnieje znaczący zasób kulturowy, liczący ponad 4 600 zabytkowych nieruchomości (budynki, budowle, relikty osadnictwa pradziejowego, parki, cmentarze), znajdujących się w granicach administracyjnych miasta. W liczbie tej widnieją obiekty wpisane do rejestru (ok. 160 pozycji) i ujęte jedynie w gminnej ewidencji zabytków (ok. 4 500 pozycji). W biurze Miejskiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie znajdują się karty ewidencyjne obiektów zabytkowych, fiszki adresowe, oraz studia dotyczące zabytkowego krajobrazu i zasobu zabytków wymagających ochrony i opieki konserwatorskiej.
I. 5. 1. 17. Odbudowa powojenna objęła przede wszystkim obiekty historyczne o średniowiecznej metryce oraz budynki bezpośrednio potrzebne do bieżącego życia miasta i regionu. Na miejscu zniszczonej zabudowy powstały nowe osiedla i zabudowa zrywająca z tradycją i związkami kompozycyjnymi. Na Starym Mieście powstało osiedle mieszkaniowe połączone z odbudowanymi zabytkami, wyobcowanymi z naturalnego kontekstu, w efekcie podnosząc wartość zachowanego śródmieścia i dzielnic podmiejskich.

I. 5. 1. 18. Po stu latach eksploatacji zabudowy z początku XX w. stan jej nie jest najlepszy. Redukcja wystrojów, uproszczone remonty i nagminna wymiana stolarki okiennej bez szacunku dla zasad kompozycyjnych elewacji mogą zdegradować krajobraz miasta. Podobnie wycinanie zieleni przyulicznej, likwidacja ogrodzeń czy przypadkowe i niestarannie wykonane remonty nawierzchni i sieci inżynieryjnych, dewastują przestrzenie ulic.
I. 5. 1. 19. Zabytkowe budowle, starannie odrestaurowane lub wręcz odbudowane po wojnie są w dobrym stanie i ich właściciele wykazują starania w ich bieżącym utrzymaniu. Dotyczy to także budowli publicznych z końca XIX i początku XX wieku; budynków poczt, kościołów, banków, szkół, szpitali nie wspominając już o Urzędach: Morskim, Wojewódzkim i Miasta.
I. 5. 1. 20. Na znacznym obszarze śródmieścia prowadzone są prace rewaloryzacyjne, których tempo jest niepokojące, prywatyzacja zabudowy komunalnej obok aktywności nowych właścicieli i podejmowania prac remontowych wskazuje na liczne przykłady nabycia nieruchomości bez możliwości zadbania o ich stan i pogłębianie się zapaści technicznej szczególnie wartościowej starszej zabudowy w obszarze dawnych wsi, zabytkowego centrum i w Starym Dąbiu.

I. 5. 2. ZABYTKOWE UKŁADY KRAJOBRAZOWE I ICH EKSPOZYCJA

I. 5. 2. 1. Istotną wartością kulturową jest krajobraz miejski, którego zmienność i formy mają podobne znaczenie jak struktury architektoniczno-budowlane. W mieście średniowiecznym, otoczonym ogrodami, wykształciła się czysta forma krajobrazowa - ulica i plac bez zieleni, ale z licznymi elementami nietrwałymi – kramy, przedproża, słupy do wiązania koni itp. Wnętrza kwartałów, odseparowane zabudową, często zawierały zieleń ogrodową, jako przestrzeń całkowicie prywatną.
I. 5. 2. 2. Obszar miasta średniowiecznego w granicach murów, a potem twierdzy z taką samą wielkością terenów miejskich, posiadał te same ograniczenia krajobrazowe, eliminujące inne funkcje niż mieszkalne, handlowe (rynek) i komunkacyjne. Ta wielowiekowa tradycja została złamana po wojnie, gdy w miejscu zabudowy obrzeżnej pojawiły się bloki w otoczeniu zieleni. Fałszując otoczenie zamku, kościołów, ratusza i kamienicy Loitzów uzyskano karykaturę Starego Miasta, w dodatku nagradzaną jako dzieło urbanistyki współczesnej. Miasto zostało pozbawione wnętrza krajobrazowego rzeki przecinającej miasto, odbieranego z trzech mostów i obu brzegów.
I. 5. 2. 3. Wartościowe zespoły krajobrazowe z efektowną architekturą to: zabudowa Wałów Chrobrego z parkiem Żeromskiego, gmach Urzędu Miasta z założeniem Jasnych Błoni i parkiem Kasprowicza, kompleks Cmentarza Centralnego, dwa historyczne place parad: Żołnierza i al. Niepodległości, plac Zwycięstwa z Bramą Portową i plac Hołdu Pruskiego z Bramą Królewską, oś al. Jedności Narodowej, ul. Wielkopolska, aleja Piastów i Piłsudskiego z placami: Grunwaldzkim, Sprzymierzonych, Kościuszki; kompleksy koszarowe: przy ul. Potulickiej, Narutowicza, Żołnierskiej, Łukasińskiego, Wojska Polskiego, Ku Słońcu; zespoły szpitalne: w Zdunowie, przy ul. Unii Lubelskiej, Wyzwolenia, Piotra Skargi, Powstańców Wielkopolskich, Strzałowskiej; zespoły fabryczne w Żydowcach, przy ul. Kolumba, na Skolwinie, w tym znaczna część obszarów stoczniowych, port wolnocłowy, zabudowania lotniska, itp.
I. 5. 2. 4. Zespoły krajobrazowe o wysokich walorach, ale częściowo zdeformowane: plac Tobrucki, al. 3 Maja, plac Batorego i Zawiszy, część miejska i alejowa ul. Wojska Polskiego, ul. Bohaterów Warszawy, Krzywoustego, Potulicka i Narutowicza. Znacznie zdeformowane, ale nadal czytelne zostało Niebuszewo-Bolinko, ciąg krajobrazowy ul. Niemierzyńskiej, centrum Krzekowa z ul. Szeroką, ul. Miodowa i plac kościelny Osowa, nawsie Warszewa, Skolwina i Golęcina.
I. 5. 2. 5. Ważnym elementem krajobrazowym dla Szczecina jest strefa podmiejska, bogata w lasy i wody a także dawne wsie, zespoły młynów i inne relikty przeszłości. Na uwagę zasługuje obszar zespołu parków Lasu Arkońskiego i graniczącego z nim kompleksu Puszczy Wkrzańskiej, teren parku leśnego Zdroje graniczący ze Szczecińskim Parkiem Krajobrazowym - Puszczą Bukową. Park leśny w Zdrojach, pochodzący z adaptacji wyrobisk poprzemysłowych i urządzono jako kompleks rekreacyjny o znacznej chłonności, przechodzący w kulturowo ukształtowany zespół leśny Puszczy Bukowej i zespół stawów młyńskich nad rzeką Osówką, który do wojny pełnił rolę ciągu spacerowego z młynami zmienionymi w lokale gastronomiczne.
I. 5. 2. 6. Wartością budującą fizjonomię miasta są sylwety zabudowy, widoczne z terenów dróg dojazdowych. Należą do nich sylweta Starego Dąbia od strony zachodniej, sylweta skarpy Starego Miasta w widoku z autostrady i najazdu od strony wschodniej (Łasztownia). Sylwety wzgórz Warszewskich z widoku od południa wraz z doliną Bolinka, najazd od południa ul. Mieszka I z sylwetą koszar i śródmieścia, zamknięcia krajobrazowe śródmieścia od zachodu tzw. Alpami Turzyńskimi.
I. 5. 2. 7. We wnętrzu miasta występują liczne otwarcia i lokalne dominanty krajobrazowe, które stanowią o wartościach kompozycji miasta. Bardzo ważny, istotny dla wizerunku miasta, jako portu morskiego, jest widok ze szlaków wodnych. Część krajobrazu dolin Odry i Regalicy

stanowi elementy locji i jako taki był od wieków elementem orientacji dla żeglarzy. Brzeg zachodni - wysoki, obudowany i sylwetowo urozmaicony - jest efektem świadomych działań inwestycyjnych, i stanowi ciąg odrębnych historycznie miejscowości otwartych na dolinę rzeki. Kształtowanie i ochrona wartości krajobrazowych skarpy nadodrzańskiej są elementami utrzymania tożsamości miasta wynikającej z jego korzeni, jako miasta morskiego położonego w głębi lądu.

I. 5. 3. RELIKTY OSADNICTWA PRADZIEJOWEGO I ŚREDNIOWIECZNEGO (STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE)

I. 5. 3. 1. Źródła historyczne do dziejów miasta obejmują okres stosunkowo najnowszy, a osadnictwo na terenach miasta rozpoczęło się już 8 000 lat przed naszą erą. W trakcie różnych prac ziemnych archeolodzy gromadzą wiedzę o dawnych mieszkańcach oraz uzupełniają informacje o warunkach życia w Szczecinie w czasach historycznych. Ślady osadnicze, osady, grodziska, cmentarzyska występują na tyle licznie, że nie ma ani potrzeby, ani możliwości przeprowadzenia natychmiastowych badań i dokumentacji archeologicznej wszystkich reliktów, szczególnie, że wyniki badań archeologicznych są uzależnione od poziomu wiedzy i techniki badawczej, która rozwijając się pozwala na bardziej precyzyjny odczyt znalezisk.
I. 5. 3. 2. Na podstawie rozpoznania terenowego oraz badań dokumentacyjnych określono obszary ważne z punktu widzenia badań archeologicznych; zestawienie tych obszarów znajduje się w tomie IV „Aneksy".
I. 5. 3. 3. Wartości naukowe zasobu reliktów osadniczych, wymagających badań archeologicznych, obejmują całość obszarów osadnictwa średniowiecznego: na terenie Starego Miasta, Łasztowni, klasztoru Kartuzów na Grabowie i Starego Dąbia, gdzie wielometrowa struktura warstw kulturowych jest nośnikiem różnych informacji historycznych, co powoduje, że jednostki te są wykazane jako potencjalny zasób archeologiczny.

I. 5. 4. ZABYTKI RUCHOME I WARTOŚCI NIEMATERIALNE

I. 5. 4. 1. Wartością kulturową, mającą pośrednie oddziaływanie na warunki zagospodarowania przestrzeni miejskiej, jest zasób zabytków ruchomych. W zasobie tym, obok artystycznego wyposażenia budynków, dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego oraz kolekcji, są zlokalizowane bezpośrednio w przestrzeni miejskiej historyczne: pomniki, fontanny i inne formy plastyczne, a także niektóre wyposażenia budowli wpisane do rejestru zabytków lub znajdujące się w ewidencji konserwatorskiej.
I. 5. 4. 2. Grabieże wojenne i powojenne oraz dewastacje zubożyły zasób zabytków ruchomych; z ulic i placów Szczecina zniknęły pomniki, często bardzo wartościowe tylko, dlatego, że były wytworem innej kultury i historii poprzedniego narodu. Tylko niektóre obiekty, o czysto artystycznych wartościach, zostały zachowane; do tej kategorii należą rzeźby: Samarytanina i kolumny Napoleona przed szpitalem przy ul. Unii Lubelskiej, centaur z tarasów Wałów Chrobrego, kilkanaście pomników nagrobnych, kilka drobnych form rzeźbiarskich w różnych miejscach miasta, najczęściej powiązanych z obiektami architektonicznymi oraz liczne dzieła sztuki i pomniki ustawione na placach i ulicach po wojnie. Do rejestru zabytków wpisano wyposażenie jednej restauracji, apteki i kilku sklepów.
I. 5. 4. 3. Niematerialne wartości kulturowe tworzy historia miasta z jej symbolami, nazwami i znakami stanowiącymi o ciągłości tradycji, możliwymi do utrzymania i ochrony. Bezsprzeczną wartością niematerialną jest historyczny herb miasta i barwy oraz nazewnictwo historycznych jednostek administracyjnych. Nazwy topograficzne wód, wzniesień, dolin i uroczysk, nazwy ulic, placów, parków, urządzeń technicznych (mosty). Do tej kategorii wartości należą także nazwy własne budynków i zespołów zabudowy.

I. 5. 5. DOBRA KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

I. 5. 5. 1. Do kategorii obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej na terenie miasta Szczecina, na podstawie badań specjalistów zalicza się:
- budynek plombowy przy ul. Wojska Polskiego 51,
- budynek narożnikowy ul. Piotra Skargi 5 – 5a, ul. Zaciszna 4a,
- budynek plombowy przy pl. Zgody 1,
- część budynku biurowego dawnej „Baltony”, tzw. „Grzybek” przy ul. Gdańskiej 40,
- kościół pw. Św. Krzyża przy ul. Wieniawskiego 5a,
- kościół pw. Miłosierdzia Bożego na osiedlu Książąt Pomorskich, ul. Przyjaciół Żołnierza 45,
- kościół pw. św. Ottona na osiedlu Zawadzkiego, pl. Św. Ottona 1,
- osiedle „Kotwica” przy pl. Kilińskiego.

I. 5. 5. 2. Za podstawę doboru kryteriów oceny obiektów stanowiących dobra kultury współczesnej przyjęto uznany powszechnie fakt, że architektury współczesnej nie daje się ująć w kategoriach "klasycznej estetyki".

I. 5. 6. PROCESY PRZEKSZTAŁCEŃ STRUKTURY FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNEJ SZCZECINA

I. 5. 6. 1. Wielowiekowy rozwój przestrzenny miasta zdeterminował podstawową strukturę funkcjonalno – przestrzenną, która po wojnie została zagospodarowana i w niezbędnym zakresie odtworzona ze zniszczeń wojennych przez mieszkańców, którzy od lat 50-tych podejmowali próby jej „poprawiania” za pomocą inwestycji opartych na bardzo ambitnych planach. Plany te zostały zrealizowane częściowo na terenach przemysłowo-portowych i nowych terenach mieszkaniowych. Zamiary likwidacji zabudowy XIX-wiecznej nie doczekały się spełnienia, co pozwoliło na uniknięcie zasadniczych przekształceń miasta, tworząc jedynie lokalnie zaburzenia form wnętrz urbanistycznych i groteskowe struktury zabudowy niektórych ważnych ciągów ulicznych.
I. 5. 6. 2. W okresie powojennym Szczecin, pozbawiony dzielnicy staromiejskiej, rozwinął usługowe struktury śródmiejskie na terenie głównych ulic dzielnicy mieszkalnej z końca XIX i początku XX w. Stare Miasto zostało odbudowane jako osiedle mieszkaniowe, co wykluczyło powrót na te tereny funkcji śródmiejskich i miasto jest obecnie postrzegane jako pozbawione śródmieścia – „serca miasta”.
I. 5. 6. 3. Rozwój zabudowy mieszkaniowej, postępujący w poprzednich wiekach głównie w kierunku południowo-zachodnim (Gumieńce, Pogodno), został zahamowany i skierowany na obszary północne i prawobrzeże. Większość zmian w strukturze wynikała z uprzywilejowywania terenów przemysłowych, propagandowej potrzebie likwidacji oficyn i rozgęszczenia śródmieścia oraz łatwości budowania osiedli wielorodzinnych na terenach niezagospodarowanych.
I. 5. 6. 4. Polityka gospodarcza w okresie powojennym eksploatowała rabunkowo istniejące struktury budowlane i przestrzenne, koncentrując się na odbudowie przemysłu, zagospodarowaniu terenów wojskowych, utrzymaniu portu, wypełnieniu odziedziczonych struktur mieszkalnych, a następnie budowie wielorodzinnych osiedli mieszkaniowych. Ogólny niedobór dóbr konsumpcyjnych oraz niska zamożność mieszkańców nie sprzyjały nawet utrzymaniu dawnych obiektów handlowo-usługowych, nie wspominając o ich rozwoju, co skutkowało zaniechaniem inwestycji w miejskie funkcje centrotwórcze i usługowe.
I. 5. 6. 5. Część terenów rekreacyjnych, będących w doskonalej kondycji jeszcze kilka lat po wojnie i cieszących się popularnością wśród mieszkańców, została z czasem wyeksploatowana i uległa zniszczeniu z powodu braku środków na remonty i bieżące utrzymanie. W okresie tym doprowadzono do znacznej dekapitalizacji komunalnych zasobów mieszkaniowych, społecznych, przemysłowych i infrastrukturalnych.

I. 5. 6. 6. Okres przemian ustrojowych uruchomił nowe mechanizmy rynkowe oraz zmianę podejścia do własności prywatnej. Żywiołowo rozwijający się handel, wolność gospodarcza dla przedsiębiorczości i brak parasola ochronnego dla sektora państwowego, poprzez system uwłaszczeń doprowadziły do utrwalenia przypadkowych i często niekorzystnych stanów władania gruntami. W wyniku komunalizacji nieruchomości zarządzanych przez administrację stopnia podstawowego i nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, a także nieruchomości potrzebnych do realizacji zadań publicznych, miasto uzyskało ogromny majątek o niekomercyjnym charakterze.
I. 5. 6. 7. Od początku największymi enklawami gruntów miejskich, możliwych, do co najmniej częściowego zagospodarowania na cele inwestycyjne, były i są: teren lotniska w Dąbiu (ok. 200 ha), Ostrów Mieleński (ok. 137 ha) i Trzebusz (ok. 50 ha). Nie licząc znacznie większych terenów lasów i zieleni miejskiej, których komercyjne wykorzystanie jest wykluczone. Pozostałe tereny inwestycyjne pozostające we władaniu gminy, to niewielkie działki, z których zaledwie kilka ma powierzchnię od 20 ha do 30 ha.
I. 5. 6. 8. Swobody ekonomiczne i rozwój indywidualnej przedsiębiorczości ujawniły możliwości i potrzeby poprawy warunków zamieszkiwania dużej grupy mieszkańców. Gwałtownie wzrosło, utrzymujące się do dnia dzisiejszego, zainteresowanie zabudową jednorodzinną i apartamentową, co spowodowało:
- wzrost zainteresowania terenami budowlanymi w dzielnicach Zachód i Północ oraz na obrzeżnych obszarach dzielnicy Prawobrzeże,
- rozwój zabudowy średniej i niskiej intensywności realizowanej przez Towarzystwo Budownictwa Społecznego,
- zwiększenie udziału deweloperów w rynku, budujących zabudowę plombową i apartamentową,
- poszukiwanie przez mieszkańców Szczecina terenów budowlanych i gotowych mieszkań w gminach ościennych oferujących korzystniejsze warunki finansowe.

Zjawiska te zwiększyły presję na tereny pozostające nadal w użytkowaniu rolniczym oraz oczekiwania mieszkańców na budowę podstawowej struktury miejskiej (drogowej, technicznej, społecznej, itp.).
I. 5. 6. 9. Opisanym procesom towarzyszył dynamiczny rozwój motoryzacji. W efekcie przekroczone zostały nawet o 100% wszelkie wskaźniki przyjmowane w poprzednim systemie politycznym i dopuszczalne w starej zabudowie. Problemy komunikacyjne narastają, stając się coraz częściej przedmiotem konfliktów.
I. 5. 6. 10. Stan obecny charakteryzują następujące zjawiska, którym przypisać można miano trendów długoterminowych:
- upadek lub utrata dawnej pozycji tradycyjnych branż usług, produkcji i składowania łącznie z ograniczaniem udziału gospodarki morskiej i intensywności wykorzystania nabrzeży,
- gwałtowny rozwój handlu i usług wraz z obserwowaną koncentracją w handlu (na wszystkich poziomach) oraz rozwojem usług komercyjnych, w tym w coraz większym stopniu usług niematerialnych,
- rozwój turystyki przyjazdowej w bardzo wielu dziedzinach, począwszy do napraw samochodów po usługi medyczne oraz usługi face i body liftingu,
- rozwój informatyzacji i zapotrzebowania na dostęp do szybkiego Internetu i technik przesyłu danych i obrazu,
- wzrastająca presja na środowisko przyrodnicze, przy rosnących wymaganiach w zakresie jego ochrony i poziomu jakości życia oraz rosnącym zapotrzebowaniu na rekreację czynną,
- bardzo głębokie przemiany demograficzne zmieniające w istotny sposób potrzeby w zakresie oświaty i opieki społecznej,
- dekapitalizacja komunalnych zasobów mieszkaniowych i ograniczanie gminnego zasobu nieruchomości,

- wzrost obciążeń związanych z deglomeracją i korzystaniem przez mieszkańców obszaru metropolitalnego ze struktur miejskich,
- wzrost znaczenia własności prywatnej i presji na wolne tereny pod zabudowę,
- wzrost presji motoryzacyjnej,
- zmiany w systemie struktury wartości, wzrost oczekiwań społecznych w zakresie obsługi mieszkańców oraz jakości i dostępności usług, przy równoczesnym utrzymywaniu typowych dla dnia dzisiejszego zagrożeń (związanych z bezpieczeństwem mieszkańców i różnego typu patologiami, itp.).

I. 5. 6. 11. Skutki wskazanych trendów znajdują odzwierciedlenie w już uchwalonych lub przygotowywanych politykach, będących realizacją Strategii Rozwoju Szczecina oraz w innych dokumentach programowych gminy.

I. 5. 7. OPIS STRUKTURY FUNKCJONALNO–PRZESTRZENNEJ MIASTA

I. 5. 7. 1. Dynamiczny rozwój Szczecina po wschodniej stronie Odry oraz utrzymujące się ograniczenia komunikacyjne na Międzyodrzu spowodowały, że struktura miasta w naturalny sposób odzyskała możliwość utworzenia dwubiegunowego układu ośrodków centralnych: Prawobrzeże – Lewobrzeże. Struktura ta jest po obu stronach zaledwie zarysowana: centrum Lewobrzeżne charakteryzuje koncentracja usług o znaczeniu ogólnomiejskim, regionalnym, krajowym i międzynarodowym; które zlokalizowane są głównie w Śródmieściu oraz dzielnicy Zachód, natomiast na Prawobrzeżu kształtuje się centrum o znaczeniu lokalnym i podmiejskim, skierowanym na bezpośrednie otocznie miasta.
I. 5. 7. 2. Usługi, produkcja i składowanie koncentrują się w lewobrzeżnej części miasta – na obszarach: wzdłuż Odry (Międzyodrze, osiedle Drzetowo), w osiedlach Pomorzany i Gumieńce, a w prawobrzeżnej części miasta – w osiedlach: Załom, Żydowce˜ Klucz, Płonia – Śmierdnica – Jezierzyce, w rejonie ulic: Struga, Wiosenna, Pomorska, Kniewska.
I. 5. 7. 3. Koncentracja funkcji portowej ma miejsce na terenach Międzyodrza oraz na lewym brzegu Odry Zachodniej.
I. 5. 7. 4. Zasadniczą funkcją na terenie miasta, we wszystkich dzielnicach poza Międzyodrzem, jest funkcja mieszkaniowa i związane z nią usługi.
I. 5. 7. 5. Administracyjny podział miasta dzieli je na cztery dzielnice: Śródmieście (wraz z Międzyodrzem), Północ, Zachód i Prawobrzeże. Dzielnice są jednostkami podziału administracyjnego stworzonymi dla celów statystyczno-organizacyjnych bez reprezentacji społecznej. Na ich terenie znajduje się 35 osiedli, będących jednostkami pomocniczymi, które w wyborach samorządowych wyłaniają spośród swoich mieszkańców rady osiedla.

I. 5. 8. STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW

I. 5. 8. 1. Powierzchnia Miasta Szczecina oraz struktura użytkowania gruntów charakteryzuje się dużą trwałością w stosunku do lat ubiegłych. Wyraźnie dominujący jest udział kompleksów przyrodniczych, na które składają się różne formy zieleni, lasów, parków, ogródków działkowych, wód stojących, płynących i rowów. Tereny zieleni oraz wody odgrywają znaczącą rolę w obrazie miasta, wzbogacając jego walory krajobrazowe. Dodatkowo atrakcyjność krajobrazu podnosi urozmaicona i bogata rzeźba terenu. Do zmian istotnych należy zaliczyć przejęcie przez gminę Police 24 ha gruntów w związku z ze zmianą przebiegu granic Szczecina, będącą konsekwencją uznania wniosku osiedla rzemieślniczego przy ul. Ofiar Stutthofu.
I. 5. 8. 2. Walory przyrodnicze łącznie z ciekawymi rozwiązaniami kompozycyjnymi ulic, placów oraz zachowaną eklektyczną zabudową Śródmieścia i osiedli willowych, można zaliczyć do najcenniejszych i najciekawszych elementów historycznie ukształtowanego wizerunku Szczecina.

Tab. 6. Struktura użytkowania gruntów w latach 2003-2007

Rodzaj użytkowania	Powierzchnia terenu w kolejnych latach [km^2]					Struktura użytkowania [%]
	2003	2004	2005	2006	2007	2007
Użytki rolne *(grunty orne, sady, łąki, grunty rolne zabudowane, grunty rolne pod stawami, grunty rolne pod rowami, pastwiska)*	70,00	68,93	68,05	68,86	68,51	22,69
grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione	54,96	55,39	57,07	57,39	57,19	18,94
wody	72,25	72,26	72,31	72,02	72,04	23,86
Tereny zabudowane i zurbanizowane *(tereny mieszkalne, przemysłowe, inne tereny zabudowane, zurbanizowane tereny, tereny wypoczynku)*	63,02	63,85	63,55	62,71	62,86	20,82
Tereny komunikacji i transportu	25,08	24,93	24,96	25,11	25,07	8,30
Użytki kopalne	0,45	0,45	0,43	0,43	0,43	0,14
Użytki ekologiczne	0,34	0,34	0,34	0,34	0,35	0,11
Nieużytki	8,13	8,18	8,12	8,11	8,11	2,68
Tereny różne	7,95	7,76	7,42	7,37	7,42	2,46
Ogólne	**302,18**	**302,09**	**302,25**	**302,34**	**301,98**	**100,00**

**łącznie z gruntami poza granicami miasta w Mrzeżynie, stanowiącymi własność komunalną.*
Źródło: Biuro Geodety Miasta.

Tab. 6a. Struktura mienia komunalnego (grunty) w latach 2001-2006

Lata	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Łączna pow. gruntów komunalnych	129,6 km^2.	131,3 km^2 (w tym w granicach admin. miasta 28, 6km^2)	133,6 km^2 (w tym w granicach admin. miasta 131 km^2)	130,2 km^2 (w tym w granicach admin. miasta 130 km^2)	133,3 km^2 (w tym w granicach admin. miasta 133 km^2)	141,9 km^2 (w tym w granicach admin. miasta 141,9 km^2)
Udział zasobu komunalnego w ogólnej pow. Szczecina	41,06%	42,75%	44,42 %.	43,23%	44,31%	47,18%
Grunty: w wieczystym użytkowaniu	6,53%	6,57%	6,55%	6,57%	6,29%	5,76%
w dzierżawie	4,08%	3,83%	4,98%	3,10%	3,39%	3,38%
grunty pod drogami	5,97%	5,58%	5,51%	5,72%	5,81%	7,13%
grunty pod zasobami mieszkaniowymi	4,25%	4,73%	4,68%	4,89%	4,82%	4,55%
grunty oddane w zarząd	25,54%	8,05%	6,00%	8,21%	6,29%	4,58%
pozostałe grunty	brak danych	20,38%	21,43%	20,32%	21,97	23,56%
zasoby gruntów	53,63%	50,85%	50,85%	51,19%	51,47%	51,04%

**Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej, Raporty o stanie mienia komunalnego*

Tab. 6b. Struktura mienia komunalnego (rzeczowy majątek trwały) w latach 2001-2006

Rzeczowy majątek trwały / lata	2001	2002	2003	2004	2005	2006
grunty	78%	84,9%	83,8%	82,73%	83,3%	84,3%
budynki i lokale,	6%	3%	3,1%	9,32%	8,9%	7,9%
obiekty inżynierii lądowej	10%	6%	5,8%			
pozostałe (maszyny i urządzenia, przyrządy, ruchomości i wyposażenia, inwestycje rozpoczęte, środki transportowe)	6%	6,1%	7,2%	7,95%	7,9%	7,8%

**Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej, Raporty o stanie mienia komunalnego*

I. 5. 9. DZIELNICA ŚRÓDMIEŚCIE I MIĘDZYODRZE

I. 5. 9. 1. Obszar Śródmieścia i Międzyodrza stanowią tereny o bardzo dużym zróżnicowaniu funkcjonalnym i fizjonomicznym. W Śródmieściu znajduje się centrum dzielnicy i całego miasta, dominuje tu intensywna zabudowa mieszkaniowo–usługowa. Jest to obszar lokalizacji głównych funkcji miejskich, w szczególności: administracji publicznej i wszelkich funkcji

usługowych. Jest to największa koncentracja miejsc pracy dla mieszkańców całego miasta. Strukturę budowlaną w głównej mierze stanowi zabudowa historyczna oraz XIX–wieczny układ urbanistyczny o wysokich walorach kompozycyjnych i dużej wartości kulturowej. Międzyodrze to obszar praktycznie pozbawiony stałych mieszkańców, zdominowany funkcją portu i przemysłu przyportowego. Istotne są tu również funkcje transportowe, zarówno łączące port z zapleczem lądowym, jak i tranzyt wewnątrzmiejski pomiędzy lewo- i prawobrzeżem. Dominującą rolę odgrywają układy komunikacji kolejowej, drogowej i wodnej. Jest to, po Śródmieściu, drugie ważne skupisko miejsc pracy. W krajobrazie Międzyodrza dominuje jednak przyroda, na której obrzeżach występuje intensywny krajobraz przemysłowy. W części południowej Międzyodrza dominującym elementem zagospodarowania są, wymagające ochrony, łąki, łęgi i lasy wraz z systemem kanałów w obrębie Wyspy Puckiej i Ostrowa Bryneckiego.

I. 5. 9. 2. W obrębie Śródmieścia, w strefie przyodrzańskiej, na terenie osiedla Drzetowo–Grabowo znajdują się obiekty związane z gospodarką morską, głównie przemysłem stoczniowym, stanowiące południowe ogniwo pasma przemysłowego sięgającego aż do Polic. Na południu dzielnicy, w rejonie ul. Kolumba, w dawnych obiektach poprzemysłowych, koncentruje się handel hurtowy i wielkogabarytowy. Znaczącą część obszaru południowego Śródmieścia zajmują koszary i tereny wojskowe w rejonach ulic Narutowicza, Potulickiej, Sowińskiego i Kusocińskiego, częściowo przejęte przez wyższe uczelnie.

I. 5. 10. DZIELNICA PÓŁNOC

I. 5. 10. 1. Dzielnica Północ to zbiór dawniej samodzielnych wsi, powiązanych wspólnymi ciągami komunikacji drogowej i kolejowej, które zostały silnie zurbanizowane w obszarze nadodrzańskim, ale w pasie wzgórzowym pozostały do połowy XX w. obszarem o rolniczo-rzemieslniczym charakterze. Obecnie dzielnica ta ma charakter pasma z kilku terenami węzłowymi, stanowiącymi centra osiedli: pasmo dolne, nadodrzańskie stanowią tereny funkcji przemysłowo-portowych, komercyjnych, pasmo krawędziowe - strefa zieleni zabezpieczającej i krajobrazu otwartego, wykorzystywana na zieleń publiczną, ogrodnictwa, sady i ogrody działkowe, pasmo wysoczyzny Wzgórz Warszewskich - tereny mieszkalnictwa i usług ze znacznymi obszarami terenów rolnych o niskiej produktywności.

I. 5. 10. 2. Na Wysoczyźnie Warszewskiej rozlokowana jest przede wszystkim zabudowa o funkcji mieszkaniowej. Część terenów mieszkaniowych zlokalizowana w pobliżu dzielnicy śródmiejskiej charakteryzuje się wysoką intensywnością (osiedla wielorodzinne: Książąt Pomorskich, Bandurskiego, Drzetowo); w miarę oddalania się od centrum intensywność zmniejsza się (osiedla jednorodzinne: Żelechowa, Warszewo, Bukowo, Golęcino - Gocław, Skolwin). Szczególną formą są tu założenia ruralistyczne o średniowiecznej proweniencji w rejonach: ul. Inwalidzkiej (Skolwin), w rejonie ulic: Kościelna, Nehringa (Stołczyn) oraz w rejonie ulic: Szczecińska, Poznańska (Warszewo). Tereny tych wsi zachowały niwę siedliskową, część zabudowy zagrodowej, i częściowo niwę uprawową, z charakterystycznym podziałem pól.

I. 5. 10. 3. Podstawowe funkcje dzielnicy od lat ulegają przekształceniom, za którymi nie nadążają zmiany infrastrukturalne. Barierą rozwoju dzielnicy jest wyeksploatowany przemysł, fatalny stan dróg, znaczna ilość prywatnych terenów o podziałach rolnych, wolne tempo uzbrajania terenów, słabe nasycenie usługami.

I. 5. 11. DZIELNICA ZACHÓD

I. 5. 11. 1. Dzielnica Zachód, podobnie jak Północ, jest zróżnicowaną strukturą dawnych samodzielnych ośrodków wiejskich, powiązanych, w zależności od dystansu do śródmieścia, obszarami silnie zurbanizowanymi. Podobnie w pasie nadodrzańskim występuje strefa

przemysłowa podlegająca restrukturyzacji oraz układ pasmowy ze strefą krawędziową. Układ ten jest jednak zdecydowanie mniejszy i silniej zagospodarowany, choć pasmo nadrzeczne ma charakter ekstensywny o cechach zaniedbania.
I. 5. 11. 2. Pasmo na terasie wyniesionej ponad poziom doliny rzecznej, pełni funkcje mieszkaniowe, usługowe i komercyjne (ogólnomiejskie i dzielnicowe), z przewagą funkcji mieszkaniowej o średniej i dużej intensywności. Podobnie kształtuje się struktura pasa stycznego ze śródmieściem, dalej występują tereny dawnych wsi z zachowanymi układami ruralistycznymi – Osów, Krzekowo, Gumieńce, obudowane, tworzącymi miasto ogród, wielkoobszarowymi osiedlami jednorodzinnymi – Pogodno, Gumieńce, Niemierzyn, pomiędzy którymi znajdują się tereny wojskowe, osiedla wielorodzinne, tereny zieleni rekreacyjnej i resztki zdegradowanego przemysłu.
I. 5. 11. 3. Dzielnica w strefie stycznej ze Śródmieściem jest przedłużeniem jego koncentracji usługowej i komercyjnej.
I. 5. 11. 4. Północna część dzielnicy obejmuje obszary lasów, parków, ogrodów działkowych, z enklawami jednorodzinnych osiedli mieszkaniowych. Cała dzielnica od Puszczy Wkrzańskiej na północy do rzeki Odry na południu jest bogato wyposażona w zieleń przydomową i wydzieloną, tworzącą swoisty system połączeń ekologicznych nawet z terenami zieleni na terenie Śródmieścia.
I. 5. 11. 5. Przestrzeń dzielnicy jest już w większości wypełniona strukturami zabudowy mieszkaniowej. Istniejące rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową położone są na terenie Nowego Krzekowa i Osowa Wschodniego (zabudowa jednorodzinna) oraz na terenie Gumieniec, w osiedlu Kapitanów (zabudowa wielorodzinna).

I. 5. 12. DZIELNICA PRAWOBRZEŻE

I. 5. 12. 1. Dzielnica Prawobrzeże stanowi wschodnią część miasta, złożoną z dawnej samodzielnych wsi wokół miasta Dąbie; obecnie w wyniku urbanizacji, wykształconą w formie "palczastej" na kierunkach: Gryfina, Stargardu Szczecińskiego, Pyrzyc i Goleniowa. Ogniwem centralnym układu Prawobrzeża jest węzeł komunikacyjny pomiędzy osiedlami Zdroje, Słoneczne i Dąbie. Koncentruje on usługi dzielnicowe.
I. 5. 12. 2. W dzielnicy Prawobrzeże zamieszkuje około 25% mieszkańców Szczecina. Spełnia ona wszystkie podstawowe dla nich funkcje: mieszkalnictwo, usługi, produkcja i składowanie z dominacją funkcji mieszkaniowej i usług z nią związanych oraz rekreacji. Powoli wzrasta koncentracja funkcji usługowych o charakterze ogólnomiejskim i dzielnicowym, głównie handel, administracja publiczna, instytucje finansowe a także usługi oświaty i sportu oraz ochrony zdrowia.
I. 5. 12. 3. Na obrzeżach dzielnicy znajdują się duże kompleksy leśne: Puszcza Goleniowska, Szczeciński Park Krajobrazowy "Puszcza Bukowa". Do dzielnicy należy ogromny akwen jeziora Dąbie z płaskim terenem na południe od jeziora Małe Dąbie i zespołem turystyczno-wypoczynkowym oraz lotniskiem sportowym.
I. 5. 12. 4. Duże zróżnicowanie krajobrazowe, urozmaicona konfiguracja terenu czynią dzielnicę atrakcyjną pod względem mieszkaniowym, rekreacyjnym i turystycznym. Niska klasa czystości wód jeziora Dąbie ogranicza rozwój funkcji rekreacyjno-sportowej, możliwości intensyfikacji zagospodarowania brzegów jeziora Małe Dąbie na przystanie wodne oraz stwarza zagrożenie dla korzystających z kąpieliska "Dąbie".
I. 5. 12. 5. Niewystarczająca sieć uliczna dzielnicy oraz braki infrastruktury technicznej uniemożliwiają zainwestowanie dużych obszarów dzielnicy o potencjalnych możliwościach rozwojowych funkcji mieszkaniowej (osiedla Nad Rudzianką, Trzebusz, Wielgowo, Żydowce i Śmierdnica) i komercyjnej.
I. 5. 12. 6. Wartościowy jest, pomimo zaburzeń zabudową współczesną, układ kompozycyjny Starego Dąbia, z wyodrębnionym zespołem historycznym podlegającym ochronie

konserwatorskiej oraz obszarami niezagospodarowanych terenów komunalnych, które stanowią szansę rozwojową dzielnicy jako wieloaspektowego ośrodka turystycznego.
I. 5. 12. 7. Jednym z podstawowych problemów mieszkańców tej dzielnicy jest niewystarczająca liczba miejsc pracy i konieczność długich dojazdów poprzez jedyne dogodne powiązanie komunikacyjne lewobrzeżnej części miasta ze Śródmieściem poprzez Międzyodrze.

I. 5. 13. OBSZARY MIASTA O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU

I. 5. 13. 1 W strukturze Miasta występują obszary, które ze względu na ogólną dostępność oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, przedstawiają szczególne znaczenie dla wizerunku miasta, jakości życia jego mieszkańców i sprzyjają nawiązywaniu kontaktów społecznych.
I. 5. 13. 2. Obszary ogólnodostępne tworzą strukturę powiązanych ze sobą przestrzeni o zróżnicowanej randze. Wyróżnić można reprezentacyjne przestrzenie śródmiejskie i "standardowe" (ulice i place oraz skwery o dostępie publicznym) oraz przestrzenie o znaczeniu lokalnym takie, jak centra osiedlowe, miejskie place i ulice oraz tereny rekreacji publicznej o swobodnej lokalizacji, w tym:
- skwery, ogrody, parki,
- centra sportowo-rekreacyjne,
- kąpieliska i plaże otwarte.

I. 5. 14. MIEJSKIE OBSZARY REPREZENTACYJNE

I. 5. 14. 1. Obszary reprezentacyjne miasta tworzone są przez tereny związane z obiektami i instytucjami (siedziby administracji publicznej, gospodarczej, placówki obsługi finansowej, prawnej, instytucje kultury, wystawiennictwa, przestrzenie publicznych imprez, przestrzenie zainteresowania turystycznego) oraz przez pozostałe założenia o charakterze wielkomiejskim nasycone funkcjami handlowo-usługowymi i rekreacyjnymi.
I. 5. 14. 2. Przestrzenie o szczególnym znaczeniu dla tożsamości Szczecina to: Stare Miasto i jego bezpośrednie otoczenie XIX-wieczną zabudową, pomimo że obecnie obszary te są przestrzeniami miejskimi użytkowanymi w niewielkim stopniu. Wynika to głównie z braku właściwego zagospodarowania, co utrwala „martwą przestrzeń" oraz brak koncentracji odpowiednich usług, które wpływają na witalność obszaru.
I. 5. 14. 3. Do takich miejskich obszarów reprezentacyjnych, które posiadają wybitną wartość, ale są zaniedbane należą:
- Zamek Książąt Pomorskich wraz z bezpośrednim otoczeniem (obiekt mieści: siedzibę Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego, Operę i Operetkę, galerie wystawiennicze oraz inne placówki imprezowe),
- obszar podzamcza pomiędzy ul. Panieńską, Mściwoja a Bulwarem Piastowskim (z Ratuszem Staromiejskim, obecnie Muzeum Miasta)- kościół św. Jana Ewangelisty z otoczeniem,
- Katedra św. Jakuba wraz z ul. św. Jakuba - Plac Orła Białego,
- obszar pomiędzy: kościołem Piotra i Pawła - pl. Solidarności - pl. Hołdu Pruskiego z Bramą Królewską –pl. Żołnierza Polskiego z Muzeum Narodowym, Galerią i Klubem „13-Muz" - ul. Korsarzy,
- oś: ul. ks. kard. Wyszyńskiego - pl. Brama Portowa - pl. Zwycięstwa,
- pl. Tobrucki - pl. Ratuszowy z ratuszem - pl. St. Batorego - aleja 3-go Maja - pl. Zawiszy Czarnego,

I. 5. 14. 4. Do miejskich obszarów reprezentacyjnych, które cechuje witalność, a które również wymagają zorganizowanych działań planistycznych i inwestycyjnych należą:
- obszar Wałów Chrobrego z gmachami: Urzędu Wojewódzkiego, Muzeum Narodowego i Teatru Współczesnego oraz gmachem Wyższej Szkoły Morskiej - placami Obrońców

Westerplatte, A.Mickiewicza, Parkiem Żeromskiego oraz Nabrzeżem Wieleckim i ul. Jana z Kolna z gmachem Teatru Polskiego,
- Aleja Jedności Narodowej przecinająca: pl. Lotników z gmachem Archiwum Państwowego, pl. Grunwaldzki, i zamknięta siedzibą Urzędu Miasta oraz Filharmonią Szczecińską – Jasne Błonia - Park Kasprowicza – Las Arkoński – Jezioro Głębokie,
- osie: ul. B. Krzywoustego z Pl. T. Kościuszki, oś Al. Wojska Polskiego obudowana zwartą zabudową śródmiejską oraz zabudową rezydencjonalną,
- oś: aleja Piastów - pl. Sprzymierzonych - ul. Marszałka Piłsudskiego z placami Odrodzenia, Grunwaldzkim, Rodła,
- pl. Zgody - pasaż Bogusława X - pl. Zamenhofa - ul. Jagiellońska - pl. Lotników - aleja Niepodległości,

I. 5. 15. PRZESTRZENIE LOKALNE – SUBCENTRA I KRYTERIA ICH IDENTYFIKACJI.

I. 5. 15. 1. Obszar miasta nie jest jednorodny; w niektórych miejscach posiada lokalne koncentracje uwzględniające specyfikę miejsca i jego mieszkańców.
I. 5. 15. 2. W celu identyfikacji lokalnych przestrzeni (subcentrów) na terenie miasta przyjęto następujące kryteria:
- występuje znaczna koncentracja usług zaspokajających podstawowe potrzeby lokalne lub istnieje możliwość rozbudowy programu usługowego,
- obszar posiada cechy węzłowe – znajduje się na istotnych powiązaniach komunikacyjnych, przede wszystkim komunikacji publicznej,
- obszar stanowi chętnie odwiedzaną przestrzeń lub z powodu innych uwarunkowań sprzyja nawiązywaniu kontaktów społecznych i poprawie jakości zamieszkania,
- przestrzeń przedstawia wartość użytkową, kulturową lub emocjonalną, bądź stanowi wyróżniający się układ kompozycyjny.

I. 5. 15. 3. Wyróżnia się (wg kryteriów zawartych w pkt. 1.5.15.2.) następujące przestrzenie lokalne, które ze względu na swoją strukturę i inne uwarunkowania pełnią funkcję centrum osiedlowego lub posiadają predyspozycje do wykształcenia takiego ośrodka:
1) na Lewobrzeżu:
- os. Turzyn – zespół handlowo–usługowy przy ul. Boh. Warszawy,
- os. Świerczewo – zespół handlowo–usługowy przy ul. Ku Słońcu,
- os. Pogodno obecnie targowisko Pogodno,
- pl. Kilińskiego obecnie targowisko,
- os. Bolinko – rondo Giedroycia,
- os. Skolwin dawne nawsie,
- os. Golęcino – dawne nawsie,
- os. Golęcino – Gocław: tereny w pasie nadodrzańskim, np. okolice Parku L. Koczego i ul. Grobla, okolice basenu żeglarskiego i zbiegu ulic Światowida i Koszalińskiej,
- os. Żelechowa - ul. Robotnicza,
- os. Żelechowa - obszar w widłach ul. Bandurskiego – Obotrycka przy zespole handlowo-usługowym,
- os. Warszewo – dawne nawsie,
- os. Osowo – dawne nawsie,
- os. Zawadzkiego - Klonowica – ul. Zawadzkiego,
- os. Krzekowo – ul. Szeroka,
- os. Gumieńce – zespół handlowo-usługowy przy ul. Południowej oraz otoczenie Uniwersytetu Szczecińskiego,
- os. Pomorzany – zespół handlowo–usługowy przy ul. Milczańskiej,

2) na Prawobrzeżu:
- os. Dąbie – zespół handlowy przy ul. E. Gierczak,
- os. Słoneczne - zespół handlowo–usługowy w obszarze ul. Rydla – Leśmiana,
- os. Podjuchy - obszar obecnego targowiska i przedpole kościoła przy ul. Granitowej.

I. 5. 15. 4. Tereny o cechach przestrzeni publicznych w lokalizacjach peryferyjnych i rozproszonych, posiadające unikalną funkcję, szczególne znaczenie dla mieszkańców lub wyjątkową urodę miejsca, to m.in.:
- Stadion Pogoń,
- os. Osów – kąpielisko Arkonka,
- os. Osów - Gubałówka,
- os. Głębokie – kąpielisko Głębokie,
- os. Gumieńce - Główna Brama Cmentarza Centralnego,
- Międzyodrze - kąpielisko Dziewoklicz,
- os. Zdroje - okolice Jeziora Szmaragdowego.

I. 5. 16. TERENY ZDEWASTOWANE I ZAGROŻONE PATOLOGIĄ SPOŁECZNĄ

I. 5. 16. 1. Stałe i różnokierunkowe przekształcenia miasta w procesie rozwojowym, obok zjawisk pozytywnych, powstawania obszarów wzrostu, nowych dzielnic, centrów handlowych i produkcyjno-usługowych, powoduje przyspieszoną degradację terenów wyeksploatowanych, niemodnych, powstawanie terenów zaniedbanych, na których zatrzymały się procesy modernizacji, kumulujące niekorzystne zjawiska społeczne i zachowania patologiczne.
I. 5. 16. 2. Obszary zabudowy z okresu od końca XIX do końca II wojny światowej, o zróżnicowanym standardzie wyposażenia, są traktowane jako wymagające prac remontowych i renowacyjnych, a szczególnie zaniedbane są potencjalnym ośrodkiem powstawania i utrzymywania się zjawisk patologicznych.
I. 5. 16. 3. Obszarami konfliktowymi o stale malejącej wartości użytkowej i moralnej są zespoły zabudowy blokowej, szczególnie tej o zaniżonych standardach powierzchniowych z lat 60. XX w. i blokowej wysokiej (XI kondygnacji).
I. 5. 16. 4. Tereny, na których zjawiska zaniedbania są silnie eksponowane obejmują obszar dolnego tarasu nadodrzańskiego na lewobrzeżu, zwartej zabudowy Grabowa, Nowe Miasto Centrum i część najstarszej zabudowy wielorodzinnej na Prawobrzeżu.

I. 6. MIESZKALNICTWO

I. 6. 1. Jednym z bardziej istotnych problemów życia w dużych miastach jest dostępność mieszkań (pomimo nadwyżki ich podaży na rynku nieruchomości) dla rodzin o niskich dochodach i wynikające z niewydolności ekonomicznej rodzin lub zjawisk patologicznych lokalne zagęszczenia rodzin w mieszkaniach. Według danych na koniec 2007 roku na zasoby mieszkaniowe w Szczecinie składało się 158 011 mieszkań (wzrost o 6211 lokali w stosunku do 2003 r.). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców liczba mieszkań w 2007 roku w Szczecinie wynosiła 386,24.
I. 6. 2. Przeciętna liczba osób przypadających na jedno mieszkanie w Szczecinie, w 2007 roku wynosiła 2,59 (2,68 w roku 2004). Należy podkreślić, że w porównaniu z rokiem 2000, w którym wartość wskaźnika stawiała nas na przedostatnim miejscu (tuż za Bydgoszczą), sytuacja w Szczecinie uległa poprawie. Dla porównania, w roku 2006 w Województwie Zachodniopomorskim, na jedno mieszkanie przypadały przeciętnie 2,92 osoby.
I. 6. 3. Liczba mieszkań komunalnych w Szczecinie w 2006 roku wynosiła 26 443 szt. (17,0% ogółu zasobów), a w 2004 roku 29600 szt., czyli 19,28% wszystkich zasobów mieszkaniowych. Większość mieszkań komunalnych mieści się w starych, zdekapitalizowanych budynkach. Wysoka wartość wskaźnika oznacza z jednej strony większe wpływy z tytułu czynszów,

z drugiej zaś wyższe koszty utrzymania zasobów (bieżące remonty, modernizacje związane z zapewnieniem podstawowego standardu). Wpływy z czynszów niestety nie pokrywają niezbędnych potrzeb remontowych zwłaszcza, że wielu najemców lokali komunalnych zalega z płatnościami. Większość mieszkań gminnych znajduje się w budynkach wspólnot mieszkaniowych z udziałem miasta, natomiast część mieszkań, w budynkach w całości należących do gminy. Stała sprzedaż mieszkań powoduje, że maleje liczba wspólnot z przewagą udziału miasta. Oznacza to, że osoby fizyczne mogą w coraz większym stopniu decydować o sposobach rozwiązywania problemów dotyczących nieruchomości i jej bieżącego utrzymania, ale również w coraz większym stopniu muszą współfinansować konserwacje i remonty.

I. 6. 4. Miasta starają się zachęcać najemców do wykupu mieszkań komunalnych poprzez odpowiednie regulacje prawa lokalnego. We wszystkich dużych miastach, dzięki stosowanym ulgom i preferencjom, zainteresowanie wykupem mieszkań przez ich dotychczasowych najemców jest duże. Pomimo rosnącego zainteresowania wykupem mieszkań problemem jest sprzedanie wszystkich mieszkań w budynku oraz sprzedanie mieszkań w obiektach zdekapitalizowanych. Utrzymująca się nadal duża liczba mieszkalnych budynków komunalnych wymaga utrzymywania znacznej administracji i ponoszenia kosztów prac remontowych. Niskie czynsze nie sprzyjają racjonalizacji wykorzystania zasobu komunalnego, spowalniają proces zamiany mieszkań przez osoby samotne i w podeszłym wieku.

I. 6. 5. Odnotować należy kontynuowanie programu renowacji zabudowy śródmiejskiej w powiązaniu z częściowym przemieszczeniem mieszkańców i znacznym podniesieniem standardu mieszkań, oraz przekształceniem parterów na prowadzenie działalności usługowo-handlowej i uzyskiwaniem nowej kubatury mieszkaniowej na kondygnacjach poddasza. Proces ten przebiega jednak wolno i jak dotychczas nie ma charakteru mechanizmu samofinansującego się. Niemniej należy podkreślić, że jest to sytuacja oczekiwana i oznacza przyspieszenie przekształcania kwartałów w części śródmiejskiej w zabudowę o standardzie i charakterze, które porównywalne są z występującymi w atrakcyjnych aglomeracjach europejskich. Dzięki temu następuje możliwość przekształceń tych kwartałów w kierunku zwiększenia nie tylko powierzchni handlowo-usługowej, ale także zwiększenia udziału terenów zieleni rekreacyjnej oraz budowy garaży wielokondygnacyjnych. Ze społecznego punktu widzenia, renowacja wiąże się z możliwością ograniczenia w śródmieściu uciążliwości związanych z patologiami życia społecznego, a w ten sposób podniesienia turystycznej atrakcyjności Szczecina i poczucia bezpieczeństwa.

I. 6. 6. W 2007 roku w Szczecinie oddano do użytku 2 017 mieszkań (odpowiednio w: 2006 r. – 923 mieszkań, 2005 r. – 1571). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców liczba ta wynosiła 6,2. Najwięcej mieszkań wybudowano w dzielnicach: Północ (budownictwo indywidualne oraz mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem) i Śródmieście, gdzie buduje się mieszkania spółdzielcze i społeczne czynszowe. Na Prawobrzeżu dominuje budownictwo indywidualne i społeczne czynszowe. Budownictwo mieszkaniowe w największym stopniu rozwija się na osiedlach: Żelechowa, Warszewo, Drzetowo Grabowo, Dąbie, Zdroje, Turzyn i Pogodno. O wzroście liczby mieszkań oddanych do użytkowania decydują mieszkania wybudowane na sprzedaż lub wynajem (w: 2007 r. – 960 mieszkań, 2006 r. – 365, 2005 r. – 494), przy zbliżonych wartościach oddawanych mieszkań w budownictwie indywidualnym, spółdzielczym i społecznym czynszowym.

I. 6. 7. Rośnie standard mieszkań oddawanych do użytku. Przeciętna powierzchnia nowego mieszkania w 2007 r. wynosiła 81,32 m^2 (w 2004 roku wynosiła 76,3 m^2), głównie za sprawą mieszkań wybudowanych w systemie budownictwa indywidualnego (przeciętna powierzchnia – 150,3 m^2). Spółdzielnie mieszkaniowe w dalszym ciągu nastawione są na budowę małych mieszkań poniżej 60 m^2 cieszących się największym popytem na rynku.

I. 6. 8. Zasoby mieszkaniowe zamieszkane na koniec 2006 roku wynosiły 155698 mieszkań, w tym: spółdzielni mieszkaniowych - 67 899 (43,6%), osób fizycznych - 49 454 (31,8%), gminy

- 26 443 (17,0%), Towarzystw Budownictwa Społecznego 5 737 (3,7%), zakładów pracy - 2 896 (1,9%) i pozostałych podmiotów 3 269 (2,1%).

I. 6. 9. Zanotowano spadek liczby mieszkań z tytułu tzw. ubytków mieszkaniowych o 40, o łącznej powierzchni 2 548 m^2. Najczęściej występującymi przyczynami ubytków są: zmiana przeznaczenia lokalu lub zły stan techniczny. Aż 64,3% mieszkań zlokalizowanych jest w budynkach, których wiek przekracza 25 lat, a 31,7 % % zbudowano przed 1945 rokiem.

I. 6. 10. Najwięcej mieszkań, według stanu w 2006 r., zlokalizowanych jest w dzielnicach:
Północ (20 259) – w tym: Niebuszewo (7 191) i Żelechowa (5 440), Śródmieście (58 468) – w tym na osiedlach: Niebuszewo – Bolinko (10 674), Centrum (9 886), Turzyn (8 075), Zachód (47 253), z czego szczególnie na osiedlach: Pomorzany (10 140), Pogodno (10 224), Świerczewo (7 598) i Gumieńce (6 866), Prawobrzeże (29 663) - w tym na osiedlach: Słoneczne (5 261) i Bukowe–Klęskowo (5 485).

I. 6. 11. Struktura własności lokali stanowi podstawę uwarunkowań miejskiej polityki mieszkaniowej, a mianowicie:

- w terenach śródmiejskich działania renowacyjne, połączone z likwidacją mieszkań substandardowych, są ukierunkowane na ograniczanie własności komunalnej,
- na pozostałych terenach występowania zwartej zabudowy mieszkaniowej utrzymuje się zasób komunalny o charakterze socjalnym oraz jego zasiedlanie w sposób nieprowadzący do powstawania skupisk osób i rodzin niewydolnych ekonomicznie i mających problemy społeczne,
- w osiedlach peryferyjnych o dominującej zabudowie jednorodzinnej - sukcesywne wycofywanie się z własności komunalnej.

I. 6. 12. Warunki sanitarno–socjalne mieszkań komunalnych znacznie odbiegają od standardu oferowanego przez innych inwestorów. Część mieszkań nie posiada łazienki i ogrzewana jest przez piece.

I. 6. 13. Na koniec 2007 roku w Urzędzie Miasta zostało zarejestrowanych około 14 tys. wniosków o przydział mieszkania komunalnego (w 2004 r. 12 546 wniosków), w tym do remontu 4,4 tys. (w 2004 r. 3,7 tys.), socjalne 8,6 tys. (w 2004 r. 7,9 tys.), TBS 1 tys. (w 2004 r. 0,9 tys.). Wnioski realizowane są w miarę zwalniania mieszkań w starych zasobach lub poprzez zasiedlanie mieszkań czynszowych budowanych przez TBS. Nie wszyscy oczekujący w kolejce na mieszkanie mogą jednak skorzystać z tej oferty, z uwagi na zbyt niskie dochody. Gmina musi zapewnić ok. 2 tys. lokali socjalnych przeznaczonych dla osób, które powinny otrzymać takie lokale ze względów społecznych (wchodzący w dorosłe życie wychowankowie domów dziecka, osoby niepełnosprawne, osoby z wyrokami eksmisyjnymi) oraz dla osób, których mieszkania likwidowane są w związku z budową infrastruktury komunikacyjnej itp.

I. 6. 14. Niezależnie od realizowanego komunalnego budownictwa mieszkaniowego, uwzględniając ograniczone możliwości finansowe dość dużej części społeczeństwa, Miasto uruchomiło szereg procedur umożliwiających zaspokajanie lub poprawę potrzeb mieszkaniowych ludności, m.in. przeznacza lokale mieszkalne na prowadzenie rodzinnych placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz na mieszkania chronione, udostępnia lokale socjalne najniżej uposażonym mieszkańcom miasta, stosuje preferencje w stosunku do osób niepełnosprawnych, corocznie przeznacza 15 lokali dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.

I. 6. 15. Obecne i przewidywane tempo zaspokajania potrzeb w zakresie socjalnego budownictwa mieszkaniowego wskazuje, że w okresie najbliższych dziesięciu do piętnastu lat problem ten nie zostanie rozwiązany, co wymagać będzie wskazywania w planach miejscowych terenów pod wielorodzinną, komunalną zabudowę mieszkaniową.

II. SFERA GOSPODARCZA

II. 1. GOSPODARKA MORSKA

II. 1. 1. Według stanu na 31 grudnia 2006 roku funkcjonowały w Szczecinie 923 (2004 r. – 779) podmioty gospodarki morskiej. Zatrudnienie w tym sektorze wynosiło w 2006 r. 13 520 osób, tj. 8,5% ogółu osób pracujących w mieście (2004 r. – 14 448, co stanowiło 14,6% ogółu zatrudnionych w gospodarce miasta tj. 97543 os.) (bez podmiotów o liczbie zatrudnionych do 9 osób, uczniów, osób zatrudnionych poza granicami kraju i wykonujących pracę nakładczą oraz agentów),
Główne rodzaje działalności w sektorze gospodarki morskiej obejmują:
- produkcję i naprawy statków i łodzi,
- morski i przybrzeżny transport wodny,
- przeładunek, magazynowanie i przechowywanie towarów w portach morskich.

Udział szczecińskich przedsiębiorstw w grupie przedsiębiorstw zaliczanych do gospodarki morskiej w województwie wynosił 35,4%, w tym aż 63,0% udziału miały firmy zajmujące się przeładunkami, magazynowaniem i przechowywaniem towarów w portach morskich i 63,3% udziału podmioty w sferze produkcji i napraw statków i łodzi.
Dane statystyczne potwierdzają spadek znaczenia gospodarki morskiej w gospodarce miasta, zachowuje ona jednak nadal ważne miejsce pod względem liczby oferowanych miejsc pracy oraz stwarzania warunków do działania wielu drobnych firm produkcyjnych i usługowych.

Tab. 7. Wybrane dane o gospodarce morskiej

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002	2003	2004	2006
Podmioty gospodarki morskiej [a]	820	806	777	779	923
Pracujący w podmiotach gospodarki morskiej [a]	18948	14196	14192	14448	13520

Stan w dniu 31 XII. Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób

II. I. 2. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach gospodarki morskiej Szczecina w roku 2006 wyniosły 168,5 mln zł (17,9% nakładów krajowych). Stanowiło to 11,6%ogółu nakładów inwestycyjnych w mieście (w roku 2005 r. – 240,9 mln zł i odpowiednio w roku 2003 było to 26,5% i 585,9 mln zł). Największy udział w nakładach inwestycyjnych miał Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście, realizujący Zachodniopomorskie Centrum Logistyczne, terminal kontenerowy oraz infrastrukturę portową na Półwyspie Katowickim. Odnotować należy planowany zakup przez PŻM, w stoczniach chińskich i japońskich 30 nowych jednostek pływających. Jest to wynikiem uwarunkowań ekonomicznych istniejących na rynku światowym, jak i specjalizacji branżowej i możliwości wykonawczych polskich stoczni.
II. I. 3. Port morski w Szczecinie pod względem wielkości obrotów ładunkowych zajmował w 2006 r. trzecie miejsce w kraju (po Gdańsku, Gdyni) – z udziałem w obrotach ładunkowych wszystkich portów polskich, wynoszącym 16,5% (16,7% w 2004 r.). Obserwuje się stopniowy spadek udziału obrotów portu w Szczecinie na rzecz pozostałych, dużych portów krajowych. Analiza struktury ładunków pozwala jednak zauważyć, że obraz potencjału węzłów portowych: szczecińskiego i gdańskiego zniekształca obrót ropą i ropopochodnymi w porcie gdańskim. Obroty te związane są z dostawami ropy do rafinerii gdańskiej. Jeśli odejmiemy te ładunki lub w przypadku Szczecina rozpatrywać będziemy łącznie, jako węzeł morski porty: w Szczecinie, Świnoujściu i w Policach, to okaże się, że potencjał gospodarczy obu portowych węzłów morskich jest porównywalny, z przewaga towarów masowych węźle szczecińskim. Korzystnym zjawiskiem jest wzrost obrotów ładunkowych w polskich portach z poziomu ok. 49 mln ton w 2001 r. do ok. 60 mln ton w roku 2006.

II. 1. 4. Pod względem wielkości krajowego obrotu przeładunków tranzytowych port morski w Szczecinie zajmował w 2006 r. drugie miejsce po Gdańsku. Jego udział w tranzycie morskim polskich portów wynosił w 2006 r. 13,6 (w 2004 r. 10,8%). W roku 2006 w międzynarodowym obrocie morskim przeładowano 24125 sztuk kontenerów (w 2004 r. było to 17041 sztuk), co daje trzecie miejsce w kraju – po Gdańsku i Gdyni, w której przeładowano w tym samym okresie 294331 sztuk kontenerów (z ogólnej liczby 369930 sztuk). Liczba statków transportowych wchodzących do portu w Szczecinie w roku 2006 wyniosła 2929 (w roku 2004 - 2943 sztuk), co stanowiło 16,9% wszystkich zawinięć do portów dając trzecie miejsce po Gdyni i Świnoujściu (udział 13% w roku 2004).
II. 1. 5. W roku 2006 w porcie szczecińskim liczba pasażerów w międzynarodowym ruchu pasażerskim wyniosła: 123 osoby (w 2004 r. 24450 osób), w tym przyjazdy: 68 osób (w 2004 r. 12195 osób).

Tab. 8. Międzynarodowy ruch pasażerów w porcie Szczecin

PORTY	Rok	Ogółem	Przyjazdy	Wyjazdy
Ogółem	2004	2031140	1029770	1001370
	2005	1589023	793665	795358
	2006	1625833	818998	806835
Gdańsk	2004	172601	87605	84996
	2005	198298	98849	99449
	2006	156511	76877	79634
Gdynia.	2004	433451	222618	210833
	2005	392749	193029	199720
	2006	460231	234901	225330
Szczecin	2004	24450	12195	12255
	2005	17261	8735	8526
	2006	123	68	55
Świnoujście	2004	1259592	637080	622512
	2005	906720	456905	449815
	2006	929899	468675	461224

Źródło: TABL. Rocznik statystyczny gospodarki morskiej, GUS Szczecin 2007 r.

II. 1. 6. W ostatnich kilku latach ranga portu szczecińskiego uległa obniżeniu – z czołowego miejsca pod względem wielkości obrotów ładunkowych, tranzytu oraz nakładów inwestycyjnych na modernizację, port przesunął się na dalszą pozycję i jest wyprzedzany nie tylko przez Gdańsk i Gdynię, ale również przez port w Świnoujściu, chociaż w roku 2006 zbliżył się do Świnoujścia.
II. 1. 7. W Szczecinie budową statków zajmuje się głównie Stocznia Szczecińska Nowa SA specjalizująca się w budowie kontenerowców i chemikaliowców oraz Szczecińska Stocznia Remontowa „Gryfia" S.A. zajmująca się głównie naprawą taboru. Stocznia Nowa buduje i wyposaża statki w oparciu o własne konstrukcje, technologie i metody wytwarzania, a w projektowaniu i budowie statków wykorzystuje w znacznym stopniu technikę komputerową.
II. 1. 8. Armatorzy i operatorzy eksploatują statki własne, będące własnością armatorów spoza województwa, jak i będące własnością spółek zagranicznych. Morska flota transportowa Polski to 121 statków o nośności 2532,5tys. DWT, z czego tylko 14 jednostek pływa pod banderą polską. Morska flota operatorów województwa zachodniopomorskiego to przede wszystkim statki do przewozu ładunków stałych, zbiornikowce i promy.
II. 1. 9. Ruch graniczny jednostek pływających w Szczecinie jest bardzo niewielki, jest to kilka jednostek rocznie. Zgodnie ze strategią rozwoju turystyki wodnej do Szczecina trzeba przyciągnąć, chociaż część ruchu jachtów i łodzi sportowych odwiedzających Świnoujście. Liczba jednostek odwiedzających Świnoujście, w porównaniu z Gdynią i Gdańskiem świadczy o atrakcyjności akwenów zachodnich.

TABL.9 Ruch wybranych jednostek pływających, według morskich przejść granicznych)[a]

Jachty I łodzie sportowe		Ogółem	Pod banderą			
			polską		obcą	
MORSKIE PRZEJŚCIA GRANICZNE	rok		z Polski	do Polski	z Polski	do Polski
OGÓŁEM	2004	8913	1371	1342	3119	3081
	2005	10407	1758	1712	3547	3390
	2006	9361	1817	1761	2881	2902
Gdańsk Nowy Port	2004	271	41	33	89	108
	2005	420	40	45	154	181
	2006	302	50	40	114	98
Gdańsk Górki Zachodnie	2004	118	63	42	5	8
	2005	159	93	48	10	8
	2006	176	85	55	9	27
Gdynia.	2004	267	134	92	24	17
	2005	209	111	69	14	15
	2006	277	124	92	33	28
Szczecin	2004	3	2	-	-	1
	2005	2	-	-	1	1
	2006	2	1	-	1	-
Świnoujście	2004	3231	394	403	1283	1151
	2005	3532	437	481	1355	1259
	2006	2692	370	354	950	1018

a) Bez statków transportowych.
Źródło: TABL. Rocznik statystyczny gospodarki morskiej, GUS Szczecin 2007 r. TABL.18/44/.

II. 2. TURYSTYKA

II. 2. 1. O atrakcyjności Szczecina decyduje jego położenie u ujścia Odry do jeziora Dąbie i Zalewu Szczecińskiego, w stosunkowo niewielkiej odległości od Wybrzeża Bałtyckiego (ok. 60 km) i zachodniej granicy z Niemcami (12 km oraz 150 km od Berlina). Przez Szczecin wiedzie najkrótsza śródlądowa droga wodna z Berlina do Bałtyku. W mieście krzyżują się drogi międzynarodowe łączące południe Europy ze Skandynawią oraz Berlin i Europę Zachodnią z Polską Centralną i północno-wschodnią Europą.
II. 2. 2. Atrakcyjność Szczecina podnoszą: otoczenie miasta wzgórzami i dużymi kompleksami leśnymi puszcz i parków krajobrazowych, płaski teren Międzyodrza z odnogami Odry, występowanie dużych akwenów w granicach miasta, tereny portowe, zabytki kultury materialnej, muzea, interesujący układ przestrzenny miasta i jego zabudowa, liczne parki miejskie z unikatowym drzewostanem. Szczecin odgrywa znaczącą rolę jako centrum aglomeracji i stolica regionu, jest ważnym ośrodkiem administracji i usług (logistyka, handel, nauka i kultura) oraz centrum obsługi ruchu turystycznego na Pomorzu Zachodnim.
II. 2. 3. Według stanu na koniec 2006 r. na terenie Szczecina znajdowały się 43 obiekty noclegowe z łączną liczbą miejsc wynoszącą 5205 (w roku 2004 46 obiektów i 5304 miejsc noclegowych), z czego 81,0% to miejsca całoroczne. Standard ich jest zróżnicowany i dostosowany do potrzeb osób o różnym statusie i celach pobytu w mieście. Niewiele ponad połowę, tj. 57,2% miejsc znajduje się w hotelach, niedobór występuje w grupie tanich hoteli i schronisk turystyki kwalifikowanej. Ogólny stan techniczny turystycznej bazy noclegowej ocenia się jako dobry.
II. 2. 4. W 2006 r. z noclegów w hotelach skorzystało 352,4 tys. turystów (w 2004 r. 277,5 tys. turystów), z czego 49,7% to goście zagraniczni, przy przeciętnym stopniu wykorzystania miejsc na poziomie ok. 45,8%. W okresie trzech letnich miesięcy rejestruje się w obiektach noclegowych około 60% rocznego ruchu turystycznego. Turyści preferują bazę hotelową.

Średnia długość pobytu turysty w Szczecinie w 2006 r. wynosiła 2,7 dnia, w porównaniu z innymi miastami wojewódzkimi, przeciętny pobyt turysty zagranicznego w Szczecinie należy do najkrótszych. Dane statystyczne opierają się na rejestrowanym ruchu turystycznym i nie obejmują osób przybywających do Szczecina z jednodniowymi wizytami, niekorzystających z noclegów. Szacuje się, że rzeczywisty ruch turystyczny może być nawet dwa razy wyższy niż przedstawiono. W grupie tej dominującą formą jest turystyka tranzytowa i turystyka zakupowa. Po przystąpieniu Polski do UE obserwuje się znaczny wzrost liczby turystów zagranicznych odwiedzających Szczecin w celu zakupu towarów bądź usług.

II. 2. 5. Turystyka jest za jedną z najbardziej dynamicznie rozwijających się dziedzin gospodarki miasta, a jej szczególne znacznie wynika z faktu aktywizowania wielu innych sektorów gospodarki (m.in. transportu, łączności, produkcji, budownictwa, działalności finansowej i ubezpieczeniowej).

II. 2. 6. Z uwagi na uwarunkowania przestrzenne oraz ze względów ekonomicznych funkcja turystyczna jest uważana za jedną z głównych funkcji miasta. Członkostwo w Unii Europejskiej zwiększa zainteresowanie Szczecinem. Obok rozwoju handlu obserwuje się rozwój usług specjalistycznych, jak: motoryzacyjne, zdrowotne typu face lifting i body lifting, w zakresie kultury i rozrywki, krawiectwa, dóbr luksusowych (jubilerstwo, meblarstwo, antyki itp.), specjalizowanej gastronomii (np.: kuchni rybnej). W większości przypadków są to usługi nieuciążliwe, lokowane w śródmiejskiej części miasta.

Tab. 10. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania

WYSZCZEGÓLNIENIE		Obiekty [a]	Miejsca noclegowe [a]		Korzystający z noclegów	Udzielone noclegi
			razem	w tym całoroczne	w tys.	
OGÓŁEM	2001	45	5066	4116	291,3	501,2
	2002	49	5616	4772	274,6	488,6
	2003	46	5312	4712	289,3	507,6
	2004	46	5304	4814	347,5	590,1
	2006	**43**	**5205**	**4217**	**352,1**	**630,8**
Hotele	2001	13	2376	2376	200,8	323,8
	2002	16	2814	2814	203,3	354,1
	2003	15	2758	2758	220,4	354,1
	2004	17	2881	2881	277,5	442,2
	2006	**17**	**2977**	**2977**	**285,0**	**483,2**
Schroniska młodzieżowe	2001	3	240	174	10,4	25,4
	2002	4	384	174	10,9	24,3
	2003	4	264	164	10,7	20,8
	2004 [b]	4	264	174	10,5	21,8
	2006	**-**				
Kempingi	2001	1	250	—	1,7	2,5
	2002	1	134	—	0,9	1,9
	2003	1	250	250	2,5	4,0
	2004	1	250	250	3,6	5,5
	2006	**2**		**216**	**7,5**	**15,2**
Zespół ogólnodostępnych domków turystycznych	2001	1	134	—	0,9	1,8
	2002	1	242	242	1,7	2,9
	2003	1	14	14	0,6	1,0
	2004	1	38	38	1,3	2,5
	2006					
Pozostałe obiekty	2001	27	2066	1566	77,6	147,7
	2002	27	2042	1542	57,7	105,5
	2003	25	2026	1526	55,2	127,8
	2004 [c]	23	1871	1471	54,7	118,1
	2006	**7**		**1132**	**17,6**	**45,4**

a Stan w dniu 31 VII. b Szkolne schroniska młodzieżowe. c W tym inne obiekty hotelowe.

Tab. 11 Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki

WYSZCZEGÓLNIENIE		Turyści zagraniczni w tys.	Noclegi udzielone turystom zagranicznym w tys.
OGÓŁEM	2001	142,9	234,8
	2002	135,8	242,9
	2003	142,2	243,6
	2004	191,8	322,7
	2006	**175,1**	**320,8**

II. 3. PODMIOTY GOSPODARCZE

II. 3. 1. Ogólny obraz gospodarki miasta jest wynikiem transformacji struktur zbudowanych przed rokiem 1989. Charakteryzował je niewielki udział usług o niskiej jakości oraz duże znaczenie tradycyjnych przemysłów: odzieżowego, spożywczego, papierniczego, motoryzacyjnego i konstrukcji stalowych. Poza wiodącą gospodarką morską brak ośrodków badawczo-rozwojowych i silniejszych związków z nauką. Miejsca pracy oferowane w przemyśle nie wymagały wysokich kwalifikacji pracowniczych.
Transformacja gospodarki spowodowała, że w wyniku silnej konkurencji zewnętrznej dotychczasowe branże straciły na znaczeniu, co poskutkowało spektakularnymi upadłościami znanych dotychczas, markowych firm. Zwrot w gospodarce zmienił jej obraz, uaktywniając rozwój transportu, handlu i usług oraz dziedzin związanych z obsługą firm i nieruchomości. Zaczęły pojawiać się nowe, dotychczas nieznane zawody (np.: związane z Internetem, telewizją kablową i mediami elektronicznymi, marketingiem i reklamą itp.).
II. 3. 2. Obecnie Szczeciński obszar gospodarczy (uwzględniając potencjał Polic, Gryfina, Stargardu Szczecińskiego, Goleniowa oraz powiązanego z nimi funkcjonalnie Świnoujścia) charakteryzuje koncentracja około 50% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w województwie. Największe znaczenie mają wprawdzie nadal gospodarka morska i przemysł stoczniowy, ale bardzo wyraźny wpływ na strukturę PKB ma rozwój usług, w tym tych, powiązanych z turystyką. Transgraniczne relacje tego obszaru sprzyjają rozwojowi usług związanych z obsługą podmiotów gospodarczych, w tym logistycznej obsługi europejskich relacji transportowych i obszaru wpływu.
II. 3. 3. W Szczecinie na koniec 2006 roku działało, w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, 157,9 podmiotów gospodarki narodowej (153 podmioty w 2004 r.) i była to jedna z najwyższych wartość wskaźnika wśród miast wojewódzkich, po Warszawie (178,6) i Poznaniu (158,6). Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w końcu grudnia 2007 roku wynosiła 64 394 jednostek. Rejestracja ta obejmuje również takie podmioty, pośrednio związane z działalnością gospodarczą, jak: fundacje, związki pracodawców itp. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w roku 2007, w stosunku do tego samego okresu roku 2006, zwiększyła się o 0,3%, a w stosunku do roku 2005 − o 1,1%. Oznacza to, że w stosunku do lat poprzednich tempo wzrostu liczby jednostek jest ujemne. Obserwacja w dłuższym okresie czasu wskazuje na stabilizację liczby podmiotów, z niewielkimi fluktuacjami ich liczby. Do sektora prywatnego w roku 2007 zaliczono 97% ogółu zarejestrowanych jednostek. Udział jednostek prywatnych w ogólnej zbiorowości zarejestrowanych podmiotów utrzymuje się od roku 2001 na zbliżonym poziomie.
Większość podmiotów stanowią podmioty prywatne, w większości jednoosobowe (75%). Jest to sytuacja normalna, chociaż potencjał ekonomiczny tych podmiotów jest zbyt słaby, aby skutecznie konkurować z małymi i średnimi firmami w innych krajach Unii Europejskiej.
II. 3. 4. Tendencja wzrostowa, jeśli chodzi o znaczenie usług w gospodarce, charakteryzująca się wzrostem liczby oraz zwiększeniem zakresu usług, upodabnia coraz bardziej gospodarkę miasta do gospodarek w krajach wysoko rozwiniętych. W krajach tych udział sektora usługowego w strukturze PKB oraz w zatrudnieniu wynosi blisko 70%. Według danych, na koniec 2003 roku udział pracujących w usługach rynkowych w pracujących ogółem w Szczecinie wynosił 50,6%.

Tab. 12. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji.

JEDNOSTKI ZAREJESTROWANE W SYSTEMIE REGON W SZCZECINIE WG SEKCJI PKD				
zakłady wg PKD	**2004**	**2005**	**2006**	**2007***
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	363	384	403	457
przemysł	5 414	5 693	5 655	5 673
budownictwo	6 733	6 939	6 940	7 124
handel i naprawy	18 406	18 517	17 865	17 324
hotele i restauracje	1 681	1 755	1 731	1 727
transport, gospodarka magazynowa i łączność	5 369	5 423	5 329	5 358
pośrednictwo finansowe	2 182	2 246	2 242	2 261
obsługa nieruchomości i firm	15 033	15 433	15 469	15 293
administracja publiczna i obrona narodowa	97	99	98	103
edukacja	1 270	1 346	1 357	1 331
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3 439	3 492	3 622	3 751
działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna pozostała	3 648	3 800	3 876	3 985
pozostałe sekcje	6	6	6	7
ogółem	**63 641**	**65 133**	**64 593**	**64 394**

Źródło: bank danych regionalnych – www.stat.gov.pl, GUS.
** 2007 r. – Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w województwie zachodniopomorskim. Stan na koniec 2007 r., Urząd Statystyczny w Szczecinie.*

Tab. 13. Spółki handlowe według form prawnych

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej							Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
			Razem	w tym				spółki cywilne	spółdzielnie	
				przedsiębiorstwa państwowe	spółki handlowe					
					razem	w tym				
						jednoosobowe Skarbu Państwa	z udziałem kapitału zagranicznego			
OGÓŁEM ..	2001	61399	14507	34	4134	13	1343	5965	253	46892
	2002	62516	14714	29	4494	12	1374	5657	251	47802
	2003	63338	15075	24	4719	12	1445	5553	248	48263
	2004	**63641**	**15409**	**22**	**4955**	**12**	**1521**	**5473**	**250**	**48232**
	2006	64593	*	*	5465	*	1684	5383	248	48420

a Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.
** - nie podano w danych statystycznych za rok 2007 dla podregionów, powiatów i gmin – US w Szczecinie*

Tab. 14. Spółki handlowe według form prawnych

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	Spółki kapitałowe			Spółki osobowe [a]	
			razem	akcyjne	z ograniczoną odpowiedzialnością	razem	w tym jawne
	2001	4134	4039	140	3899	94	83
	2002	4494	4224	141	4083	270	254
	2003	4719	4391	145	4246	328	307
	2004	4955	4593	145	4448	362	340
OGÓŁEM	**2006**	**5465**	**5049**	**146**	**4903**	**416**	**379**

Tab. 15. Osoby fizyczne [a] prowadzące działalność gospodarczą

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002	2003	2004	2006
OGÓŁEM	**46892**	**47802**	**48263**	**48232**	**48420**

a Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

II. 4. PRZEMYSŁ

II. 4. 1. Szczecińskie przedsiębiorstwa, ze względu na branże, w których działają, przeżywają poważny kryzys i ograniczają swoje zatrudnienie. Straciły na znaczeniu praktycznie wszystkie przedsiębiorstwa znane w kraju i regionie: zakłady odzieżowe Dana i Odra, Papiernia Skolwin, Huta Szczecin, Unikon, Polmo itd. Bardzo poważny kryzys wystąpił w wiodącej dotychczas gospodarce morskiej.

II. 4. 2. Przedsiębiorstwa przemysłowe i produkcyjne wycofują się ze swoich dotychczasowych lokalizacji poprzez likwidację lub restrukturyzację (np. Polmo, Wiskord, Odra, Huta Szczecin i inne). Zakończyły działalność przedsiębiorstwa produkujące tzw. wielką płytę dla budownictwa. Bardziej atrakcyjne ekonomiczne i przestrzenne warunki w zakresie lokowania przemysłu i produkcji mają gminy ościenne.
II. 4. 3. W Szczecinie działa nieliczna grupa małych i średnich przedsiębiorstw zaliczanych do branż rozwojowych; brak jest jednak tradycji w prowadzeniu prac badawczo-rozwojowych oraz współpracy z uczelniami wyższymi. Nowe, bezpośrednie inwestycje zagraniczne dotyczą głównie sfery handlu (sieci handlowe i usług). Niewielki jest udział inwestycji produkcyjnych (tworzących stałe miejsca pracy) w dziedzinach o dużej stopie zwrotu z zainwestowanego kapitału i wymagających współpracy i inwestycji w sferze badań i rozwoju (B+R). Istniejąca sytuacja przewagi przetwórstwa przemysłowego, jak: produkcja spożywcza, meble i pozostała działalność produkcyjna (udział w przychodach 52,2%) będzie się utrzymywać w najbliższych latach. Potwierdza to fakt, że struktura zarejestrowanych podmiotów gospodarczych według PKD ulega od lat tylko niewielkim wahaniom.
II. 4. 4. Uwidacznia się trend typowy dla rozwiniętych gospodarek światowych: istotnemu wzrostowi produkcji sprzedanej towarzyszy spadek zatrudnienia i brak istotnego wzrostu przeciętnego wynagrodzenia. Potwierdza to średnia wydajność w przemyśle wynosząca w 2006 roku 225,6 tys. zł /1. zatrudnionego, a w I półroczu 2007 już 241,5 tys. zł/1. zatrudnionego.

Tab. 16. Podstawowe dane o przemyśle.

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002	2003	2006	2007	
					ogółem	2006 = 100
Produkcja sprzedana (ceny bieżące) w mln zł	4916,3	3974,0	4908,4	4160,0	4416,6	106,2 [b]
Pracujący [c]	28932	23806	23424			
Przeciętne zatrudnienie	32291	24853	25243	18270	18098	99,1
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto [d] w zł	2336,73	2188,17	2268,58	2663,8	2981,34	111,9

Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Ceny stałe. c Stan w dniu 31 XII; według faktycznego miejsca pracy. d Bez zatrudnionych za granicą.

Tab. 17. Produkcja sprzedana przemysłu (w mln zł - ceny bieżące)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002	2003	2004	2006	**2007**	2006 = 100 (ceny stałe)
O G Ó Ł E M	**4916,3**	**3974,0**	**4908,4**	**6088,8**	**8474,5**	**9242,2**	**109,6**
Sektor publiczny	697,5	980,2	1434,7	1681,9	2287,3	2138,7	93,5
Sektor prywatny	4218,8	2993,8	3473,7	4406,9	6187,2	7134,5	114,8
Górnictwo	36,4	52,8	49,6	44,2	-		
Przetwórstwo przemysłowe	4563,6	3593,7	4665,6	5864,1	4160,0	4416,0	106,2
w tym:							
Produkcja artykułów spożywczych i napojów	812,3	783,5	990,0	1268,6	1257,0	1381,3	109,9
Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	828,4		39,7	47,2	44,7	47,7	106,8
Działalność wydawnicza; poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	102,0	102,3	84,3	91,0	70,9	76,4	107,8
Produkcja wyrobów chemicznych	88,7	74,9	60,0	61,1	86,9	114,8	132,1
Produkcja wyrobów gumowych i wyrobów z tworzyw sztucznych	88,4	62,5	67,4	55,5	29,7	52,0	175,1
Produkcja wyrobów z pozostałych surowców niemetalicznych	184,9	155,9	152,7	146,2	205,1	309,8	151

Produkcja wyrobów z metali [Δ]	198,4	158,6	213,7	312,4	270,7	489,2	180,7
Produkcja maszyn i urządzeń [Δ]	125,2	90,0	100,6	85,4	106,2	121,6	114,6
Produkcja mebli; pozostała działalność produkcyjna [Δ]	24,3	15,4		16,4	34,7	31,9	92,1
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę	316,3	327,5	193,2	180,5	bd.	bd.	bd.

[Δ] Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

II. 5. BUDOWNICTWO

II. 5. 1. W sferze budownictwa nastąpiły w ostatnim piętnastoleciu bardzo duże zmiany. Zasadniczemu przeobrażeniu uległ obraz budownictwa mieszkaniowego. Wprowadzenie praktycznie nieograniczonej gamy materiałów budowlanych, spowodowało jednoczesne wdrożenie nowych technik i technologii przyśpieszających transformację tej branży; wraz ze wzrostem zamożności społeczeństwa i spadkiem kosztów kredytu powoduje to realizację prawie wyłącznie zabudowy jednorodzinnej i apartamentowej w niewielkich budynkach oraz tanich, zunifikowanych form budownictwa przemysłowo-usługowego. Od 2005 roku znacznie poprawiła się kondycja finansowa firm budowlanych, a w roku 2007 odnotowano kolejny skokowy wzrost – przychody tych firm osiągnęły 1381,2 mln zł (935,8 mln zł w 2006 r.), o 15,8% więcej niż rok wcześniej (33,4% wzrostu roku 2006 do 2005). Koniunkturę w budownictwie potwierdza zestawienie przychodów i dochodów firm budowlanych, wskazujące na wysoką rentowność tej sfery działalności.

Tab. 18. Przychody i wynik finansowy w budownictwie

Rodzaj działalności	Przychody [mln zł] 2006 r.	Wynik finansowy [mln zł] – 2006 r.	Przychody [mln zł] 2007 r.
wznoszenie budynków i budowli lub ich części, inżynieria lądowa i wodna	759,3	58,9	1090,2
wykonywanie instalacji budowlanych	144,3	10,2	212,1
wykonywanie instalacji budowlanych	144,3	10,2	79,0

II. 5. 2. Na rynku funkcjonują z powodzeniem drobne firmy i wykonawcy działający w dostosowaniu do sytuacji na rynku nieruchomości i sezonowo zwiększający zatrudnienie. Upowszechnienie się tanich kredytów i rosnące zainteresowanie deweloperów z krajów Unii Europejskiej stale zwiększa liczbę oferowanych mieszkań na warunkach długoterminowej spłaty kredytu, co podtrzymuje obecny model budownictwa. Szacuje się, że w ciągu najbliższego dziesięciolecia popyt na mieszkania zostanie zaspokojony (z wyłączeniem mieszkań socjalnych i niezbędnych dla rodzin obciążonych patologiami i niewydolnych ekonomicznie, których liczba zależeć będzie od możliwości ekonomicznych gminy).
II. 5. 3. W sferze budownictwa przemysłowego i realizacji dużych inwestycji ujawnia się brak znaczących, wyspecjalizowanych firm, które mogłyby samodzielnie podejmować kontrakty w ramach przetargów ogłaszanych w biuletynie zamówień publicznych UE. Brak jest także dużych biur projektowych.

II. 6. TRANSPORT

II. 6. 1. W sekcji „transport, składowanie i łączność" w roku 2006 przychody z całokształtu działalności osiągnęły wartość 1901,4 mln zł (112,7% wartości z roku 2005). Rozwija się działalność przedsiębiorstw zgrupowanych w podsekcji: „działalność wspierająca i pomocnicza dla transportu; działalność agencji turystycznych" oraz „działalność innych agencji transportowych". W roku 2006 liczba podmiotów w tej sekcji wynosiła 5329 (8,3% ogółu zarejestrowanych podmiotów).

II. 6. 2. Zwraca uwagę zdominowanie populacji firm zajmujących się transportem przez małe firmy - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (blisko 90% firm). Ocenia się, że w stosunku do położenia Szczecina i potencjału gospodarczego w jego otoczeniu zbyt mało jest spółek prawa handlowego, a w tym spółek akcyjnych (o skali działania obejmującej całą Europę).
II. 6. 3. Należy zwrócić uwagę na rozwój firm zajmujących się spedycją krajową i międzynarodową. Ich kondycja zależy jednak od polityki poszczególnych krajów (opłaty drogowe, koncesje itp.), popytu międzynarodowego na przewozy i poziomu eksportu polskich towarów i materiałów (np.: kruszyw na rynek niemiecki itp.). Funkcjonują też drobne podmioty obsługujące rynek lokalny, w tym także w zakresie przewozu osób. W kontekście funkcji gospodarczych, jakie pełnił będzie Szczecin w przyszłości, transport, obok turystyki, należy uznać za jeden z ważniejszych działów gospodarki miasta.
II. 6. 4. Dotychczasowe doświadczenia i oczekiwania zgłaszane przez podmioty gospodarcze wskazują na potrzebę przygotowania w najbliższych latach terenów pod budowę parkingów dla transportu ciężkiego (TIR) oraz węzłów logistycznych, w tym dla bezkolizyjnej obsługi portu szczecińskiego.

II. 7. HANDEL I USŁUGI

II. 7. 1. Analizując możliwości rozwoju handlu w Szczecinie należy mieć na uwadze, że:
- sieci handlowe zarejestrowane są jako jeden podmiot prawa spółek handlowych, stąd też nie jest możliwe ustalenie wielkości obrotów jednego sklepu lub sklepów w danej miejscowości,
- brak jest wiarygodnych danych pozwalających ustalić udziały w rynku szczecińskim: sklepów wielkopowierzchniowych, sieci sklepów do 2000 m^2, małych sklepów o powierzchni do 400 m^2,
- brak jest danych pozwalających ustalić tzw. segmentację rynku, tj., jaki udział w obrotach wszystkich sklepów szczecińskich mają: turyści, w tym zagraniczni, mieszkańcy gmin ościennych oraz mieszkańcy Szczecina,
- dla ustalenia potrzeb w zakresie handlu niezbędne jest też posiadanie danych na temat preferencji klientów w zależności od ich zamożności, charakteru pracy, wieku itp.,
- wciąż jeszcze istotny udział w rynku stanowi obrót nierejestrowany, tzw. szara strefa, dotyczący głównie małych sklepów opierających swoją sprzedaż na indywidualnym imporcie lub dostawach niewielkich partii towarów przez małe i średnie firmy.

II. 7. 2. Z uwagi na powyższe, prognozę rozwoju handlu należy oprzeć na zidentyfikowanych trendach, z których wynika, że:
- w całej Europie nadal można mówić o trendzie wzrostowym rozwoju centrów handlowych i zwiększania wykorzystania powierzchni handlowej,
- zmiany w modelu życia w Polsce, jak prowadzenie działalności gospodarczej na własny rachunek, wysoki odsetek zamieszkujących w miastach (ok. 68%) oraz wzrost liczby samochodów sprzyjać będą zmniejszeniu się częstotliwości dokonywania zakupów,
- centra handlowe przekształcają się w obiekty nowej generacji przyciągające masowo klientów (galerie handlowe, multikina, gastronomia, rozrywka itp.),
- wraz ze wzrostem wykształcenia społeczeństwa zwiększa się preferencja dla zakupów w sklepach oferujących szeroki asortyment towarów,
- młodsze grupy wiekowe preferują zakupy w sklepach wielkopowierzchniowych,
- zainteresowanie sieci handlowych budowaniem nowych obiektów wskazuje, że polski rynek jest nadal atrakcyjny,
- przy całkowicie prywatnym handlu obserwuje się jego konsolidację polegającą na rozwoju handlu sieciowego,

II. 7. 3. Z dostępnych danych wynika, że Szczecin na tle kraju wypada dobrze, zarówno pod względem wysokości dochodu rozporządzalnego, jak i średniego wynagrodzenia.

II. 7. 4. Analiza lokalizacji obiektów wielkopowierzchniowych wykazała, że dla znacznej części mieszkańców Szczecina problemem jest dotarcie do centrów handlowych. Problemy tego rodzaju zgłaszane były przez mieszkańców osiedli: Golęcino-Gocław, Skolwin, Stołczyn, Warszewo, Żelechowa i Płonia-Śmierdnica.
II. 7. 5. W roku 2006 działalność zaliczaną w statystyce do sekcji handel hurtowy i detaliczny oraz naprawy prowadziło 17 865 jednostek, podczas gdy w 2004 r. było to 18 406 jednostek.
Liczba handlowych podmiotów średnich i dużych w roku 2006 wynosiła 822 jednostki (w 2003 roku 714 jednostek), a ich ogólna powierzchnia usługowa wynosiła 257 126 m^2 (w 2004 roku – 227 942 m^2). W 2006 r. liczba zatrudnionych w sklepach i punktach sprzedaży paliw wynosiła 7811 osób. Przyrostowi liczby dużych sklepów wynoszącym w porównaniu z liczbą sklepów ogółem ok. 0,5, towarzyszył spadek ogólnej liczby sklepów na poziomie około 3%. Trudno jest jednak wskazać bezpośrednią zależność pomiędzy tymi danymi, a to ze względu na wielokierunkowe zmiany w handlu polegające między innymi na: naturalnej koncentracji w handlu (także w odniesieniu do niewielkich placówek), rozwoju struktur sieciowych, restrukturyzacji przestrzennej, restrukturyzacji branżowej itp.
II. 7. 6. Praktycznie całkowita prywatyzacja handlu doprowadziła do istotnych zmian w jego strukturze i funkcjonowaniu. Po okresie rozpadu dotychczasowych struktur państwowych rozwinął się rynek handlu hurtowego o bardzo zróżnicowanej skali działania, od bardzo drobnych podmiotów do wielkoskalowych (wielkopowierzchniowych), jak: Makro Cash, Selgros, OBI, Castorama itp. Powstały też centra dystrybucji towarów obsługujące handel sieciowy w mniejszych sklepach (do 2000 m^2), jak np.: Netto i in. W odniesieniu do handlu hurtowego nie obserwuje się większych problemów, gdyż sfera ta uzyskuje przeciętnie wyższe rentowności i łatwiej może dostosować się do potrzeb rynku.
II. 7. 7. Wiele problemów pojawia się w sferze handlu detalicznego. Obraz w tej dziedzinie jest bardzo złożony. W osiedlach drobne sklepy i targowiska coraz mocniej konkurują z wchodzącymi tam stosunkowo niewielkimi sklepami, ale działającymi w układach sieciowych. Z kolei układ ten konkuruje z obiektami wielkopowierzchniowymi tzw. super i hipermarketami, posiadającymi w ofercie kilkadziesiąt tysięcy produktów z reguły o przeciętnej wartości i jakości. Na ten proces nakłada się powolna transformacja handlu zachodząca w poszczególnych dzielnicach i osiedlach. Śródmieście zyskuje coraz bardziej wielkomiejski charakter. Na skutek tego wypierane są z tej strefy drobne sklepy w tradycyjnych branżach i to nie tylko ze względu na wysokość czynszów, ale także ze względu na niewielki popyt i niskie marże o określonych grupach towarowych (np.: artykuły spożywcze, papiernicze itp.).
II. 7. 8. Wzrost znaczenia turystyki zakupowej umacnia w śródmieściu pozycję sklepów specjalistycznych (odzież, buty, jubilerstwo, telefonia komórkowa, fast food, itp.). Rośnie znaczenie pasaży handlowych i różnego rodzaju galerii handlowych, do wielkopowierzchniowych włącznie. Nowym trendem w handlu jest powstawanie w centrach miast galerii handlowych, w których obiektowi wielkopowierzchniowemu typu hipermarket towarzyszy kilkadziesiąt lub ponad sto sklepów działających w ramach tzw. galerii handlowej, a całość wspierana jest bardzo mocno przez elementy rozrywki: multikina, bary, restauracje itp.
II. 7. 9. Obraz handlu detalicznego kształtują również zachowania klientów. Zmienia się moda i potrzeby mieszkańców wynikające chociażby z prowadzenia przez nich działalności gospodarczej i możliwości dokonywania zakupów całą rodziną w czasie weekendu (najczęściej w hipermarkecie). Wiele osób wraz z rozwojem motoryzacji preferuje zakupy w centrach handlowych (np: raz lub dwa razy w tygodniu). Z badań wynika, że młode pokolenia chętniej korzystają z zakupów w sklepach wielkopowierzchniowych, co jest wyznacznikiem trendów oczekiwanych w przyszłości. Można stwierdzić, że trend koncentrowania handlu będzie kontynuowany. Rosnąć będą także oczekiwania klientów w zakresie standardu obsługi, w konsekwencji nieunikniony jest zanik handlu targowiskowego. Zostanie on zlikwidowany lub zastąpiony powstawaniem minicentrów handlowo-usługowych o lokalnym znaczeniu.

Kontynuowane będą przekształcenia centrum miasta, a w ramach rewitalizacji poszczególnych kwartałów zmieniać się też będzie obraz handlu i towarzyszących mu usług.

Tab. 19. Sklepy i stacje paliw oraz pracujący

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002	2003	2004	2006	2001	2002	2003	2004	2006
	Sklepy i stacje paliw					Pracujący				
Sklepy	**755**	**735**	**674**	**746**	**822**	**5025**	**4545**	**4130**	**4112**	**7811**
Ogólnospożywcze	192	190	148	146	166	2480	2087	1809	1704	2745
Owocowo-warzywne	—	—	—	1	—	—	—	—	2	
Mięsne	17	18	15	17	61	99	89	76	92	232
Rybne	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
Piekarniczo-ciastkarskie	29	45	39	37	54	93	122	111	96	154
Z napojami alkoholowymi	5	11	15	20	12	13	31	52	63	35
Z kosmetykami i wyrobami toaletowymi	4	4	5	6	23	9	10	12	14	170
Z wyrobami włókienniczymi	4	—	—	9	12	22	—	—	27	63
Z wyrobami odzieżowymi	10	4	2	13	85	43	22	15	52	533
Z obuwiem i wyrobami skórzanymi	1	1	2	7	29	4	3	3	28	306
Z meblami i sprzętem oświetleniowym	33	28	18	25	41	128	147	88	126	206
Z artykułami radiowo-telewizyj-nymi i sprzętem gospodarstwa domowego	45	40	43	43	14	124	113	127	94	205
Z artykułami piśmiennymi i księgarnie	27	20	4	1	13	66	50	8	2	48
Z pojazdami mechanicznymi	26	23	24	25	35	113	102	112	104	196
Pozostałe sklepy	361	350	358	395	216	1830	1768	1716	1706	2578
Stacje paliw	**33**	**28**	**28**	**44**	**60**	**155**	**114**	**96**	**159**	**338**

Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Tab. 20. Sklepy według form organizacyjnych

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002	2003	2004	2006
SKLEPY	**755**	**735**	**674**	**746**	**790**
Domy towarowe	13	13	13	12	4
Domy handlowe	63	71	72	76	6
Supermarkety	66	75	23	31	53
Hipermarkety					11
Sklepy powszechne	83	69	70	60	74
Sklepy wyspecjalizowane	242	245	246	277	274
Stacje benzynowe					60
Inne sklepy [b]	288	262	250	290	308

Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Łącznie z aptekami(do 2004 r.).

Tab. 21. Targowiska

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002	2003	2004
Targowiska stałe:				
Liczba	19	20	21	19
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	17	18	19	17
Powierzchnia targowisk w tys. m^2	71,5	104,2	137,7	114,0
w tym sprzedażowa	26,8	43,6	46,3	43,0
stałe punkty sprzedaży drobnodetalicznej	1723	1643	1795	1675
Targowiska sezonowe [a] (w ciągu roku)	4	4	3	3
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	9133,9	8502,2	7223,0	6714,0

Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

II. 8. GASTRONOMIA I RZEMIOSŁO

II. 8. 1. Sekcja gastronomia obejmowała w 2004 r. 62 placówki stałe, w większości działające w sektorze prywatnym. Statystyka zmian liczby placówek w okresie 2001r. – 2004r. wskazuje na występowanie trendu spadkowego we wszystkich kategoriach z wyjątkiem stołówek. Wyraźny regres zaznaczył się w okresie 2002 r. – 2003 r. Ocenia się, że proces ten ma charakter naturalny,

a wynika z ogólnych trendów związanych z transformacją gospodarczą i przestrzenną struktur miejskich.
II. 8. 2. Działalność gastronomiczna towarzyszy różnym rodzajom usług związanych z handlem, kulturą, rekreacją itp. Jest ona także trwale związana z rozwojem turystyki oraz prowadzeniem działalności hotelarskiej. Przewiduje się, że istniejące powierzchnie przeznaczone pod działalność usługową oraz możliwości w zakresie budowy oraz adaptacji na cele gastronomiczne lokali i obiektów związanych z rewitalizacją, renowacją zabytków oraz tworzeniem warunków do powstawania nowych produktów turystycznych w całości zaspokajają potrzeby w tym zakresie. Liczba wszystkich jednostek gastronomicznych wynosiła w 2006 r. 1565 (1598 w 2005 r.), a zatrudniały one 4966 osób (i odpowiednio 5010 osób w 2005 r.).

Tab. 22. Gastronomia (placówki zatrudniające powyżej 9 osób)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002	2003	2004	2006
Liczba placówek gastronomicznych stałych	81	69	65	62	82
Sektor publiczny	9	11	11	4	20
Sektor prywatny	72	58	54	58	62
Restauracje	21	18	19	17	31
Bary	25	18	22	18	20
Stołówki	12	12	12	16	11
Punkty gastronomiczne	23	21	12	11	20
Liczba sezonowych placówek gastronomicznych	14	13	6	2	12

II. 8. 3. Rzemiosłem zgodnie z definicją ustawową „… jest zawodowe wykonywanie działalności gospodarczej przez osobę fizyczną, z udziałem kwalifikowanej pracy własnej, w imieniu własnym tej osoby i na jej rachunek, przy zatrudnieniu do 50 pracowników. (…) Rzemiosłem jest również zawodowe wykonywanie działalności gospodarczej przez wspólników spółki cywilnej osób fizycznych, z udziałem kwalifikowanej pracy własnej. (…) Do rzemiosła nie zalicza się działalności: handlowej, gastronomicznej, transportowej, usług hotelarskich, usług świadczonych w wykonywaniu wolnych zawodów, usług leczniczych oraz działalności wytwórczej i usługowej artystów plastyków i fotografików. ...”
II. 8. 4. Ponieważ rzemiosło mieści się w pojęciu działalności gospodarczej, trudno jest znaleźć szczegółowe dane statystyczne na ten temat. Statystyki podają jedynie liczbę zarejestrowanych podmiotów. Z punktu widzenia życia miasta prowadzenie działalności gospodarczej (tzw. małych i średnich firm) jest często jednocześnie prowadzeniem działalności rzemieślniczej. Podlega ona takim samym ograniczeniom w zakresie ochrony zdrowia, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ochrony środowiska, jak pozostała działalność gospodarcza.
II. 8. 5. Z analizy zapisów w dokumentach strategicznych i kierunkowych związanych z rozwojem miasta można wskazać zależność liczby podmiotów od stosowania preferencji dla różnych form działalności rzemieślniczej. Rzemiosło artystyczne, rękodzieło itp. formy działalności istnieją jako produkty turystyczne. Brak jest w Szczecinie zakładów rzemieślniczych, które same w sobie stanowiłyby godną zwiedzania atrakcję turystyczną.

II. 9. USŁUGI KOMERCYJNE W OTOCZENIU BIZNESU

II. 9. 1. Do usług komercyjnych w otoczeniu biznesu zalicza się: pośrednictwo i obsługę finansową, obsługę nieruchomości, obsługę firm, a także część komercyjną w grupie świadczeń społecznych i zdrowotnych, edukacji, usług komunalnych i pozostałych, realizowanych na rzecz biznesu. Jak wykazały lata transformacji systemowej, są to dziedziny gospodarki, które pojawiają się jako reakcja na występujące zapotrzebowanie lub są konsekwencją dostosowywania się gospodarki miasta do nowoczesnych gospodarek zachodnich; w części jest to także efekt tzw. globalnej wioski. Porównanie tego sektora z początku lat dziewięćdziesiątych z jego stanem obecnym pokazuje diametralne różnice, a co więcej, tempo przemian i pojawiania

się nowych usług ciągle rośnie, głównie jako efekt postępu technologicznego i informatyzacji wszystkich przejawów życia.
II. 9. 2. Stan obecny trudno jest uznać za trwały, można jedynie mówić o umacnianiu się trendów związanych z rozwojem rynków finansowych, produktów bankowych itp. Rozwijać się będzie sfera usług związanych z obsługą działalności gospodarczej w dziedzinach obrotu nieruchomościami, pośrednictwa finansowego, informatyzacji i przetwarzania danych, telekomunikacji, usług świadczonych na odległość itp. Za zbyt słaby należy uznać segment związany z doradztwem i dostarczaniem informacji gospodarczej oraz całą sferą badań, wdrożeń i rozwoju (szczególnie w dziedzinie tzw. High – Tech), jest to jednak bardziej wynikiem obecnej sytuacji gospodarczej niż brakiem potrzeb w tym zakresie. Generalna relacja pomiędzy liczbą spółek prawa handlowego działających w sferze pośrednictwa finansowego oraz obsługi nieruchomości i firm, a liczbą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w tej dziedzinie kształtuje się jak 1:10.

Tab. 23. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze regon według form prawnych i sekcji

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem
O G Ó Ł E M 2004	**63641**
O G Ó Ł E M 2006	**64593**
W tym:	
Pośrednictwo finansowe - 2004	2182
Pośrednictwo finansowe - 2006	2242
Obsługa nieruchomości i firm[Δ] - 2004	15033
Obsługa nieruchomości i firm[Δ] - 2006	15469

Bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne.

II. 10. SFERA BADAŃ I ROZWOJU - OŚRODKI BADAWCZO-ROZWOJOWE

II. 10. 1. Analizy stanu badań i rozwoju są utrudnione. Wynika to z rozproszenia tego rodzaju działań i braku obowiązku ujawniania ich w formie danych statystycznych. Rolę ośrodków badawczo-rozwojowych i wdrożeniowych pełnią przede wszystkim uczelnie wyższe, instytuty resortowe oraz ośrodki klasyfikowane w nomenklaturze statystycznej jako badawczo – rozwojowe. Do tego typu działalności można zaliczyć niektóre powstające ostatnio parki naukowe i naukowo-technologiczne. W kategorii tej mogą też mieścić się firmy informatyczne zajmujące się tworzeniem oprogramowania. Wobec tak zróżnicowanego charakteru podmiotów zajmujących się badaniami i wdrożeniami, trudno jest określić ich rolę w przestrzeni miasta. Obecnie ich lokalizacje są swobodne, podobne do lokowania obiektów szkół wyższych, a z drugiej strony coraz silniej zarysowują się potrzeby tworzenia struktur pozwalających na budowę parków technologicznych (naukowo-technologicznych).
II. 10. 2. Szczecin, ze względu na bardzo tradycyjnie ukształtowaną strukturę gospodarki, nie posiada - poza związanymi z przemysłem stoczniowym biurami konstrukcyjnymi - samodzielnie funkcjonujących ośrodków badawczo-rozwojowych. Z tego też powodu formuła i forma ich działalności mieści się w ogólnej formule działalności usługowej - obsłudze firm.

III. SFERA SPOŁECZNA

III. 1. DEMOGRAFIA

III. 1. 1. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA

III. 1. 1. 1. W okresie ostatnich siedmiu lat liczba ludności Szczecina obniżyła się o 7,5 tys. osób. Według stanu na koniec 2006 roku w Szczecinie mieszkało 409,1 tys. osób, z czego 214,5 tys. to

kobiety stanowiące 52,45 % ogółu ludności. Wskaźnik feminizacji wynosił 110,2 (w 1980 r. wynosił 104,0). Przewaga kobiet pojawia się jednak dopiero wśród mieszkańców powyżej 45. roku życia, podczas gdy w grupie dzieci i młodzieży występuje przewaga chłopców.

III. 1. 1. 2. W okresie od 31 grudnia 1999 r. do 31 grudnia 2006 r. liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym obniżyła się o 17,5 tys. osób. Wzrosła natomiast liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (o 5,1 tys. osób) oraz liczba ludności w wieku produkcyjnym (o 3,9 tys. osób).

Tab. 24. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2006
Ludność w tys.	416,6	416,7	415,7	415,1	414,0	411,9	409,1
W tym kobiety	217,0	217,2	217,2	217,3	217,0	215,9	214,5
Kobiety na 100 mężczyzn	108,7	108,9	109,4	109,9	110,2	110,2	110,2
Ludność na 1 km^2 powierzchni ogólnej	1385	1384	1381	1380	1376	1369	1360
Ludność w wieku							
przedprodukcyjnym	84,2	80,8	77,5	74,4	71,7	69,6	66,7
produkcyjnym	268,6	270,4	271,7	273,6	274,5	274,0	272,5
poprodukcyjnym	63,8	65,5	66,5	67,1	67,8	68,3	69,9

III. 1. 1. 3. Przestrzenny rozkład liczby ludności jest zróżnicowany. Gęstość zaludnienia w Szczecinie na koniec 2006 roku wynosiła 1 360 osób/km^2. Najliczniej zamieszkałymi dzielnicami Szczecina są: Śródmieście (35,4%) i Zachód (30,5%), z czego najwięcej mieszkańców liczą osiedla: Centrum, Pogodno, Niebuszewo Bolinko, Pomorzany, Turzyn i Świerczewo.

III. 1. 1. 4. Gęstość zaludnienia w poszczególnych dzielnicach jest następująca:

- Śródmieście 2 854 osoby/km^2,
- Zachód 2 305 osób/km^2,
- Północ 880 osób/km^2,
- Prawobrzeże 619 osób/km^2 (bez jez. Dąbie - 1 047 osób/km^2).

III. 1. 2. MIGRACJE, PRZYROST NATURALNY

III. 1. 2. 1. Szczecin, podobnie jak to ma miejsce w przypadku wszystkich dużych miast w Polsce, funkcjonuje w obszarze metropolitalnym. Stan ten powoduje powstawanie różnego rodzaju związków w sferze społeczno-gospodarczej, z których najbardziej spektakularne są zależności demograficzne, powstałe jako konsekwencja przemian ustrojowych. Wraz z kształtowaniem się rynku nieruchomości oraz wzrostem oczekiwań mieszkańców w zakresie jakości życia uwidoczniła się migracja mieszkańców Szczecina do gmin ościennych, skutkując spadkiem populacji Szczecina, przy zachowaniu populacji w obszarze metropolitalnym. Podobna sytuacja dotyczy wszystkich aglomeracji w Polsce. Rejestrują one spadek liczby mieszkańców preferujących zamieszkiwanie w na terenach podmiejskich, a korzystających jednocześnie z udogodnień, jakie oferuje im aglomeracja, w tym: z dostępu do opieki medycznej, szkolnictwa i nauki, kultury oraz rekreacji i rozrywki. W większości przypadków migracja następuje przy utrzymaniu dotychczasowego zatrudnienia, co skutkuje spadkiem dochodów aglomeracji przy utrzymywaniu się wszystkich pozostałych obciążeń. Obok migracji w ramach aglomeracji spadek populacji szczecinian wiąże się także z emigracją do innych ośrodków w kraju i zagranicą.

III. 1. 2. 2. Ocenia się, że w okresie najbliższych dziesięciu do piętnastu lat skala migracji wewnętrznych utrzymywać się będzie na zbliżonym poziomie. Przewidywane zmiany będą korzystne z punktu widzenia zagospodarowania przestrzennego miasta, z jednej strony sprzyjać będą podniesieniu jakości życia i standardów mieszkaniowych, a z drugiej strony ułatwią

podejmowanie działań związanych z rewitalizacją przestrzeni miejskiej w obszarach o dużej gęstości zaludnienia np. w Śródmieściu.

III. 1. 2. 3. Od ośmiu lat przyrost naturalny w Szczecinie jest ujemny; w 2006 roku w Szczecinie ukształtował się na poziomie: – 683 osoby (3 411 urodzeń i 4 094 zgonów). Średnia długość życia w 2003 roku wynosiła 78,3 lat dla kobiet (w Polsce – 78,8) i 70,6 lat dla mężczyzn (w Polsce – 70,4). Udział kobiet w wieku powyżej 65 lat wynosił w 2006 roku 17,5%, mężczyzn zaś – 11,6%. Wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku przed- i poprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym) wynosił w 2006 roku 501. Stałe obniżanie się wskaźnika występuje na skutek znacznego spadku liczby urodzeń.

Tab. 25. Ruch naturalny ludności

WYSZCZEGÓLNIENIE	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2006
Małżeństwa na 1000 mieszkańców	5,4	5,0	4,6	4,5	4,6	4,5	5,5
Rozwody na 1000 mieszkańców	2,0	2,0	2,0	2,6	2,7	3,0	3,8
Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	7,8	8,1	7,8	7,6	8,1	8,3	8,5
Zgony [b] na 1000 mieszkańców	9,6	9,8	9,6	9,9	9,8	10,0	10,2
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	– 1,8	– 1,6	– 1,7	– 2,2	– 1,7	– 1,7	–1,7
Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	12,3	10,9	9,1	5,2	8,5	7,8	7,6
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 mieszkańców	0,8	1,3	0,8	– 1,1	– 0,4	– 1,2	

III. 1. 2. 4. Napływ migracyjny (w 2006 roku 4 271 osób) następuje w przeważającej większości w relacjach między miastami, co związane jest głównie z przemieszczaniem się ludzi młodych, w wieku od 20 do 29 lat (w 2003 roku - 1 463 osoby), w celu zdobycia wykształcenia i w konsekwencji atrakcyjniejszej pracy (936 osób z wykształceniem średnim i policealnym). W większości są to kobiety – 54,7%. Przyczyną odpływu migracyjnego ze Szczecina (w 2006 roku - 4 332 osoby), oprócz wymienionych wyżej, jest dodatkowo przemieszczanie się osób wykształconych i zamożnych do gmin sąsiednich Szczecina (Dobra Szczecińska, Kołbaskowo) oraz ostatnio również na wieś (w 2006 r. – 2 388 osób), mimo dalszego związania z miastem poprzez pracę, naukę, handel, usługi. Migruje najwięcej osób z wykształceniem średnim (791) i wyższym (961). Natomiast napływ w 64,7% dotyczy ludności z małych miast województwa zachodniopomorskiego.

Tab. 26. Migracje ludności

WYSZCZEGÓLNIENIE	2001	2002	2003	2004	2006
Napływ	3 519	3 882	3 542	3 667	4 271
z miast	2 336	2 673	2 314	2 372	2 624
ze wsi	1 130	1 152	1 187	1 222	1 403
z zagranicy	53	57	41	73	244
Odpływ	3 178	3 419	3 708	4 159	4 332
do miast	1 413	1 592	1 617	1 595	1 712
na wieś	1 516	1 634	1 997	2 357	2 388
za granicę	249	193	94	207	232
Saldo migracji	341	463	– 166	– 492	-61

III. 1. 2. 5. Przemieszczenia wewnątrz miasta dotyczą odpływu ludności ze Śródmieścia i osiedli ze starą zabudową mieszkaniową do pozostałych dzielnic (w tym najczęściej na osiedla: Warszewo, Bukowo, Bukowe – Klęskowo, Majowe, Kijewo, Osowo, Gumieńce, Krzekowo – Bezrzecze). Analiza migracji wewnętrznych wskazuje, że:

- zmniejsza się liczba mieszkańców w osiedlach o najwyższej gęstości zaludnienia, w tym w Śródmieściu;

- tempo migracji wpływa na tempo przyrostu liczby lokali mieszkalnych netto, jako wypadkowej wzrostu indywidualnych możliwości ekonomicznych mieszkańców i dostępności programów i środków finansowych na różne formy budownictwa mieszkaniowego.

Tab. 27. Ruch budowlany w Szczecinie w latach 2004-2005

Rok	Liczba budynków	Liczba mieszkań ogółem	Budownictwo jednorodzinne (jednomieszkaniowe)	Budownictwo wielomieszkaniowe (dwa mieszkania i więcej)
Pozwolenia na użytkowanie:				
Razem rok 2004	476	2005	381	1624
Razem rok 2005	375	1528	303	1225
Pozwolenia na budowę				
Razem rok 2004	244	1540	289	1251
Razem rok 2005	324	2076	197	1879

* - Na podstawie danych statystycznych UM w Szczecinie i PINB w Szczecinie

III. 1. 3. PROGNOZA ZMIAN POTENCJAŁU LUDNOŚCIOWEGO SZCZECINA

III. 1. 3. 1. Główną przyczyną spadku liczby ludności jest malejący przyrost demograficzny. Wchodzeniu w dorosłe życie roczników wyżu demograficznego nie towarzyszy oczekiwany wzrost liczby dzieci. Obok typowych zjawisk różnicowania się populacji kobiet i mężczyzn w różnych grupach wiekowych mamy obecnie do czynienia z wchodzeniem na rynek pracy roczników wyżu demograficznego (65,9 % populacji, przy czym wzrost nastąpił głównie

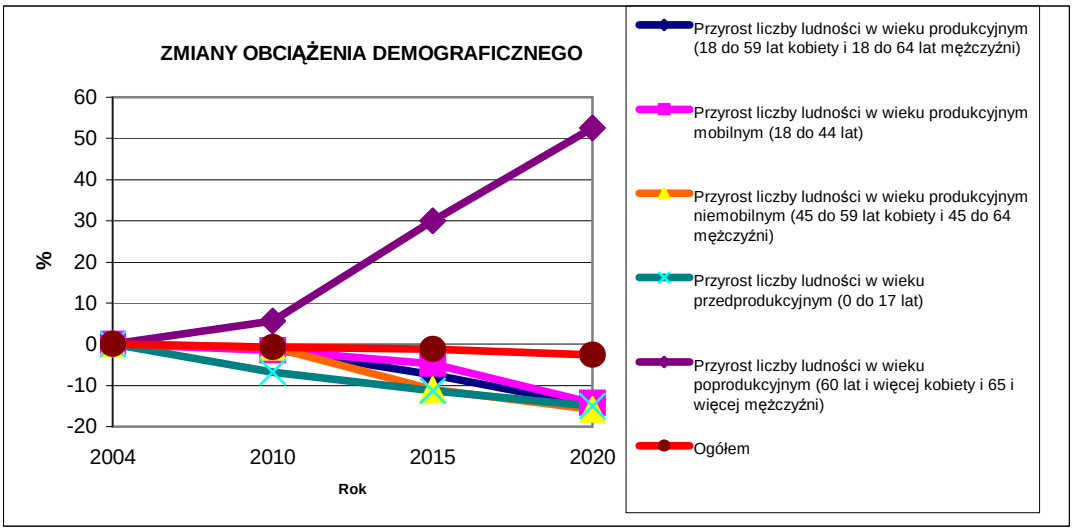

w grupie ludności w wieku 45–54 lat). Proces ten trwać będzie z malejącym natężeniem do roku 2010. Z prognoz demograficznych wynika, że po roku 2010 sytuacja ulegnie odwróceniu. Spadkowi populacji osób w wieku produkcyjnym towarzyszyć będzie znaczący przyrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym (wzrost ogółem w stosunku do 2004 roku o około 52%)[6]. Dodatkowo, pomimo utrzymywania się trudnych warunków życia, znacznego bezrobocia i rosnącej liczby osób korzystających z pomocy społecznej, obserwuje się wydłużanie czasu trwania życia. Można oczekiwać, że w następnej dekadzie problemy związane z aktywnością ludzi w podeszłym wieku, potrzebami w zakresie opieki medycznej i opieki społecznej będą

[6] Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18—64 lata, dla kobiet — 18—59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się ludność w wieku mobilnym, tj. w wieku 18—44 lata i niemobilnym, tj. mężczyźni — 45—64 lata, kobiety — 45—59 lat; Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni — 65 lat i więcej, kobiety — 60 lat i więcej.

narastać. Bardzo wyraźny przyrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym zaznacza się po roku 2010.

III. 1. 3. 2. Znaczne zmiany demograficzne nastąpią w grupie osób w wieku od 18 do 24 lat. Są to potencjalni studenci szczecińskich uczelni. Widać wyraźnie, iż spadek populacji w tej grupie może sięgać nawet do 44% i więcej. Dodatkowym zagrożeniem dla uczelni wyższych będzie spadek liczby osób należących do ww. grupy w województwie zachodniopomorskim z około 180 tysięcy obecnie do około 100 tysięcy w 2020 roku.

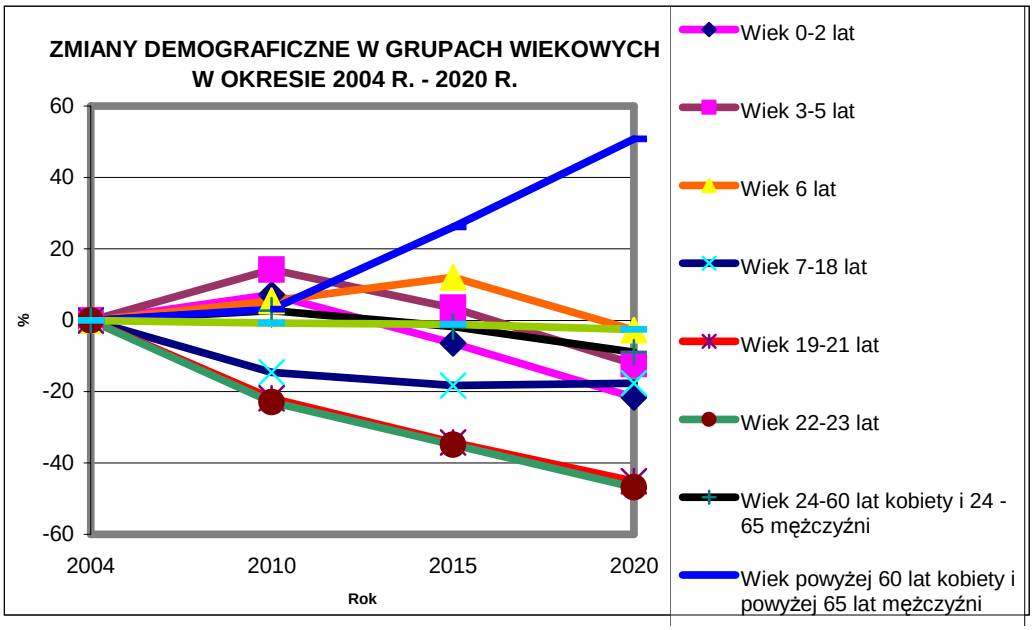

III. 1. 3. 3. W przypadku osób w wieku od 3 do 6 lat i od 7 do 14 lat zmiany nie będą aż tak dramatyczne (spadek o około 15%). Można oczekiwać pewnej stabilizacji liczby osób w tych grupach. Oznacza to, że obecna liczba placówek oświatowych powinna generalnie rzecz biorąc odpowiadać potrzebom również w przyszłości. Natomiast grupa osób w wieku poprodukcyjnym zdominuje politykę społeczną w mieście. Oczywiście różnie może kształtować się sytuacja w poszczególnych osiedlach.

Tab. 28. Prognoza ludności do 2030 Rocznik Statystyczny Szczecina 2005, grudzień 2005r. ISSN 0860-4843

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2020	2025	2030
	W tys.				
O G Ó Ł E M	**405,8**	**393,9**	**377,8**	**358,2**	**335,6**
Mężczyźni	192,0	186,1	178,3	169,0	158,1
Kobiety	213,8	207,8	199,5	189,2	177,5
W wieku przedprodukcyjnym	59,8	54,4	50,3	45,5	39,7
Mężczyźni	30,6	28,0	25,8	23,3	20,3
Kobiety	29,1	26,5	24,5	22,1	19,3
W wieku produkcyjnym	270,1	250,1	227,5	209,6	194,4
Mężczyźni	138,9	130,4	119,0	108,5	100,8
Kobiety	131,2	119,7	108,5	101,2	93,6
W wieku poprodukcyjnym	75,9	89,3	100,0	103,1	101,5
Mężczyźni	22,4	27,7	33,5	37,3	36,9
Kobiety	53,5	61,7	66,5	65,9	64,6
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	50,2	57,5	66,1	70,9	72,7
Mężczyźni	38,2	42,6	49,8	55,9	56,8
Kobiety	63,0	73,6	83,9	87,0	89,8

III. 2. OCHRONA ZDROWIA

III. 2. 1. O kondycji zdrowotnej mieszkańców Szczecina świadczy wskaźnik przeciętnej długości ich życia, który wynosi 70 lat (mężczyźni) i 77 lat (kobiety). Z tego wskaźnika możemy domniemać zadawalający stan opieki medycznej. Natomiast ze stale zmniejszającego się wskaźnika przyrostu naturalnego można wyciągnąć wniosek o poprawiających się warunkach życia mieszkańców.
III. 2. 2. Najczęstszą przyczyną śmierci są choroby układu krążenia, nowotwory złośliwe, choroby układu trawiennego; około 10 % zgonów następuje w wyniku wypadków, zatruć i samobójstw.
III. 2. 3. Stan zakładów opieki zdrowotnej, pomimo permanentnej sytuacji kryzysowej, stale poprawia się, rośnie wydajność pracy i wciąż zmniejszają się koszty własne placówek. Wymuszona racjonalizacja struktury zakładów opieki zdrowotnej oraz coraz powszechniejsza prywatyzacja znacznie zmieniły liczbę placówek bez istotnego pogorszenia ich dostępności dla pacjentów.
III. 2. 4. W roku 2007 w Szczecinie znajdowały się 153 przychodnie oraz 11 szpitali, jedno hospicjum stacjonarne i dwa domowe. Z powodów ekonomicznych i organizacyjnych rozpoczęto prace mające na celu połączenie Szpitala Miejskiego im. Św. Karola Boromeusza w Szczecinie –SPZOZ z Samodzielnym Publicznym Specjalistycznym Zakładem Opieki Zdrowotnej „ZDROJE" w Szczecinie.
III. 2. 5. O kondycji ochrony zdrowia informuje wskaźnik liczby publicznych łóżek szpitalnych przypadających na 1000 mieszkańców. Przy liczbie 388 500 mieszkańców Szczecina w szpitalach Szczecina było 4216 łóżek. Wskaźnik na 1000 mieszkańców Szczecinie wynosił 10,85 w 2007 r., co przy krajowym wskaźniku wskazuje na przejmowanie przez Szczecin opieki szpitalnej nad znaczną częścią regionu. W 2007 r., w szczecińskich szpitalach trudna sytuacja panuje na oddziałach opieki długoterminowej. Miasto planuje we współpracy z Urzędem Marszałkowskim uruchomienie 100 łóżkowego oddziału.
III. 2. 6. Na terenie Szczecina tylko jeden szpital został wybudowany po wojnie, większość została wybudowana w latach międzywojennych lub tuż przed I wojną światową. Rozbudowy, przebudowy i modernizacje od lat podtrzymują trwanie struktur, dalekich od nowoczesności i racjonalnej organizacji. Większość szpitali pozbawiona jest rezerw terenowych i koniecznych terenów zieleni rekreacyjnej. Remonty bieżące i prowadzone w ostatnich latach modernizacje znacznie poprawiły stan techniczny oddziałów, jednak w stopniu nieznacznym przyczyniły się do poprawy funkcjonalności. Większość szpitali nadal nie ma prawidłowych przychodni przyszpitalnych, izby przyjęć nie spełniają wymogów funkcjonalnych, a obiekty nie są przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych.
III. 2. 7. Zdecydowanie korzystnie rozwija się opieka medyczna pierwszego kontaktu. W roku 2007 w Szczecinie funkcjonowało 77 przychodni podstawowej opieki zdrowotnej oraz 8 przychodni całodobowych
III. 2. 8. Podstawowa opieka zdrowotna zapewniana jest poprzez zespół świadczeń udzielanych przez lekarza pierwszego kontaktu, pielęgniarkę i położną środowiskową. Za minimalne warunki zabezpieczenia świadczeń w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej przyjmuje się wielkość populacji będącej pod opieką lekarza pierwszego kontaktu, pielęgniarki środowiskowej i rodzinnej oraz środowiskowej i rodzinnej położnej.
III. 2. 9. W Szczecinie w 2007 roku funkcjonowały 238 praktyki lekarskie. Miasto zarządza lokalami i nieruchomościami pozostałymi po publicznych zakładach opieki zdrowotnej. Miasto posiada 22 lokale rozmieszczone na terenie całego Szczecina. Wśród nich są zarówno całe nieruchomości jak i lokale, które przeznaczone są do wykonywania zadań z zakresu ochrony zdrowia. Większość lokali wymaga dostosowania do przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 10 listopada 2006 r. w sprawie wymagań, jakim powinny

odpowiadać pod względem fachowym i sanitarnym pomieszczenia i urządzenia zakładu opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 213, poz. 1568). Miasto prowadzi rozmowy z lekarzami wynajmującymi i dzierżawiącymi lokale mające na celu znalezienie najkorzystniejszych rozwiązań poprawy stanu istniejącego.
III. 2. 10. Świadczenia specjalistyczne na obszarze miasta oferowane są przez publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz prywatne gabinety specjalistyczne zlokalizowane w obiektach od lat stanowiących przychodnie i gabinety lekarskie.
III. 2. 11. Opiekę długoterminową prowadzi jeden Oddział dla przewlekle chorych Szpitala Miejskiego. Opiekę paliatywną zapewniało 7 jednostek, w tym 1 hospicjum stacjonarne, 2 hospicja domowe i 4 poradnie medycyny paliatywnej.
III. 2. 12. W mieście w 2007 r. działało 140 aptek, przy czym wszystkie apteki są niepubliczne, daje to nasycenie 2775 mieszkańców na aptekę.
III. 2. 13. Istniejąca jednostka budżetowa pod nazwą „Żłobki Miejskie" realizuje te zadania gminy, które wynikają z ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, a polegają na pomocy rodzicom w zapewnieniu opieki dzieciom od 6 tygodnia do 3 roku życia. W Szczecinie funkcjonowało 7 oddziałów filialnych o łącznej liczbie miejsc wynoszącej 600.
III. 2. 14. Liczba dzieci w żłobkach zwiększyła się w ciągu ostatnich lat. Brakuje ok. 200 miejsc we wszystkich grupach wiekowych.

III. 3. SYSTEM POMOCY SPOŁECZNEJ

III. 3. 1. OŚRODKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE

III. 3. 1. 1. Rodzinne placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniają dzieciom pozbawionym opieki rodziców opiekę i wychowanie w warunkach zbliżonych do domu rodzinnego. W Szczecinie funkcjonują:
- Rodzinny Dom Dziecka Nr 1, ul. Mączna 16,
- Rodzinny Dom Dziecka Nr 3 ul. Różowa 8/2,
- Rodzinny Dom Dziecka Nr 4, ul. Wojska Polskiego 95,
- Rodzinny Dom Dziecka Nr 5 przy ul. Wojciecha 1/6.

III. 3. 1. 2. Socjalizacyjne placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniają opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej, w sytuacji wyczerpania możliwości udzielenia pomocy rodzinie lub znalezienia rodzinnej opieki zastępczej. Na terenie miasta działają:
- Dom Dziecka Nr 1, ul. Arkońska 1 – 56 miejsc.
- Dom Dziecka Nr 2 "Zielony Dwór", ul. Walecznych 23 – 98 miejsc.

III. 3. 1. 3. Placówki opiekuńczo-wychowawcze, interwencyjne i resocjalizacyjne, zapewniają dziecku pozbawionemu opieki rodziców, znajdującemu się w sytuacji kryzysowej, doraźną opiekę i wychowanie, do czasu powrotu do rodziny. Na terenie Szczecina funkcjonuje jedna tego typu placówka - Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, ul. Kamienna 22, przeznaczony dla 60 dziewcząt w wieku od 13 do 18 lat.
III. 3. 1. 4. Placówki wsparcia dziennego to świetlice lub kluby środowiskowe czynne, co najmniej 5 dni w tygodniu. Placówki tego typu, wszystkie prowadzone przez organizacje pozarządowe, działają w Szczecinie licznie, zapewniając opiekę około 800 dzieciom. Wykaz tych placówek znajduje się w Aneksie.
III. 3. 1. 5. Ośrodki adopcyjno–opiekuńcze są specjalistycznymi placówkami o charakterze diagnostyczno-konsultacyjnym. Kwalifikują one osoby wyrażające gotowość do zapewnienia dziecku zastępczego wychowania rodzinnego, prowadzą poradnictwo rodzinne i terapię rodzinną. Na terenie Szczecina funkcjonują ośrodki adopcyjno-opiekuńcze:
- Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy przy ul. Jedności Narodowej 42,
- Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Archidiecezji Szczecińsko–Kamieńskiej, ul. Jana Kazimierza 20.

III. 3. 1. 6. Domy Pomocy Społecznej świadczą usługi bytowe i opiekuńcze osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku lub choroby. Na terenie miasta funkcjonują trzy, posiadające łącznie 492 miejsca domy pomocy społecznej przeznaczone dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych:
- „Dom Kombatanta i Pioniera Ziemi Szczecińskiej", ul. Romera 21–29.
- Dom dla Osób Somatycznie i przewlekle Chorych, ul. Broniewskiego 4/6.
- „Dom Kombatanta" im. Gen. Mieczysława Boruty – Spiechowicza ul. Krucza 17.

III. 3. 1. 7. Poważnym problemem miasta Szczecina jest brak domu pomocy społecznej dla osób psychicznie chorych.

III. 3. 2. OŚRODKI WSPARCIA

III. 3. 2. 1. Ośrodki wsparcia są formą pomocy półstacjonarnej, służą utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku

III. 3. 2. 2. Środowiskowe domy pomocy:
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Tartaczna 14, oraz filia Domu przy ul. Bohaterów Warszawy.
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla Osób Niepełnosprawnych Intelektualnie przy ul. Rostockiej 125

III. 3. 2. 3. Dzienne domy pomocy:
- Dzienny Domy Pomocy Społecznej Nr 1, ul. Łukasiewicza 6,
- Dzienny Domy Pomocy Społecznej Nr 2, ul. Potulicka 40.

III. 3. 2. 4. Na terenie Szczecina funkcjonuje Ośrodek Opiekuńczy dla Dzieci i Młodzieży, pl. Jakuba Wujka 6, przeznaczony dla 40 podopiecznych.

III. 3. 2. 5. Na terenie Szczecina funkcjonują schroniska i noclegownie dla osób bezdomnych:
- Dom dla Bezdomnej Matki z Dzieckiem pw. św. Józefa przy ul. Wielkopolskiej 32,
- Schronisko dla kobiet i mężczyzn przy ul. Zamkniętej 5,
- Schronisko dla bezdomnych mężczyzn przy ul. Hryniewieckiego 4,
- Schronisko dla bezdomnych mężczyzn „Wilga" przy ul. Tczewskiej 9,
- Dom Pielęgnacyjno–Opiekuńczy dla Kobiet i Mężczyzn przy ul. Strzałowskiej 24,
- Noclegownia przy Miejskiej Izbie Wytrzeźwień, ul. Gen. Dąbrowskiego 22/24,
- Noclegownie dla mężczyzn przy ul. Nehringa 14,
- Noclegownie dla mężczyzn przy ul. Racibora 62,
- Noclegownia dla bezdomnych kobiet i matek z dziećmi przy ul. Piasecznej,
- Schronisko dla bezdomnych mężczyzn przy ul. Bulwar Gdański 31,
- Ośrodek Pomocy i Resocjalizacji przy ul. Powstańców Wielkopolskich 34.

III. 4. KULTURA

III. 4. 1. PLACÓWKI I INSTYTUCJE KULTURALNE

III. 4. 1. 1. Na terenie Szczecina znajdują się instytucje kultury finansowane ze środków państwowych, samorządu województwa, samorządu miasta oraz organizacji pozarządowych i osób prywatnych. Wykaz placówek kulturalnych prowadzonych przez wszystkie podmioty w mieście znajduje się w Aneksach – tom IV *Studium* (rozdz. II, pkt.3).

III. 4. 1. 2. Niemal wszystkie instytucje kultury w Szczecinie zajmują obiekty, które zostały zaadoptowane i dostosowane do nowych, niezgodnych z pierwotnym przeznaczeniem funkcji, co ogranicza lub uniemożliwia działania modernizacyjne i hamuje rozwój potencjału placówek.

Teatr Polski znajduje się w adaptowanym budynku loży masońskiej i od lat czeka na realizacje projektu rozbudowy, Teatr Współczesny wynajmuje jedną z sal w Muzeum Narodowym, ma zdecydowanie niekorzystne warunki pracy i brak możliwości rozwoju, Filharmonia znajduje się

w sali recepcyjnej dawnego Urzędu Prowincji obecnie Urząd Miasta, dostosowanej do koncertów poprzez wbudowanie estrady i poprawę akustyki elementami boazerii, lokalizacja uniemożliwia rozwój placówki. Teatr lalkowy zajmuje budynek wybudowany na ten cel na miejscu dawnej zabudowy publicznej, jednak z bardzo skromnym programem wymagającym znacznej rozbudowy i poprawy warunków dla publiczności. Obecnie realizowana jest budowa nowej siedziby teatru lalek na pl. Teatralnym. Większość kin, obecnie nieczynnych, także zajmowała pomieszczenia adaptowane, tylko kino Kosmos przy al. Wojska Polskiego jest obiektem zbudowanym od podstaw po wojnie, z prawidłowym programem i dobrym wyposażeniem technicznym, obiekt ten posiada także możliwości rozbudowy i adaptacji na cele rozrywkowe i koncertowe.

III. 4. 2. DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

III. 4. 2. 1. Dla mieszkańców Szczecina udział w życiu kulturalnym wiąże się zarówno z twórczością artystyczną, jak i konsumpcją dóbr i wydarzeń artystycznych. Do sfery kultury zalicza się także życie duchowe mieszkańców, działalność związków religijnych i wyznaniowych, opiekę nad zabytkami oraz muzealnictwo.
III. 4. 2. 2. Ważne miejsce w sferze kultury zajmuje współpraca międzynarodowa. Do najważniejszych ośrodków współpracujących ze Szczecinem należą: Rostock, Berlin–Kreuzberg, Lubeka, Frankfurt nad Odrą, Düsseldorf, Schloss Bröllin, Kopenhaga, Malmö, Bornholm, Visby, Sztokholm, Kaliningrad, Sankt–Petersburg.
III. 4. 1. 3. Współpraca międzynarodowa najpełniej realizuje się poprzez imprezy muzyczne, teatralne, archiwistyczne i muzealne. Podstawą jest wspólne dziedzictwo kulturowe, które obejmuje dorobek europejski i pomorski.
III. 4. 2. 4. Szczecin skupia dużą liczbę twórców, jest silnym ośrodkiem naukowym, który tworzą uczelnie, stowarzyszenia zawodowe i towarzystwa pasjonackie. Istotną rolę w życiu intelektualnym miasta odgrywa środowisko akademickie promując wszystkie dziedziny kultury (chóry, grupy teatralne w tym Teatr „Kana", grupy poetyckie, fotograficzne, akademia filmowa, radio i telewizja internetowa, akademicki klub turystyczny, uczelniane kluby sportowe, koła naukowe, organizacje studenckie). Oblicze kulturalne miasta budują także znane osoby, posiadające niekwestionowany autorytet zawodowy i społeczny.
III. 4. 2. 5. Bardzo istotnym elementem w kreowaniu tożsamości miasta, w tym jego kultury, jest promocja wartości historycznych, działalność popularyzatorska i edukacyjna w postaci wydawnictw specjalistycznych naukowych, popularno - naukowych, turystycznych, albumowych dotyczących dziedzictwa kulturowego miasta. W tej dziedzinie kluczową rolę odgrywają publikacje min.: Stowarzyszenia Historyków Sztuki, Archiwum Państwowego, działania Towarzystwa Przyjaciół Książnicy Pomorskiej, a także wydawnictwa prywatne i portal sedina. pl.
III. 4. 1. 6. Działalność kulturalna w przestrzeniach publicznych miasta, zwłaszcza reprezentacyjnych, polega na cyklicznie organizowanych koncertach, festiwalach, przedstawieniach ulicznych, corocznych imprezach zbiorowych (min. Zamek, Wały Chrobrego, Pasaż Bogusława, Jasne Błonia).

III. 5. ADMINISTRACJA

III. 5. 1. OBSZAR METROPOLITALNY SZCZECINA

III. 5. 1. 1. Granice obszaru metropolitalnego Szczecina zostały zaproponowane w niniejszym Studium, a formalnie zostaną ustalone w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa.

Z punktu widzenia interesów miasta za obszar metropolitalny uznaje się strefę jego bezpośredniego oddziaływania i wzajemnych powiązań z sąsiednimi gminami (powiatami), które to czynniki decydują o potencjale ekonomicznym i atrakcyjności inwestycyjnej Szczecina. Obszar metropolitalny musi uwzględniać strategiczne dla miasta inwestycje infrastrukturalne. Należą do nich: rozwój portu lotniczego, terminale promowe, droga S3, drogowe i kolejowe obejście zachodnie, etc. Zwrócić należy też uwagę na możliwości przestrzenne lokowania terenów inwestycyjnych o powierzchni powyżej 50 ha.

III. 5. 1. 2. W Studium przyjęto, że zasadniczy obszar metropolitalny tworzą gminy o potencjale ludnościowym ponad pół miliona mieszkańców: Szczecin, Police, Dobra Szczecińska, Kołbaskowo, Gryfino, Stare Czarnowo, Kobylanka i Goleniów. Do obszaru metropolitalnego realizującego związki gospodarcze i infrastrukturalne Szczecina należą ponadto gminy: Stargard Szczeciński, Nowe Warpno, Stepnica i Świnoujście, co zwiększa potencjał ludnościowy o 662,6 tys. obywateli.

Tabela.29. Potencjał ludnościowy gmin obszaru aglomeracji szczecińskiej

Lp.	Gmina	Ludność [os.] 2004r.	Ludność [os.] 2006r.
1	Dobra Szczecińska	11 196	12756
2	Goleniów	32 654	33229
3	Gryfino	31 238	31367
4	Kobylanka	3 524	3692
5	Kołbaskowo	8 312	8980
6	Nowe Warpno	1 585	1563
7	Police	41 386	41486
8	Stare Czarnowo	3 867	3890
9	Stargard Szczeciński	71 128	70453
10	Stepnica	4 684	4752
11	Szczecin	411 900	409068
12	Świnoujście	41 098	40819
	Razem	**662 572**	**662055**

źródło: Urząd Statystyczny, rocznik 2005 i 2007

III. 5. 1. 3. Jako obszar pośredniego oddziaływania metropolii proponuje się ujęcie obszaru całości powiatów: Police, Gryfino, Stargard, Goleniów i miasto Świnoujście (struktura administracyjno-funkcjonalna zespołu portowego), a także całość powiatów niemieckich Ukermarck i Ucker Randow.

III. 5. 2. ZACHODNIOPOMORSKA ADMINISTRACJA RZĄDOWA

III. 5. 2. 1. Działalność administracji rządowej reguluje ustawa o administracji rządowej. Administrację rządową na obszarze województwa stanowią:

- wojewoda,
- działający pod zwierzchnictwem wojewody kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży,
- organy administracji niezespolonej,
- organy samorządu terytorialnego, jeżeli wykonywanie zadań administracji rządowej wynika z ustawy lub z zawartego porozumienia,
- działający pod zwierzchnictwem starosty kierownicy powiatowych służb, inspekcji i straży, wykonujący zadania i kompetencje określone w ustawach,
- organy innych samorządów, jeżeli wykonywanie zadań administracji rządowej następuje na podstawie ustawy lub porozumienia.

III. 5. 2. 2. Urząd Wojewódzki zapewnia wykonywanie przez Wojewodę zadań wynikających ze sprawowanych przez niego funkcji. Do najważniejszych zadań jednostek organizacyjnych funkcjonujących w Zachodniopomorskim Urzędzie Wojewódzkim należą:

a) realizacja, monitoring i raportowanie ZPORR, programów wojewódzkich, PHARE, INTERREG III; prowadzenie spraw dotyczących integracji europejskiej i spraw zagranicznych wraz z przygotowaniem stosownych wniosków i informacji,
b) nadzór nad działalnością organów jednostek samorządu terytorialnego, prace związane z podziałem terytorialnym oraz nazewnictwem miejscowości,
c) opracowanie projektu budżetu państwa obejmującego województwo, prowadzenie ewidencji planowanych wydatków budżetowych i przekazywanych na ich realizację środków pieniężnych, prowadzenie spraw związanych z obsługą przepływów finansowych dotyczących projektów realizowanych w ramach programu PHARE, prowadzenie kontroli procesów związanych z gromadzeniem i rozdysponowywaniem środków publicznych oraz gospodarowaniem mieniem, badanie i porównywanie stanu faktycznego ze stanem wymaganym, pobieranie i gromadzenie środków publicznych, zaciąganie zobowiązań finansowych i dokonywanie wydatków ze środków publicznych, udzielanie zamówień publicznych oraz zwrot środków publicznych,
d) prowadzenie ewidencji ludności, nadawanie obywatelstwa polskiego, udzielanie zezwoleń na pobyt i osiedlenie na terytorium RP,
e) realizacja przyjętej polityki społecznej w zakresie:
   - pomocy społecznej - prowadzenie spraw w zakresie pomocy społecznej, organizacji pożytku społecznego i świadczeń rodzinnych,
   - ochrony zdrowia - prowadzenie rejestru i sprawowanie kontroli nad zakładami opieki zdrowotnej, nadzór programów z zakresu ochrony zdrowia i ratownictwa medycznego,
   - rynku pracy - realizacja zadań organu wyższego stopnia w postępowaniu administracyjnym, w sprawach dotyczących świadczeń z tytułu bezrobocia, sprawowanie nadzoru nad działalnością samorządu powiatu i województwa, realizujących zadania przy pomocy odpowiednio powiatowego i wojewódzkiego urzędu pracy, kontrola legalności zatrudnienia,

f) wykonywanie obowiązków organu założycielskiego wobec przedsiębiorstw państwowych, prowadzenie spraw związanych z komercjalizacją i prywatyzacją przedsiębiorstw państwowych, sprawowanie nadzoru nad realizacją obowiązku wójta lub burmistrza (prezydenta miasta), starosty, marszałka województwa oraz organu wykonawczego związku jednostek samorządu terytorialnego w zakresie składania ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa informacji dotyczących przekształceń i prywatyzacji mienia komunalnego w województwie zachodniopomorskim,
g) koordynacja rozwoju regionalnego w zakresie:
   - architektury i budownictwa - prowadzenie postępowania w zakresie właściwości organu wyższego stopnia w stosunku do starostów, prowadzenie spraw związanych z zatwierdzaniem projektów budowlanych i wydawaniem pozwoleń na budowę;
   - geodezji i kartografii - kontrola działania administracji geodezyjnej i kartograficznej, kontrola przestrzegania i stosowania prawa geodezyjnego i kartograficznego, sporządzanie i bieżące prowadzenie rejestru granic i powierzchni jednostek zasadniczego podziału terytorialnego państwa w zakresie województwa, nadzór nad prowadzeniem państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego w zakresie zasobów powiatowych i zasobu wojewódzkiego;
   - gospodarki przestrzennej i nieruchomości - opiniowanie uchwały samorządu województwa o planie zagospodarowania przestrzennego, opiniowanie uchwał gmin w zakresie gospodarki przestrzennej, uzgadnianie projektów planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie zadań rządowych oraz pod kątem ustaw szczególnych, uzgadnianie decyzji lokalizacji inwestycji celu publicznego, obrót nieruchomościami Skarbu Państwa;

- gospodarki - dostosowanie szczegółowych celów polityki gospodarczej rządu do warunków miejscowych, sprawowanie nadzoru nad prowadzeniem ewidencji działalności gospodarczej przez gminy, badanie zgodności planów zaopatrzenia w energię i paliwa z polityką energetyczną państwa oraz obowiązującymi przepisami, koordynacja postępowania opiniodawczego w sprawach polityki energetycznej;
- transportu i infrastruktury - wydawanie decyzji w zakresie przygotowania i realizacji inwestycji dotyczących dróg krajowych, koordynacja programu likwidacji miejsc niebezpiecznych na drogach w województwie, nadzór nad zarządzaniem ruchem oraz nad przewozem towarów niebezpiecznych,

h) prowadzenie spraw dotyczących: pozwoleń zintegrowanych na instalacje, gospodarki wodno-ściekowej, przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, ochrony przed hałasem i promieniowaniem, ochrony powietrza, gospodarki odpadami, ochrony przyrody, produkcji zwierzęcej i roślinnej, nadzoru nad grupami producentów rolnych, przygotowania rolnictwa do UE i rozwoju obszarów wiejskich;

i) prowadzenie spraw w zakresie zarządzania kryzysowego, obrony cywilnej oraz spraw obronnych.

III. 5. 2. 3. W Szczecinie mają swoje siedziby następujące instytucje państwowe:
- Wojewoda Zachodniopomorski,
- Urząd Morski,
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny,
- Prokuratura Rejonowa i Okręgowa,
- Sąd Rejonowy i Okręgowy,
- Urząd Celny,
- Urzędy Skarbowe,
- Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków

oraz inne urzędy administracji rządowej w formie oddziałów lub delegatur, w tym m.in.:
- Najwyższa Izba Kontroli,
- Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego,
- Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny

III. 5. 2. 4. Prestiż miasta podnosi również fakt, iż Szczecin jest siedzibą Archidiecezji Szczecińsko-Kamieńskiej Kościoła Rzymsko-Katolickiego.

III. 5. 3. SAMORZĄD GMINNY I POWIATOWY

III. 5. 3. 1. Zadania w zakresie administracji samorządowej realizowane są na podstawie ustawy o samorządzie gminnym, a także ustawy o samorządzie powiatowym regulującej zadania miast na prawach powiatu.

III. 5. 3. 2. Szczecin od 1 stycznia 1999 roku jest miastem na prawach powiatu, czyli gminą miejską wykonującą zadania powiatu. Gmina Miasto Szczecin wykonuje zadania publiczne wynikające z Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. Z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) oraz wynikające z ustaw szczególnych. Do zakresu działania Szczecina jako gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym – w tym mające na celu zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty − niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Szczecin, jako powiat, wykonuje także określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, transportu zbiorowego i dróg publicznych, kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, kultury fizycznej i turystyki, geodezji, kartografii i katastru, gospodarki nieruchomościami, administracji architektoniczno−budowlanej, gospodarki wodnej, ochrony

środowiska i przyrody, rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochrony przeciwpowodziowej, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, ochrony praw konsumenta, utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, obronności, promocji powiatu, współpracy z organizacjami pozarządowymi, zapewnienia wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Gmina Miasto Szczecin wykonuje także zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, których obowiązek wykonywania nakładają ustawy:

- z zakresu administracji rządowej – na podstawie porozumienia z organami tej administracji,
- z zakresu właściwości województwa − na podstawie porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego.

III. 5. 3. 3. Statutowym celem Miasta Szczecin jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, tworzenie warunków do racjonalnego i harmonijnego rozwoju miasta oraz warunków pełnego uczestnictwa mieszkańców w życiu wspólnoty.

III. 5. 3. 4. Mieszkańcy Szczecina, którzy tworzą lokalną wspólnotę samorządową, rozstrzygnięcia podejmują w głosowaniu powszechnym − poprzez wybory i referendum lub za pośrednictwem organów:

Rady Gminy – organu stanowiącego i kontrolnego,

Prezydenta – organu wykonawczego.

III. 5. 3. 5. Nadzór nad działalnością Gminy sprawowany jest przez Prezesa Rady Ministrów i wojewodę, a w zakresie spraw finansowych − przez Regionalną Izbę Obrachunkową.

III. 5. 3. 6. Urząd Miasta.

III. 5. 3. 6. 1. Do najważniejszych zadań Urzędu Miasta należą:

- kontrola jednostek organizacyjnych Urzędu i jednostek organizacyjnych Gminy Miasto Szczecin,
- prowadzenie spraw w zakresie ewidencji ludności i rejestracji pojazdów,
- rejestracja zdarzeń z zakresu stanu cywilnego dotyczących urodzeń, małżeństw i zgonów oraz prowadzenie innych spraw wynikających z Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, Kodeksu cywilnego i Prawa o aktach stanu cywilnego,
- prowadzenie spraw związanych z realizacją zadań Miasta w zakresie kultury fizycznej i sportu,
- prowadzenie spraw związanych z pełnieniem przez Miasto funkcji organu prowadzącego publiczne przedszkola, szkoły oraz placówki oświatowo–wychowawcze, placówki kształcenia ustawicznego, placówki kształcenia praktycznego, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, specjalne ośrodki szkolno–wychowawcze, placówki zapewniające uczniom opiekę w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, prowadzenie spraw związanych z nadzorem nad realizacją zadań z zakresu kultury fizycznej i turystyki szkolnej dzieci i młodzieży,
- nadzór nad realizacją polityki kulturalnej Miasta oraz działalnością miejskich instytucji kultury, kontrola przestrzegania i stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, prowadzenie gminnej ewidencji zabytków, wydawanie pozwoleń na prace konserwatorskie, remontowe i budowlane w obiektach zabytkowych, prowadzenie spraw związanych z promowaniem kultury,
- działalność w zakresie realizacji polityki prozdrowotnej Miasta, ochrony zdrowia, przeciwdziałania patologiom społecznym oraz kreowania działań na rzecz osób niepełnosprawnych; nadzór nad pomocą społeczną,
- koordynowanie wdrażania Strategii Rozwoju Miasta, opracowywanie programów inwestycyjnych, obsługa inwestorów, koordynowanie działań promocyjnych Miasta,
- przygotowywanie, realizacja i rozliczenie inwestycji miejskich,

- prowadzenie spraw związanych z wydaniem decyzji w sprawie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu,
- opracowywanie polityki przestrzennej Miasta, programu sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego, organizowanie konkursów architektoniczno-urbanistycznych, koordynowanie pracy Biura Planowania Przestrzennego Miasta,
- prowadzenie egzekucji administracyjnej należności pieniężnych Miasta, dokonywanie zabezpieczeń należności pieniężnych Miasta,
- prowadzenie spraw związanych z tworzeniem, likwidacją, reorganizacją jednostek organizacyjnych Gminy Miasto Szczecin, w zakresie tworzenia prezydentowi warunków do realizacji praw i obowiązków organu założycielskiego w stosunku do jednostek organizacyjnych Gminy oraz uprawnień z tytułu posiadanych przez miasto akcji i udziału w spółkach,
- prowadzenie spraw dotyczących podziałów, rozgraniczeń, scaleń, wymiany nieruchomości oraz ustalenia odszkodowań z tytułu przejęcia z mocy prawa gruntów pod drogi publiczne; nadzór nad prowadzeniem państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego, prowadzenie spraw z zakresu ewidencji gruntów i budynków oraz klasyfikacji gleboznawczej gruntów,
- prowadzenie spraw związanych z gospodarowaniem nieruchomościami,
- realizacja polityki mieszkaniowej Miasta, prowadzenie spraw związanych z najmem oraz sprzedażą lokali mieszkalnych i użytkowych, prowadzenie nadzoru nad eksploatacją gminnych zasobów mieszkaniowych,
- prowadzenie nadzoru nad gospodarką wodną i funkcjonowaniem gospodarki wodociągowo-kanalizacyjnej oraz wodno–ściekowej, utrzymaniem i ochroną dróg oraz lokalnym transportem zbiorowym, zarządzaniem ruchem na drogach, utrzymaniem czystości oraz urządzeń sanitarnych, składowisk i unieszkodliwiania odpadów, koordynowaniem działań w zakresie gospodarki komunalnej, energetycznej, cieplnej, gazowniczej oraz telekomunikacji, prace w zakresie ochrony i kształtowania środowiska,
- prowadzenie spraw związanych z ewidencją działalności gospodarczej,
- prowadzenie spraw podatków i opłat lokalnych oraz opłaty skarbowej,
- prowadzenie spraw związanych z funkcjonowaniem Miejskiego Zespołu Reagowania Kryzysowego, prowadzenie spraw związanych z obronnością kraju, obroną cywilną oraz bezpieczeństwem.

W skład Urzędu poza wydziałami i biurami na prawach wydziałów wchodzą także biura na prawach samodzielnych referatów:

- Biuro Prawne – BP,
- Biuro ds. Organizacji Pozarządowych – BOP,
- Biuro ds. Zamówień Publicznych – BZP,
- Biuro Miejskiego Rzecznika Konsumentów – BMRK,
- Biuro ds. Ochrony Informacji Niejawnych – BOIN,
- Biuro ds. Morskich – BM.

W ramach struktury samorządowej działają także:

- filia Urzędu Miasta na Prawobrzeżu,
- jednostki organizacyjne Miasta,
- Straż Miejska w Szczecinie.

Szczegółowy zakres zadań realizowanych przez wskazane jednostki organizacyjne Urzędu Miasta określony jest w formie Zarządzenia Prezydenta Miasta.

III. 5. 3. 6. 2. Podstawowym elementem struktury samorządowej jest Urząd Miasta Szczecina, któremu podlegają lub, z którym współdziałają spółki i jednostki organizacyjne gminy (tabela poniżej).

Tab. 30. Jednostki organizacyjne wykonujące usługi publiczne

Nazwa jednostki:	Adres jednostki:	Wydział nadzorujący:
Miejski Zakład Komunikacyjny	ul. Klonowica 5, 71-241 Szczecin	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Miejski Zakład Obsługi Gospodarczej	ul. Czesława 9, 71-504 Szczecin	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe "Dąbie"	ul. Andrzeja Struga 10, 70-784 Szczecin	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe "Klonowica"	ul. Klonowica 5, 71-241 Szczecin	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Zakład Usług Komunalnych	71-080 Szczecin ul. Ku Słońcu 125 a	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Zarząd Budynków i Lokali Komunalnych	ul. Mariacka 25, 70-546 Szczecin	Zakład budżetowy
Zarząd Dróg i Transportu Miejskiego	ul. Klonowica 5; 71-241 Szczecin	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Biuro Planowania Przestrzennego Miasta	ul. Szymanowskiego 2, 71-416 Szczecin	Wydział Rozwoju Miasta I Funduszy Pomocowych
Miejska Izba Wytrzeźwień	Ul. Gen. Dąbrowskiego 22/23, 70-100 Szczecin	Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej
Miejski Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej w Szczecinie	ul. Odrowąża 1, 71-420 Szczecin	Biuro Geodety Miasta
Miejski Ośrodek Sportu, Rekreacji i Rehabilitacji	ul. Niedziałkowskiego 6, 71-403 Szczecin	Wydział Oświaty
Ośrodek Wczasowo - Rehabilitacyjny "Agawa"	ul. Śliska 6, 72-330 Mrzeżyno	Wydział Obsługi Urzędu
Powiatowy Urząd Pracy w Szczecinie	Mickiewicza 39, 70-383 Szczecin	Jednostka budżetowa
Straż Miejska Szkoły Podstawowe Gimnazja Licea Ogólnokształcące Zespoły Szkół Zespoły Szkół Specjalnych Poradnie psychologiczno-Pedagogiczne Inne placówki oświatowo-wychowawcze Placówki opiekuńczo-wychowawcze Przedszkola	ul. Felczaka 9, 71-417 Szczecin	Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności
Żłobki		Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej
Instytucje kultury Filie biblioteczne		Wydział Kultury i Dziedzictwa Kulturowego
Komenda Miejska Policji	ul. Kaszubska 35 70-227 Szczecin	Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności
Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego	pl. Armii Krajowej 1 70-456 Szczecin	Nadzór: Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego Wydział współpracujący: Wydział Urbanistyki i Administracji Budowlanej
Szpitale		Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej
Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej	ul. Grodzka 1/5 70-560 Szczecin	Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności

III. 5. 3. 7. Spółki z udziałem miasta

III. 5. 3. 7. 1. Zadania Gminy wykonywane były także przez spółki z udziałem Miasta (wysokość udziału określona została według stanu na kwiecień 2008 r.):

Tab.31. Wykaz spółek z udziałem Miasta

Nazwa spółki	Rok rozpoczęcia działalności	Siedziba spółki	Telefony	E-mail	Strona WWW	Udział Miasta w %	Nazwa Wydziału
Miejskie Przedsiębiorstwo Oczyszczania Spółka z o.o.	1995	ul. Gdańska 12B, 70-660 Szczecin	091 46-23-230, 091 46-23-118 (fax)	biuro@mpo.szczecin.pl	www.mpo.szczecin.pl	51	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Zarząd Morskich Portów Szczecin i	1998	ul. Bytomska 7, 70-603 Szczecin	91 43-08-470, 91 43-08-220 sekr., 91 46-	zarzad@port.szczecin.pl	www.port.szczecin.pl	0,155	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy

Świnoujście S.A.			23-412 (fax)				Pomocowych
Szczeciński Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o.	2004	ul. Bogusława 7/5, 70-440 Szczecin	091 48-81-349, 091 48-82-801 (tel/fax)	fundusz@um.szczecin.pl	www.szczecin.pl/sfp	95,35%	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych
Spółka Wodna "Międzyodrze"	1992	ul. Przejazd 14, 70-607 Szczecin	091 46-23-965; 091 46-23-966; 091 46-23-967	info@miedzyodrze.pl	www.miedzyodrze.pl	ok 3,83 % udziału w majatku wspólnym wytworzonym w wyniku inwestycji wspólnych	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Towarzystwo Budownictwa Społecznego Prawobrzeże Sp. z o.o.	1998	ul. Batalionów Chłopskich 61b, 70-770 Szczecin; Oddział: ul. Mariacka 24, 70-546 Szczecin	091 46-13-692 C; 091 46-14-469 S; 091 46-12-558 (fax); Oddz. 091 43-36-437, 091 43-34-797	tbsp@sz.inet.pl	www.tbs.szczecin.pl	100,00	Wydział Gospodarki Nieruchomościami
Fundusz Wspierania Rozwoju Gospodarczego Miasta Szczecina Sp. z o.o.	2002	ul. Bogusława 7/5 70-440 Szczecin	091 48-82-801 (tel/fax)	fundusz@um.szczecin.pl	www.szczecin.pl/fundusz	100,00	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych
Fabryka Papieru Szczecin-Skolwin S.A. Spółka w upadłości	1996	ul. Stołczyńska 100, 71-869 Szczecin	(91) 45-38-506	skolwin@skolwin.com.pl	swww.kolwin.com.pl	0,71	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych
Port Lotniczy Szczecin-Goleniów Spółka z o.o.	1999	72-100 Goleniów, Glewice 1A	091 48-17-610; 091 41-83-383 (fax)	info@airport.com.pl	www.airport.com.pl	33,41%	Biuro Prezydenta Miasta
Sportowa Spółka Akcyjna "Pogoń"	1999	ul. Karłowicza 28, 71-102 Szczecin	(91) 48-78-658; 091 48-78-031; 091 48-74-453			4,71	Wydział Sportu i Turystyki
Zakład Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o.	1999	ul. M. Golisza 10, 71-682 Szczecin	091 422-06-39; 091 422-54-64; 091 422-12-61, 091 422-12-58 (fax)	zwik@zwik.szczecin.pl	www.zwik.szczecin.pl	100,00	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Szczecińsko-Polickie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Spółka z o.o.	1997	ul. Fabryczna 21, 72-010 Police	091 31-76-565, 091 31-75-707 (fax)	sppk-police@telvinet.pl	www.telvinet.pl/sppk	30,76	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Huta Szczecin S.A.	1998	ul. Nad Odrą 33, 71-833 Szczecin	091 42-48-824	huta@port.szczecin.pl	www.huta.szczecin.pl	0,9	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych
Centrum Handlowe Polska 1 Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością	1997	ul. Fabryczna 5a, 00-446 Warszawa	022/310-60-00, 022/310-60-02 (fax)			23%	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych
Szczecińskie Centrum Renowacyjne Sp. z o.o.	1999	ul. Bogusława 52/2, 70-440 Szczecin	091 43-23-120; 091 43-23-130 (fax)	scr@scr.pl	www.scr.pl	100,00	Wydział Gospodarki Nieruchomościami
Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe "Klonowica"	1999	ul. Klonowica 5, 71-241 Szczecin	091 43-28-400, 091 43-92-990 (fax)	sekretariat@spak.pl	www.spak.pl	100,00	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Remondis Szczecin Spółka z o.o.	1993	ul. Żołnierska 56, 71-210 Szczecin	091 43-10-801, 091 43-10-855	szczecin@remondis.pl	www.remondis.pl	1,00	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Szczeciński Park Naukowo - Technologiczny Spółka z o.o.	2000	ul. Kolumba 86-89, 70-035 Szczecin	091 48-92-050; 091 43-36-053 (fax)	biuro@spnt.pl	www.spnt.pl	100,00	Biuro Prezydenta Miasta
Szczecińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.	1997	ul. Boh. Getta Warszawskiego 1, 70-302 Szczecin	091 43-39-900; 091 43-44-967 (fax)	biuro@stbs.pl	www.stbs.pl	100,00	Wydział Gospodarki Nieruchomościami

Szczecińskie Przedsiębiorstwo Autobusowe "Dąbie" Spółka z o.o.	1999	ul. Struga 10, 70-784 Szczecin	091 46-43-835, 091 16-43-529 (fax)	poczta@spad.szczecin.pl	www.spad.szczecin.pl	100,00	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Szczecińska Energetyka Cieplna Sp. z o.o.	1998	ul. Dembowskiego 6, 71-533 Szczecin	091 45-54-308, 091 45-54-311 (fax)	sec@sec.szczecin.pl	sec.szczecin.pl	33,43	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Międzynarodowe Targi Szczecińskie Spółka z o.o.	1993	ul. Struga 6-8, 70-777 Szczecin	091 46-44-401; 091 46-44-402 (fax)	office@mts.pl	www.mts.pl	76,48	Biuro Prezydenta Miasta
Targowiska i Opłaty Lokalne Sp. z o.o.	2000	ul. Czesława 9, 71-504 Szczecin	091 42-33-398	tiol-sz@go2.pl		100,00	Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska
Regionalna Agencja Promocji Turystyki Sp. z o.o.	1995	ul. Garncarska 5/8, 70-377 Szczecin	091 48-43-172 (fax)			33,33	Biuro Prezydenta Miasta
Inwest Star S.A.	1996	ul. 1 maja 12, 27-202 Starachowice	041 27-64-100			0,01	Wydział Rozwoju Miasta i Funduszy Pomocowych

III. 5. 3. 7. 2. Prezydent jest również animatorem wielu spraw związanych z ochroną zdrowia, opieką społeczną, kulturą, oświatą i sportem oraz pobudzaniem przedsiębiorczości i aktywności obywatelskiej. Prezydent jest też adresatem innych spraw, nienależących do zadań własnych gminy, a będących bolączkami mieszkańców. Mimo że władztwo gminy, zastrzeżone w ustawach, w tym w ustawie o finansach publicznych, dotyczy tylko obszaru gminy, Prezydent włącza się w sprawy dotyczące obszaru metropolitalnego, gospodarki morskiej oraz polityki regionalnej, polityki zagranicznej i integracji europejskiej.

III. 5. 4. SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

III. 5. 4. 1. Samorząd Województwa Zachodniopomorskiego stanowią mieszkańcy województwa, tworzący z mocy prawa regionalną wspólnotę samorządową. Samorząd Województwa działa na podstawie Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.), wykonując określone ustawami zadania publiczne o charakterze wojewódzkim − niezastrzeżone ustawami na rzecz organów administracji rządowej – w zakresie m.in.:

- edukacji publicznej, w tym szkolnictwa wyższego,
- promocji i ochrony zdrowia,
- kultury i ochrony zabytków,
- pomocy społecznej,
- polityki prorodzinnej,
- modernizacji terenów wiejskich,
- zagospodarowania przestrzennego,
- ochrony środowiska,
- gospodarki wodnej, w tym ochrony przeciwpowodziowej,
- transportu zbiorowego i dróg publicznych,
- kultury fizycznej i turystyki,
- ochrony praw konsumentów,
- obronności,
- bezpieczeństwa publicznego,
- przeciwdziałania bezrobociu
- aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Samorząd województwa określa także strategię rozwoju województwa oraz sporządza plan zagospodarowania przestrzennego województwa oraz plan zagospodarowania obszaru metropolitalnego.
III. 5. 4. 2. W celu wykonania swoich zadań Województwo tworzy wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne lub zawiera umowy z innymi podmiotami, z innymi województwami lub porozumienia z jednostkami lokalnego samorządu terytorialnego z obszaru województwa w sprawie powierzenia prowadzenia zadań publicznych. Ustrój Województwa Zachodniopomorskiego określa uzgodniony z Prezesem Rady Ministrów Statut Województwa Zachodniopomorskiego, który przyjęty został uchwałą nr 20/179/2001 Sejmiku.

III. 5. 5. ORGANY NADZORU I KONTROLI

Organami nadzoru i kontroli są:
- Regionalna Izba Obrachunkowa,
- Samorządowe Kolegium Odwoławcze,
- Sądy Administracyjne,
- Najwyższa Izba Kontroli-Delegatura w Szczecinie.

III. 6. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

III. 6. 1. Prokuratura Rejonowa i Okręgowa w Szczecinie wraz z Sądem Rejonowym i Okręgowym pełnią bardzo ważną funkcję w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa życia społecznego i obrotu gospodarczego w Szczecinie. Wynika to z charakteru miasta oraz struktury osiedleńczej. Według stanu na rok 2006, w miastach zamieszkuje około 69% populacji województwa zachodniopomorskiego, a w obszarze metropolitalnym Szczecina około 39,1% tej populacji (w Szczecinie 24,2%). Szczecin, jako miasto portowe i ośrodek turystyki zagranicznej, przyciąga osoby i środowiska z marginesu społecznego oraz środowiska przestępcze. Również wysokie poziomy bezrobocia w regionie i mieście powodują wzrost zagrożeń bezpieczeństwa w Szczecinie. Ze statystyk Policji wynika, że prawie 50% różnego rodzaju przestępstw i wykroczeń popełnianych jest w Szczecinie i jego obszarze metropolitalnym. Oznacza to, że organa wymiaru sprawiedliwości w Szczecinie pełnią także bardzo ważną funkcję prewencyjną z punktu widzenia miasta.
III. 6. 2. Potrzeby wymiaru sprawiedliwości w Szczecinie są zaspokojone, istotna jest jednak reorganizacja funkcjonowania aresztu przy ul. Kaszubskiej, w sposób umożliwiający przywrócenie drożności tej ulicy. Wskazuje się potrzebę uwzględniania tego faktu w projektowanej zabudowie kwartałów obejmujących ten rejon.

III. 7. WOJSKO I OBRONA CYWILNA

III. 7. 1. WOJSKO

III. 7. 1. 1. Obecność wojska w Szczecinie ma bardzo bogatą historię. Obecnie, po dokonaniu zmian ustrojowych i wstąpieniu Polski do NATO, swoją siedzibę w Szczecinie ma Wielonarodowy Korpus Północ-Wschód, którego potrzeby dotyczące nieruchomości i lokalizacją są zaspokojone w całości. Wojsko Polskie, działając na podstawie Ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, jest właścicielem (użytkownikiem) enklaw terenów w różnych miejscach Szczecina. Zgodnie z przepisami zaliczane są one do tzw. terenów zamkniętych. Taki status terenów wyłącza możliwość ingerencji samorządu w zakres podejmowanych działań i charakter powstającej na tych terenach zabudowy. Ponadto wymagane jest zachowanie pasa nieobjętego zabudową, o szerokości 50 m, licząc od granic terenu zamkniętego oraz uzgadnianie ze Sztabem Wojskowym planów

zagospodarowania przestrzennego miasta. W zgodnej opinii władz, rozlokowanie w Szczecinie Korpusu NATO i obecność wojska podnoszą prestiż miasta, niemniej Miasto będzie zabiegać o przeniesienie jednostek wojskowych z centrum i uwolnienie na cele ogólnomiejskie zabudowy, choćby ze względu na jej historyczny charakter i bardzo ciekawe założenia urbanistyczne.
III. 7. 1. 2. Odrębnym zagadnieniem jest zagospodarowanie terenów uwalnianych przez wojsko. Ograniczone możliwości wpływu na decyzje związane ze zbyciem i zagospodarowaniem tych obszarów powodują, że powstaje na nich „standardowa" zabudowa miejska. Nie wykorzystuje się możliwości podniesienia ich atrakcyjności poprzez połączenie z kontekstem architektoniczno-urbanistycznym architektury koszarowej i stworzenia nowych wartości. Samorząd powinien zabiegać o pozyskiwanie takich terenów i zagospodarowywać je ze szczególną pieczołowitością.

III. 7. 2. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE – OBRONA CYWILNA

III. 7. 2. 1. Szczecin posiada obecnie 371 budowli ochronnych, w różnym stanie technicznym i nie pokrywa w pełni potrzeb w zakresie obrony cywilnej. Zaopatrzenie w wodę aktualnie zapewnia: 1 ujęcie powierzchniowe (Miedwie) o wydajności 80000m^3/dobę, 6 głębinowych ujęć wody o wydajności 50100 m^3/dobę oraz 20 zakładowych ujęć wody o wydajności 50 100 m^3/dobę. Do zabezpieczenia ludności w wodę w sytuacjach kryzysowych miasto posiada 123 studnie awaryjne o wydajności 7418 m3/dobę, co nie zabezpiecza potrzeb miasta, wykazała to awaria energetyczna w dniu 08.04 2008 r. Dla celów przeciwpożarowych na terenie miasta zlokalizowanych jest 77 zbiorników rezerwy wody gaśniczej, (w tym zbiorników zakładowych) o łącznej pojemności 51051m^3.
III. 7. 2. 2. Wraz z rozwojem miasta, w tym obrzeżnej zabudowy jednorodzinnej, powstają nowe potrzeby w zakresie bezpieczeństwa publicznego , obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego. Zaspokojenie tych potrzeb realizowane jest na bieżąco w planach miejscowych zagospodarowania przestrzennego poprzez uwzględnienie w ustaleniach, nakazach i zakazach tych planów wymagań określonych w planach reagowania kryzysowego i obrony cywilnej. Uzgodniono, że plany miejscowe uwzględniać (umożliwiać) muszą realizację zadań obrony cywilnej związanych z bezpieczeństwem publicznym i zarządzaniem kryzysowym, co najmniej w zakresie:
- budownictwa ochronnego,
- zaopatrzenia miasta w wodę w warunkach kryzysowych,
- skutecznego działania powszechnego systemu alarmowania i ostrzegania mieszkańców o zagrożeniach.

III. 8. SPORT MASOWY I REKREACJA

III. 8. 1. ROLA MIASTA W ROZWOJU SPORTU I REKREACJI

III. 8. 1. 1 Kulturą fizyczną (zgodnie z uchwałą o kulturze fizycznej) nazywamy wiedzę, wartości, zwyczaje oraz działania podejmowane dla zapewnienia rozwoju psychofizycznego, wychowania, doskonalenia uzdolnień i sprawności fizycznej człowieka, a także dla zachowania oraz przywracania jego zdrowia. Działania te realizowane są w szczególności poprzez: zajęcia wychowania fizycznego, sport (zarówno wyczynowy jak i masowy), rekreację oraz rehabilitację ruchową, które w różnych formach prowadzone są przez wiele podmiotów, począwszy od przedszkoli, szkół, uczelni, poprzez placówki oświatowo–wychowawcze, organizacje młodzieżowe, aż po różnego rodzaju związki i stowarzyszenia. Wspomniana wyżej ustawa o kulturze fizycznej szczegółowo określa zadania stowarzyszeń kultury fizycznej, ich związków oraz innych podmiotów w zakresie zapewnienia prawidłowej

realizacji procesu wychowania fizycznego, uprawiania sportu i rekreacji ruchowej oraz prowadzenia rehabilitacji ruchowej.

III. 8. 1. 2. Miasto Szczecin realizuje następujące zadania ze sfery sportu:

- nadzór i wspieranie działalności stowarzyszeń kultury fizycznej oraz związków sportowych mających siedzibę na terenie miasta Szczecina;
- nadzór nad organizacją i działalnością szkoły sportowej i mistrzostwa sportowego, klas sportowych,
- nadzór nad organizacją współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży;
- nadzór nad realizacją Programu Morskiej Edukacji Dzieci i Młodzieży.

III. 8. 1. 3. Na terenie Gminy Miasto Szczecin działa 278 stowarzyszeń kultury fizycznej /klubów sportowych/ w tym 91 uczniowskich klubów sportowych /UKS/.

III. 8. 1. 4. Gmina Miasto Szczecin posiada wyspecjalizowaną jednostkę organizacyjną, która ma za zadanie gospodarowanie należącymi do Miasta obiektami sportowymi, rekreacyjnymi i rehabilitacyjnymi. Jest to Miejski Ośrodek Sportu Rekreacji i Rehabilitacji.

III. 8. 2. OBIEKTY SPORTOWE

III. 8. 2. 1. Miasto Szczecin posiada niewystarczającą bazę sportową; która nie zaspokaja, teoretycznie potrzeb mieszkańców. Na jednego szczecinianina przypadało ogółem 0,001 obiektu sportowego. Rozmieszczenie obiektów kultury fizycznej jest wysoce nierównomierne. Najwięcej zasobów ma Arkońskie - Niemierzyn, Śródmieście-Północ, Turzyn, Nowe i Stare Miasto. Najmniej Bukowo, Golęcino - Gocław, Warszewo, Żelechowa. Bez obiektów są dzielnice: Głębokie-Pilchowo, Krzekowo - Bezrzecze, Płonia, Śmierdnica, Wielgowo - Sławociesze, Kijewo.

III. 8. 2. 2. Baza sportowa (stan na grudzień 2006r.) liczyła łącznie 511 obiektów, które wchodziły w skład podstawowych grup rodzajowych. Z 511 obiektów 390 stanowiły obiekty zlokalizowane przy szkołach, co stanowi 76%, także 97% wśród ogólnej liczby sal gimnastycznych to sale przyszkolne. Bardzo duży udział mają również przyszkolne boiska do gier małych – 78% ogólnej liczby tego typu obiektów. Najwięcej było sal gimnastycznych – 116. Stanowiły one 22,74% ogółu obiektów. Kolejne miejsca zajmowały boiska uniwersalne - 13,33%, boisko do tenisa ziemnego - 13,13%, boiska do koszykówki – 12,94%. Pojedynczo występują: basen treningowy, pływalnia otwarta, tor kolarski i kartingowy.

III. 8. 2. 3. Najwięcej posiadamy boisk do gier małych z obciążeniem 1424 osób na obiekt (średnia w kraju 1600 osób na obiekt). Najmniej istnieje obiektów do sportów zimowych, tylko 2 z obciążeniem 205 000 osób na obiekt. Duża dysproporcja występuje pomiędzy liczbą hal sportowych – 22 i sal gimnastycznych – 116. Brak jest toru łyżwiarskiego, jeździeckiego, skoczni narciarskiej, toru motocyklowego, toru regatowego i łuczniczego. Obciążenie obiektów rozkładało się nierównomiernie. Wahało się pomiędzy 1,4 tys. a 205 tys. osób przypadających na 1 obiekt. Średnio w Szczecinie na 1 obiekt przypadają 802 osoby.

III. 8. 2. 4. Miasto Szczecin posiada jednostkę która zarządza i utrzymuje bazą sportowo - rekreacyjną Miasta. jest to Miejski Ośrodek Sportu Rekreacji i Rehabilitacji, który zarządza obiektami sportowymi:

1. Szczeciński Dom Sportu (ul. Wąska 16),
2. Stadion Miejski im. Floriana Krygiera (ul. Karłowicza 28);
3. Miejski Stadion Lekkoatletyczny (ul. Litewska 20),
4. Hala Miejska (ul. Twardowskiego 12 b);
5. Młodzieżowe Centrum Sportu i Rekreacji (ul. Narutowicza 17),
6. Zespół Obiektów Sportowych „Tor Kolarski”– Al. Wojska Polskiego 246
7. Stadion Młodzieżowy – ul. Tenisowa
8. Kompleks sportowo-rekreacyjny - ul. Nehringa 65, 67
9. Obiekt sportowo – rekreacyjny - ul. Modra

10. Tor Regatowy Dziewoklicz (w likwidacji dokonano demontażu , utylizacja konstrukcji nadwodnych , podwodnych toru);
11. Zarządzany przez Fundację Promasters zespół obiektów sportowych Lodogryf (Aleja Wojska Polskiego 127),
12. Zarządzany przez Pałac Młodzieży - Jacht „Dar Szczecina";

III. 8. 3. ŚCIEŻKI ROWEROWE

III. 8. 3. 1. Rekreacji i wypoczynkowi aktywnemu służą szlaki oraz ścieżki rowerowe. Obecnie miejskie ścieżki rowerowe na terenie Szczecina mają ponad 51,7 km, a ich liczba i długość systematycznie wzrasta przy okazji przeprowadzania modernizacji i przebudowy ciągów komunikacyjnych na terenie miasta. Istniejące ścieżki nie tworzą jednak spójnego systemu, są to w większości pojedyncze, krótkie odcinki.
III. 8. 3. 2. Obecnie na terenie Szczecina istnieją następujące ścieżki rowerowe:
- ścieżka rowerowa Podzamcze/ul. Miodowa dł. 7,8 km, o przebiegu: Podzamcze – pl. Grunwaldzki (1,2 km), pl. Armii Krajowej (1,9 km), ul. Zaleskiego (3,4 km), ul. Rodakowskiego (4,8 km), ul. Spacerowa (5,9 km), ul. Miodowa (7,8 km),
- aleja Wojska Polskiego – 3,86 km,
- ul. Zawadzkiego – 0,35 km,
- ul. Santocka – 0,5 km,
- ul. Okulickiego – 2,0 km,
- ul. Ku Słońcu (od ul. Źródlanej do granicy adm. Szczecina) – 0,95 km,
- ul. Wierzbowa i ul. Dworska – 1,8 km,
- ul. Kurza – 0,45 km,
- ul. Zegadłowicza i ul. Kąpieliskowa – 0,45 km,
- aleja Wojska Polskiego i Zegadłowicza – 1,6 km,
- ul. Rayskiego – 0,37 km.

III. 9. EDUKACJA I OŚWIATA

III. 9. 1. SYSTEM EDUKACJI I OŚWIATY

III. 9. 1. 1. System edukacji i oświaty w Szczecinie zapewnia potrzeby społeczności lokalnej w pełnym zakresie. Boryka się z problemami, których są konsekwencją przemian demograficznych (spadku liczby dzieci we wszystkich grupach wiekowych). Wymusza to ciągłą restrukturyzację sieci szkół i ich organizacji, której towarzyszą przekształcenia związane z podnoszeniem jakości kształcenia.
III. 9. 1. 2. Niezależnie od wprowadzanych zmian w każdym typie szkoły zapewniona była również nauka dla dzieci wymagających specjalnej opieki, których w roku szkolnym 2006/2007 było 3 518, w tym w szkołach podstawowych1 993, w gimnazjach 194, w szkołach ponadgimnazjalnych 416 i w szkołach specjalnych 915. Przekształcenia prowadzone są także przy generalnym utrzymaniu poziomu zatrudnienia w tej sferze.

III. 9. 2. PRZEDSZKOLA

III. 9. 2. 1. W roku szkolnym 2006/2007 w Szczecinie funkcjonowały 72 przedszkola: 16 przedszkoli niepublicznych – dotowanych przez miasto i 56 przedszkoli publicznych oraz 6 filii prowadzonych przez miasto, w tym 1 przedszkole specjalne i 3 przedszkola z oddziałami integracyjnymi. Liczba dzieci w przedszkolach publicznych wyniosła 7 248, czyli w porównaniu z rokiem ubiegłym rekrutowano 352 dzieci więcej (6 896 dzieci).

Tab. 32. Terytorialne rozmieszczenie placówek w roku szkolnym –2006/2007

Lp.	Dzielnica	Liczba przedszkoli publicznych	Liczba przedszkoli niepublicznych
1	Północ	6 + 1 filia	1
2	Śródmieście	23	11
3	Zachód	16 + 4 filie	3
4	Prawobrzeże	11 + 1 filia	1
5	Razem	56 + 6 filii	16

Źródło: Wydział Oświaty UM.

III. 9. 2. 2. Liczba dzieci objętych opieką przedszkolną obejmowała około 56% populacji. Niemniej jednak na 100 miejsc w szczecińskich przedszkolach przypadało 94 dzieci. Wartość wskaźnika dla województwa zachodniopomorskiego ukształtowała się w tym czasie na poziomie ok. 93%, natomiast dla Polski – 94%.
Wskaźnik liczby dzieci przypadających na 1 nauczyciela w 2004 roku wynosił 11,3. Uwzględniając przemiany demograficzne do roku 2020 wskaźnik ten ustali się na poziomie około 10 dzieci na jednego nauczyciela.

III. 9. 3. SZKOŁY PODSTAWOWE

III. 9. 3. 1. W Szczecinie w roku szkolnym 2006/2007 funkcjonowało 57 szkół podstawowych: 47 szkół podstawowych publicznych i 10 szkół podstawowych niepublicznych. Do szkół podstawowych publicznych uczęszczało 22 217. uczniów. Liczba uczniów szkół podstawowych niepublicznych wyniosła 1 153, co stanowiło zaledwie ok. 5 % ogólnej liczby uczniów. Przeciętna liczba uczniów w szkole publicznej wynosiła 472, a w szkole niepublicznej tylko 115, a na jedną klasę w szkołach podstawowych przypadało 20,5 ucznia.

Tab. 33. Terytorialne rozmieszczenie szkół podstawowych w roku szkolnym –2006/2007

Lp.	Dzielnica	Liczba szkół publicznych	Liczba uczniów w szkołach publicznych	Liczba szkół niepublicznych	Liczba uczniów w szkołach niepublicznych
1	Północ	9	3 906	1	196
2	Śródmieście	13	6 071	7	763
3	Zachód	13	6 833	1	128
4	Prawobrzeże	12	5 407	1	66
5	Razem	47	22 217	10	1 153

Źródło: Wydział Oświaty UM.

III. 9. 3. 2. W publicznych szkołach podstawowych działały oddziały integracyjne umożliwiające naukę dzieciom niepełnosprawnym, a nauczanie odbywało się według programu szkół specjalnych. W 8 szkołach podstawowych (Nr 21, 39, 41, 49, 54, 63, 64, 74) znajdowało się 34 oddziałów integracyjnych.
Ze względu na stale rosnący odsetek dzieci z wadami postawy szczególną uwagę zwraca się na rozwój fizyczny dzieci i młodzieży. Ponad 99% szkół podstawowych publicznych posiadało salę gimnastyczną, a ponadto w 4 szkołach podstawowych działało 14 klas sportowych.
Statutowe działania szkół z zakresu opieki nad dziećmi spełniają świetlice szkolne, przy szkołach podstawowych prowadzonych przez miasto. W roku szkolnym 2006/2007 w Większość z nich działały świetlice pracowało w wydłużonym czasie pracy.
III. 9. 3. 3. W wyniku dostosowania sieci szczecińskich szkół do reformy szkolnictwa w 2002 roku zlikwidowano 6 szkół; stopniowej likwidacji, prowadzonej w okresie 1 września 2002 – 31 sierpnia 2004 poddano 8 szkół, utworzono 8 nowych szkół, przekształcono 18 szkół, 3 szkołom zmieniono nazwę, a w 2003 roku działania restrukturyzacyjne Miasta obejmowały: zlikwidowanie 3 szkół, stopniową likwidację 1 szkoły w okresie 1 września 2003 – 31 sierpnia 2005, utworzenie 7 nowych szkół, zmianę nazw 13 szkół. W roku 2006/2007 w szkołach

podstawowych zatrudnionych było 2 147. pedagogów (w r. 2005 2130), z czego ponad 98% z wyższym wykształceniem. Obecne działania restrukturyzacyjne dostosowywane są do liczby dzieci i ich rozmieszczenia będącego konsekwencją zmian demograficznych, a także do rosnących wymagań w zakresie jakości kształcenia.

III. 9. 4. GIMNAZJA

III. 9. 4. 1. W Szczecinie w roku szkolnym 2006/2007 znajdowały się 54 gimnazja: 44 gimnazja publiczne i 9 gimnazjów niepublicznych. Uczniowie gimnazjów niepublicznych stanowili zaledwie 5% (685. uczniów) ogólnej liczby uczniów. W gimnazjach publicznych uczyło się 11 818 uczniów. W pięciu gimnazjach (Nr 18, 20, 26, 29, 35) funkcjonowało 13 oddziałów integracyjnych umożliwiając naukę dzieciom niepełnosprawnym. W roku szkolnym 2006/2007 w gimnazjach zatrudnionych było 1 245. nauczycieli, z czego 98,5% posiadało wyższe wykształcenie.
III. 9. 4. 2. Największą popularnością wśród gimnazjalistów cieszą się gimnazja bezobwodowe: Gimnazjum Nr 16, 32, 42 i 46, funkcjonujące w Zespołach Szkół Ogólnokształcących. Na każde miejsce w tych gimnazjach zgłasza się 4 chętnych do kontynuowania w nich nauki. Na podstawie ilości zgłoszeń spoza rejonu można również określić, które szczecińskie gimnazja obwodowe cieszą się szczególną popularnością. Na czele tej listy znajduje się Gimnazjum Nr 10. Na 137. uczniów klas pierwszych 60% to dzieci spoza rejonu. Dużą popularnością wśród absolwentów szkół podstawowych cieszyły się również: Gimnazjum Nr 12, Gimnazjum Nr 9 i Gimnazjum Nr 27.

Tab. 34. Terytorialne rozmieszczenie placówek w roku szkolnym – 2006/2007

Lp.	Dzielnica	Liczba szkół publicznych	Liczba uczniów w szk. publicznych	Liczba szkół niepublicznych	Liczba uczniów w szk. niepublicznych
1	Północ	10	2 235	1	43
2	Śródmieście	11	3 021	4	360
3	Zachód	13	3 849	2	212
4	Prawobrzeże	10	2 713	2	70
5	Razem	44	11 818	9	685

Źródło: Wydział Oświaty UM.

III. 9. 5. SZKOŁY PONADGIMNAZJALNE

III. 9. 5. 1. W Szczecinie w roku szkolnym 2006/2007 funkcjonowało 161 szkół ponadgimnazjalnych: 97 publicznych, w tym: 88 dla młodzieży i 9 dla dorosłych oraz 64 niepubliczne.
III. 9. 5. 2. Do szkół ponadgimnazjalnych uczęszczało 23 622. uczniów, w tym 28 % do szkół niepublicznych, 52 % stanowią uczniowie liceów ogólnokształcących (12 385. uczniów).
Ponadto w Szczecinie funkcjonowało Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi dla uczniów ze wszystkimi typami niepełnosprawności (16 oddziałów integracyjnych). Docelowo, z powodów demograficznych, ogólna liczba uczniów będzie się zmniejszać, przy jednoczesnym wzroście znaczenia wykształcenia ogólnego i zawodowego.

Tab. 35. Publiczne szkoły ponadgimnazjalne w roku szkolnym 2006/2007

Typ szkoły	Liczba szkół	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Przeciętna liczba uczniów w klasie
MŁODZIEŻOWE				
Licea Ogólnokształcące	24	324	9 328	29
Technika	25	175	4 456	26
ZSZ	13	44	1 143	26
Licea Profilowane	15	47	1 116	24
Razem	**77**	**590**	**16 043**	**27**
Szkoły Policealne	11	12	318	27
Ogółem	**88**	**602**	**16 361**	**27**

DLA DOROSŁYCH				
LO	4	13	325	25
Technika	3	8	156	20
ZSZ	1	3	56	19
Razem	**8**	**24**	**537**	**22**
Szkoły Policealne	1	3	118	39
Ogółem	**9**	**27**	**655**	**24**
SUMA **młodzieżowe + dla dorosłych**	**97**	**629**	**17 016**	**27**

Źródło: Wydział Oświaty UM.

Tab. 36. Niepubliczne szkoły ponadgimnazjalne w roku szkolnym 2006/2007

Typ szkoły	Liczba szkół	Liczba oddziałów	Liczba uczniów	Przeciętna liczba uczniów w klasie
Licea Ogólnokształcące	29	136	2 732	20
Technika	12	22	331	15
ZSZ	1	3	69	20
Szkoły Policealne	22	138	3 474	25
Ogółem	**64**	**299**	**6 606**	**20**

Źródło: Wydział Oświaty UM.

III. 9. 6. SZKOLNICTWO ZAWODOWE

III. 9. 6. 1. W roku szkolnym 2006/2007 funkcjonowały w Szczecinie ponadgimnazjalne szkoły publiczne o profilu zawodowym: 25 techników, 13 zasadniczych szkół zawodowych, 15 liceów profilowanych i 11 szkół policealnych, W szkołach tych uczyło się łącznie 7033 uczniów, w tym w szkołach policealnych 318 uczniów.
III. 9. 6. 2. Szkolnictwo zawodowe niepubliczne, prowadzone jest przez różne towarzystwa, fundacje, osoby prywatne oraz spółki. W roku szkolnym 2006/2007 działały następujące szkoły dla dorosłych, kształcące razem 655 osób: 1 zasadnicza szkoła zawodowa, 3 technika, 4 licea ogólnokształcące i 1 szkoła policealna.

III. 9. 7. SZKOLNICTWO WYŻSZE

III. 9. 7. 1. W Szczecinie funkcjonuje 20 uczelni wyższych, w tym siedziba 17 szkół znajduje się w Szczecinie, zaś 3 pozostałe uczelnie są filiami oraz punktami konsultacyjnymi szkół wyższych, 5 szkół ma status uczelni publicznej, 12 szkół to uczelnie niepubliczne, z których 2 - Zachodniopomorska Szkoła Biznesu i Wyższa Szkoła Sztuki Użytkowej - posiadają uprawnienia do nadawania tytułu magistra.
III. 9. 7. 2. W roku akademickim 2006/2007 wykształcenie wyższe zdobywało ogółem 72 964 studentów (w 2005/2006 74 604 studentów), podczas gdy w roku 2003/2004 studiowało ogółem 75 196 studentów. W Województwie Zachodniopomorskim studiowało ogółem w roku akademickim 2006/2007 84 843 studentów (w 2005/2006 87 829 osób), z tego w systemie dziennym − 43339 osób (44558 osób rok wcześniej), a w systemie zaocznym 41504 osób (41175 osób rok wcześniej). W stosunku do roku poprzedniego liczba studentów spadła o prawie 2,2%, a rok wcześniej zmieniła się o –0,8%. Widoczna w okresie ostatnich kilku lat tendencja wzrostu liczby studentów została zahamowana. Najważniejsze szczecińskie uczenie w kolejności liczby studentów, wg danych za rok 2006/2007 to: Uniwersytet Szczeciński (34254 os. i 34776 os. rok wcześniej), Politechnika Szczecińska (10243 os. i 10693 os. rok wcześniej), Akademia Rolnicza (8861 os. i 10028 os. rok wcześniej), Akademia Morska (3629 os. i 3869 os. rok wcześniej), Zachodniopomorska Szkoła Biznesu (3506 os. i 3909 os. rok wcześniej) i Pomorska Akademia Medyczna (2494 os. i 2380 os. rok wcześniej). W roku akademickim 2006/2007 dyplom Uniwersytetu Szczecińskiego otrzymało − 7 926 os., Akademię Rolniczą ukończyło

1 839 absolwentów i Politechnikę Szczecińską − 2 111 absolwentów. W pozostałych szkołach wyższych dyplomu uzyskało około 3941 absolwentów.
III. 9. 7. 3. W okresie ostatnich lat rozpoczęły działalność 2 nowe uczelnie: Wyższa Szkoła Języków Obcych oraz Wyższa Szkoła Techniczno–Ekonomiczna. W październiku 2003r. na Uniwersytecie Szczecińskim utworzono nowy wydział − teologii. W Szczecinie funkcjonuje także Arcybiskupie Wyższe Seminarium Duchowne pw. św. Rodziny z Nazaretu.
III. 9. 7. 4. W 2007 r. w Szczecinie studiowało 418 (w 2005 r. 296 cudzoziemców, a w 2003 r. 253 osoby), w tym najwięcej − 276 osób (w 2005 r. 230 osób, a w 2003 r. 138 osób) − w Pomorskiej Akademii Medycznej.
III. 9. 7. 5. W roku akademickim 2006/2007 w szczecińskich szkołach wyższych było zatrudnionych 3 513 nauczycieli akademickich, podczas gdy w 2003 r. na wszystkich uczelniach szczecińskich zatrudnionych było 3 150 nauczycieli akademickich.
III. 9. 7. 6. Szczecińskie uczelnie dysponują 18 domami studenckimi, w których znajduje się łącznie 7 175 miejsc, w tym 2 011 pozostaje w dyspozycji Politechniki Szczecińskiej, 1 956 − Uniwersytetu Szczecińskiego, 1 249 − Akademii Rolniczej, 994 − Pomorskiej Akademii Medycznej oraz 965 − Akademii Morskiej. Studenci korzystają również z internatów szkół średnich, np. Zespołu Szkół Kolejowych oraz kwater prywatnych.

III. 9. 8. JEDNOSTKI BADAWCZO–ROZWOJOWE

III. 9. 8. 1. Jednostki badawczo-rozwojowe powoływane są w celu prowadzenia badań naukowych i prac rozwojowych, których wyniki powinny znaleźć zastosowanie w określonych dziedzinach gospodarki narodowej i życia społecznego. Do jednostek badawczo-rozwojowych należą: instytuty naukowo-badawcze oraz ośrodki badawczo-rozwojowe.
III. 9. 8. 2. W Szczecinie funkcje 9 jednostek badawczo–rozwojowych:
- Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej w Gdyni, Biuro Meteorologiczne (badania w zakresie zjawisk meteorologicznych),
- Instytut Morski w Gdańsku Oddział Szczecin (badania nad hydrologią, hydrauliką i hydrotechniką ujścia Odry w celu oceny wpływu badanych parametrów na jakość wód odprowadzanych do Bałtyku oraz możliwość wykorzystania i zagospodarowania wód i terenów przyległych),
- Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Pracownia Archeologiczna (prowadzi prace badawcze w zakresie przemian kulturowych zachodzących na Pomorzu w pradziejach i średniowieczu)
- Państwowy Instytut Geologiczny, Oddział Pomorski w Szczecinie (prowadzi badania nad metodami ESR datowania osadów czwartorzędowych, wykonuje mapy geodynamiczne)
- Instytut Melioracji i Użytków Zielonych (prowadzi badania w zakresie ochrony środowiska oraz rozwoju obszarów wiejskich)
- Instytut Budownictwa Wodnego PAN, Pracownia Oceanotechniki (prowadzi badania w zakresie hydrosprężystości konstrukcji morskich oraz mechaniki lodu)
- Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków (prowadzi badania w zakresie ochrony zabytkowego krajobrazu kulturowego Województwa Zachodniopomorskiego),
- Ośrodek Badawczy Ekonomiki Transportu PP (badania w zakresie transportu),
- Morski Instytut Rybacki w Gdyni − Oddział w Szczecinie (przekształcony w Zakład Sortowania i Oznaczania Planktonu).

III. 9. 9. PLACÓWKI KSZTAŁCENIA SPECJALNEGO

III. 9. 9. 1. Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież w wieku od 3 lat. Są to dzieci i młodzież niesłysząca, słabo słysząca, niewidoma, słabo widząca,

z niepełnosprawnością ruchową, z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym, z autyzmem, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, niedostosowana lub zagrożoną niedostosowaniem społecznym, z zaburzeniami w zachowaniu, zagrożona uzależnieniami, z zaburzeniami psychicznymi i z chorobami przewlekłymi, która wymaga stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Na terenie miasta Szczecina w roku szkolnym 2006/2007 funkcjonowały:

- 4. Zespoły Szkół Specjalnych,
- 1. Zespół Szkół Szpitalnych,
- 5. Specjalnych Ośrodków Szkolno – Wychowawczych,
- 1. Pogotowie Opiekuńcze (Szkoła Podstawowa oraz Gimnazjum),
- 1. Bursa Szkolna Integracyjna,
- 3. Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze.

III. 9. 9. 2. Łącznie działało 10 szkół podstawowych specjalnych, w których uczyło się 449. uczniów, 11 gimnazjów specjalnych – 503. uczniów oraz 14 szkół ponadgimnazjalnych specjalnych – 628. uczniów.

III. 9. 10. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE

III. 9. 10. 1. W roku szkolnym 2006/2007 w mieście działały następujące publiczne placówki opiekuńczo-wychowawcze:

- Pałac Młodzieży – liczba uczestniczących w zajęciach 2 225,
- Państwowe Ognisko Baletowe – liczba uczestniczących w zajęciach 293,
- Ognisko pracy pozaszkolnej szczeciński chór chłopięcy „Słowiki” – liczba uczestników zajęć 194,
- Państwowa Szkoła Muzyczna I st. – liczba uczniów 350.

III. 9. 10. 2. Na terenie Szczecina działały również niepubliczne placówki szkolno-wychowawcze wpisane do ewidencji prowadzonej przez Gminę Miasto Szczecin. Należą do nich:

- Ośrodek Terapii Dysleksji Szczecińskiego Towarzystwa Dysleksji – liczba podopiecznych 206,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Akademos” – liczba podopiecznych 400,
- Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna „Tęcza” Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej Ruchowo „Tęcza” – liczba podopiecznych 100,
- Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – liczba podopiecznych 77,
- Specjalny Dzienny Ośrodek Terapeutyczno – Edukacyjno – Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem „RAZEM” Szczecińskiego Stowarzyszenia Pomocy Autystom – liczba podopiecznych 43,
- Dzienny Ośrodek Terapeutyczno-Edukacyjny dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem – liczba podopiecznych 30,
- Bursa Towarzystwa Salezjańskiego – liczba podopiecznych 180,
- Ognisko Św. Brata Alberta „CARITAS” – liczba podopiecznych 47,
- Ognisko Pracy Pozaszkolnej „Serduszka” – liczba podopiecznych 255
- Dom Harcerza Związku Harcerstwa Polskiego – liczba podopiecznych 180.

III. 10. STAN PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO

III. 10. 1. Polityka przestrzenna stanowi jedno z narzędzi realizacji wizji rozwoju społeczno-gospodarczego Szczecina. Jej podstawy sformułowane zostały w najważniejszych dokumentach:

Strategia Rozwoju Szczecina, Polityka przestrzenna Szczecina i Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Szczecina. W dokumentach tych określono podstawowe założenia kształtowania polityki przestrzennej Miasta oraz kierunki jej realizacji. Projekty i zadania w nich zawarte stanowią podstawę opracowania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Szczecina.

III. 10. 2. Od roku 2001 obszar Szczecina pokryty jest opracowaniami ekofizjograficznymi. Jest ich około 120, a sporządzone są na wielowarstwowych mapach cyfrowych w zapisie programu Map Info. Tworzy to nową jakość w planowaniu i wraz z wektorowymi podkładami mapowymi w skali 1:500 daje możliwość sprostania wymogom ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która wprowadziła konieczność sporządzania planu miejscowego w skali 1:1000, podczas gdy poprzedni plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miasta sporządzony był w skali 1:5000. Przystąpienie przez Biuro Planowania Przestrzennego Miasta (BPPM) do opracowywania ekofizjografii stworzyło formalne podstawy do podjęcia prac nad Studium. W roku 2004, w nowelizacji ustawy prawo ochrony środowiska, ustawodawca wprowadził obowiązek posiadania ekofizjografii dla całego miasta dla potrzeb sporządzenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Obecna aktualizacja Studium, uchwalonego 14 maja 2007 roku, bazuje już na scalonych mapach ekofizjograficznych, a w związku z faktem pokrywania przez obszary Natura 2000 około 40 % powierzchni Miasta oraz obowiązkiem opracowania dla tych terenów planów ochrony przygotowywana jest nowelizacja waloryzacji przyrodniczej Szczecina.

III. 10. 3. Dzięki stworzeniu bazy materiałowej i narzędziowej w BPPM, uzyskano łatwość dostępu do zasobów map i baz danych stało się adresatem wielu zapytań i próśb o opracowania i opinie związane z bieżącym zarządzaniem miastem oraz wydawaniem decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego (wydawanych w stanie bezplanistycznym).

III. 10. 4. Szczegółowość zapisów planistycznych i obowiązek zapewnienia pełnej zgodności pomiędzy Studium uwarunkowań i planem miejscowym stały się pretekstem do wielu sporów i dyskusji na temat przeznaczenia terenów w planach miejscowych i przypisania im określonych funkcji. Ścieranie się opinii różnych grup interesu opóźnia proces opracowywania planów, jednak docelowo daje większą pewność przeznaczenia terenów na cele zgodne z oczekiwaniem społecznym. Zapisy w planie ogólnym, uzasadnione jego skalą i czasem wprowadzania, byłyby dzisiaj zbyt ogólne, umożliwiając tym samym zbytnią dowolność w zagospodarowaniu terenu. Nowy stan prawny, przy ustawowo narzuconej szczegółowości planów miejscowych, wydłuża wprawdzie okres planowania, jednak na podstawie planów już obowiązujących mogą być wydawane pozwolenia na budowę. Kolejnym krokiem, do którego przygotowuje się Samorząd Szczecina jest publikacja rysunków planu w Internecie.

III. 10. 5. Obecnie prowadzone są intensywne prace związane z opracowaniem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w myśl zapisów ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zmianami).

III. 10. 6. W roku 2003 wygasł Plan Ogólny Zagospodarowania Przestrzennego Miasta. W tym czasie podjęto zmiany planu ogólnego, które stanowią nowe plany zagospodarowania przestrzennego miasta, a także uchwalono szereg nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miasta; kolejne nowe plany są uchwalane sukcesywnie. Sytuację planistyczną szczegółowo przedstawia tom – IV „Aneksy”.
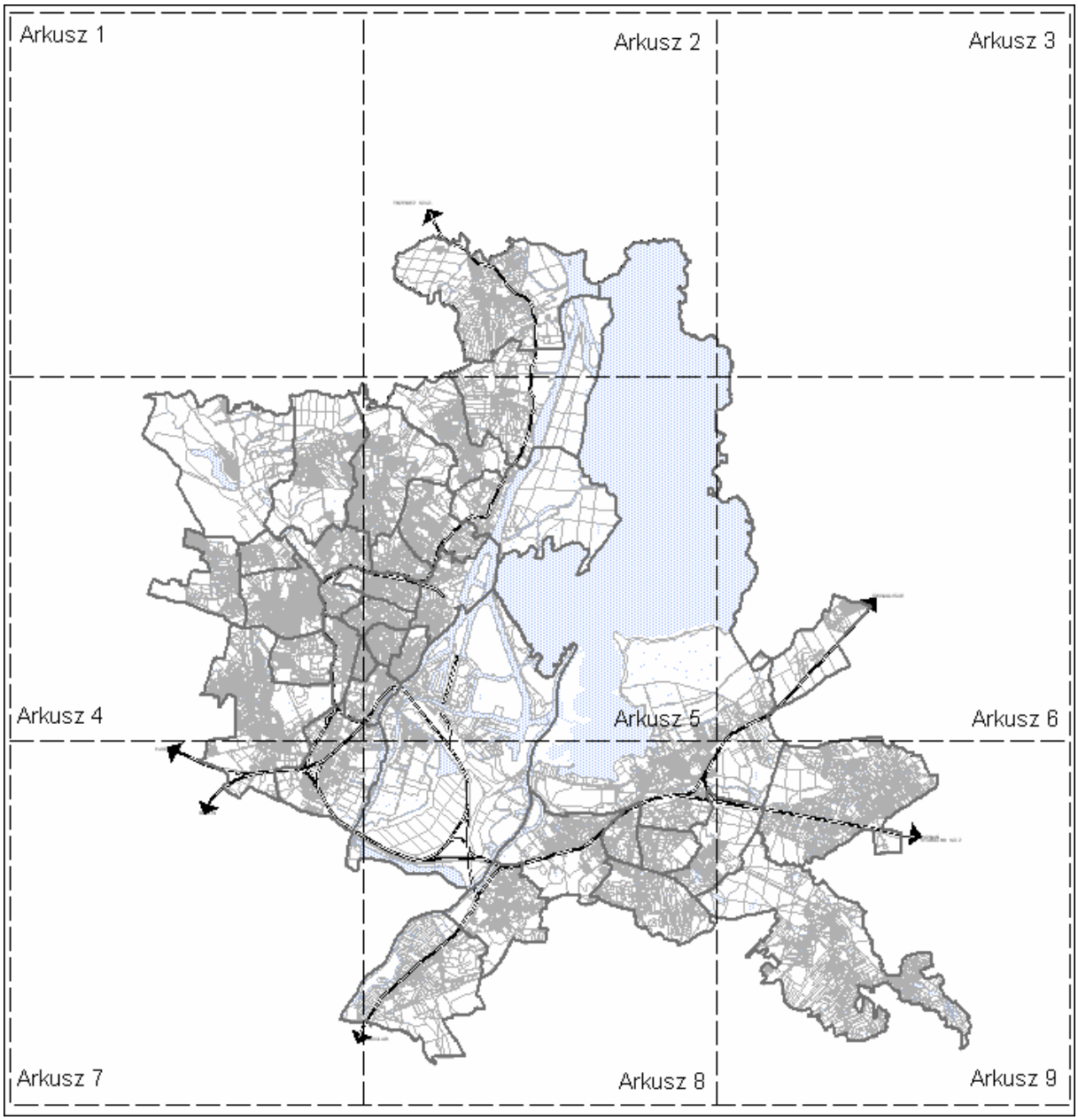
ROZKŁAD ARKUSZY DO RYSUNKU UWARUNKOWANIA